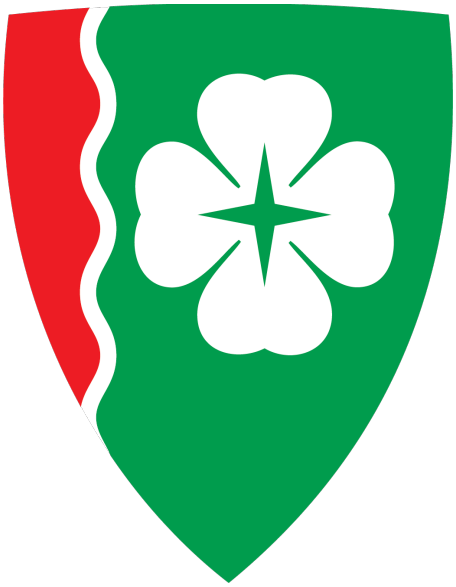

Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla ühine jäätmekava 2027-2032

2026

SISUKORD

SISSEJUHATUS 4

1. OMAVALITSUSTE ÜLDINE ISELOOMUSTUS 6

1.1. Haapsalu Linn 6

1.2. Lääne-Nigula vald 8

2. JÄÄTMETEKKE HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE 10

2.1. Olmejäätmete kogumine ja käitlemine 12

2.2. Segaolmejäätmete kogumine ja käitlemine 14

2.3. Biolagunevate jäätmete kogumine ja käitlemine 17

2.4. Paber- ja kartongjäätmete kogumine ja käitlemine 21

2.5. Pakendijäätmete kogumine ja käitlemine 23

2.6. Suurjäätmete kogumine ja käitlemine 26

2.7. Tekstiili ja rõivajäätmete kogumine ja käitlemine 27

2.8. Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine 29

2.9. Ohtlike jäätmete kogumine ja käitlemine 34

2.10. Tervishoiu- ja veterinaarteenuste käigus tekkinud jäätmete kogumine ja käitlemine 36

2.11. Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ja käitlemine 37

3. HINNANG JÄÄTMEVOOGUDELE TULEVIKUS 38

4. OLEMASOLEVATE KOGUSMISSÜSTEEMIDE JA KÄITLEMISTARISTU KIRJELDUS 41

4.1. Jäätmekäitluskohad 42

4.1.1. Läänemaa jäätmejaam 42

4.1.2. Pürksi jäätmejaam 44

4.1.3. Haapsalu keskkonnajaam 45

4.1.4. Minevikus saastunud jäätmekäitluskohad ja nende korrastamine 45

5. EELMISES JÄÄTMEKAVAS PÜSTITATUD EESMÄRKIDE TÄITMISEST 46

6. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID 49

7. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE 51

7.1. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine 51

7.2. Biojäätmete ringlussevõtt ja tekke vältimine 52

7.3. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine 54

8. JÄÄTMETEKKE VÄHENDAMINE JA RINGMAJANDUSE EDENDAMINE 54

8.1. Jäätmete ladestamise vähendamine 54

8.2. Korduskasutus ja parandamine 55

8.3. Ringsed lahendused ehitussektoris 56

8.4. Digilahendused ja andmepõhine juhtimine ringmajanduse arendamisel 57

8.5. Rohehanked ja keskkonnasäästlikud lahendused 58

9. JÄÄTMETE KOGUMISSÜSTEEMIDE ARENDAMINE 59
9.1. Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise edendamine 59
9.2. Olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvu saavutamiseks vajalikud tegevused aastate kaupa 59
9.3. Pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava 62
9.4. Jäätmemajade arendamine hajaasustuses 65
9.5. Keskkonnajaamade arendamine 66
9.6. Korraldatud jäätmeveo arendamine 67
9.7. Jäätmetekitajate teadlikkuse tõstmine 68
9.8. Järelevalve tõhustamine 69
9.9. Teiste kohaliku omavalitsuse üksustega jäätmekava elluviimiseks koostöö tegemise plaan 70
9.10. Jäätmehoolduse arendamise rahastamine 70
10. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE 74
LISA 1 TEGEVUSKAVA EESMÄRKIDE REALISEERIMISEKS 77

SISSEJUHATUS

Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla ühine jäätmekava 2027–2032 on omavalitsuste jäätmehooldust ja ringmajanduse arengut suunav strateegiline dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arendamise peamised arengusuunad, tegevused ja meetmed aastani 2032.

Jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda kavaga hõlmatud territooriumil, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärke ning nende saavutamiseks kavandatud meetmeid. Lisaks keskendub kava jäätmetekke vähendamisele, korduskasutuse ja ringmajanduse edendamisele, ressursitõhususe suurendamisele ning elanike keskkonnateadlikkuse tõstmisele.

Jäätmehoolduse korraldamise õigusraamistik põhineb Euroopa Liidu direktiividel, riiklikel ja kohaliku tasandi õigusaktidel ning valdkonda puudutavatel strateegiatel. Jäätmehoolduse strateegilised dokumendid on:

- Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030[1]
- Keskkonnavaldkonna arengukava KEVAD[2]
- Eesti arengustrateegia „Eesti 2035“[3]
- Ringmajanduse valge raamat[4].

Riigi tasandil kujundab jäätmepoliitikat Kliimaministeerium, kelle ülesanne on koostada ja ajakohastada riigi jäätmekava ning tagada jäätmehoolduse õiguslik raamistik. Riigi jäätmepoliitika eesmärk on vähendada jäätmeteket, suurendada jäätmete ringlussevõttu ning liikuda järk-järgult ringmajanduse põhimõtete rakendamise suunas.

Alates 2026. aastast kehtima hakanud jäätmereformi kohaselt tuleb kohalikel omavalitsustel tagada olmejäätmete liigiti kogumise määr vähemalt 67% aastaks 2027, millele järgneb järkjärguline kasv kuni 75%ni aastaks 2035. Nimetatud eesmärkide saavutamine eeldab toimivat liigiti kogumise süsteemi, sh biojäätmete, pakendijäätmete ning muude jäätmeliikide eraldi kogumist.

Kohaliku omavalitsuse roll on jäätmehoolduse süsteemi kavandamine ja toimimise tagamine, sealhulgas korraldatud jäätmeveo korraldamine, jäätmete liigiti kogumise arendamine ning jäätmehooldusеeskirja kehtestamine.

Jäätmereformist tulenevalt on kohaliku omavalitsuse roll jäätmehoolduse korraldamisel oluliselt tugevnenud. Omavalitsuse ülesanne on tagada toimiv ja tõhus liigiti kogumise süsteem, mis võimaldab saavutada riiklikud sihtarvud. See hõlmab nii tekkekohapõhise kogumise kui ka avaliku kogumisvõrgustiku arendamist, arvestades kohalikke olusid.

[1] Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 (https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/0000/1279/3848/12793882.pdf)

[2] KEVAD eelnõu (https://kliimaministeerium.ee/kevad)

[3] Eesti riigi arengustrateegia „Eesti 2035“ (https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia)

[4] Ringmajanduse valge raamat (https://ringmajandus.envir.ee/sites/default/files/2022-06/Ringmajandus_valge_raamat.pdf)

Samuti on omavalitsuse ülesanne kavandada ja arendada jäätmehoolduse infrastruktuuri, sealhulgas jäätmepunkte, jäätmejaamu ja muid kogumislahendusi, ning tagada teenuse kättesaadavus kõigile elanikele. Oluline roll on ka teavitustegevusel ja järelevalvel, et suunata elanikke ja ettevõtteid järgima jäätmehoolduse nõudeid.

Jäätmekava koostamisel on lähtutud Riigi jäätmekavast 2023-2028 [5] , jäätmeseadusest, Haapsalu linna arengukavast 2023-2036 [6] , Lääne-Nigula valla arengukavast 2024-2032 [7] , avalikult kättesaadavatest andmetest ja valdkonnas koostatud jäätmealastest analüüsidest.

Jäätmekava on koostatud vastavalt jäätmeseaduse nõuetele, mis määravad kava sisu, koostamise ja avalikustamise põhimõtted. Kava käsitleb kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduse korraldamist, jäätmetekke vähendamist, liigiti kogumise arendamist, korduskasutuse ja ringmajanduse edendamist ning ressursitõhususe suurendamist. Käesolev kava ei hõlma jäätmeid, mis ei kuulu jäätmeseaduse reguleerimisalasse või mille käitlemine on reguleeritud teiste seaduste ja õigusaktidega.

Jäätmekava perioodil keskendutakse eelkõige korraldatud jäätmeveo arendamisele, jäätmete kogumistaristu ajakohastamisele ning pakendijäätmete kogumissüsteemi ümberkorraldamisele. Olulisel kohal on ka jäätmevaldkonna järelevalve tõhustamine, digilahenduste kasutuselevõtt ja elanike keskkonnateadlikkuse suurendamine.

Olulisemad kavandatud tegevused:

- Korraldatud jäätmeveo arendamine ja uute hangete ettevalmistamine. Ajakohastatakse jäätmehoolduseeskirju, valmistatakse ette uue jäätmeveoperioodi tingimused ning korraldatakse jäätmeveo- ja jäätmekäitlushanked.
- Pakendijäätmete kogumissüsteemi ümberkorraldamine. Uuendatakse koostööd taaskasutusorganisatsioonidega ning vaadatakse üle avalik pakendikonteinerite võrgustik, pöörates suuremat tähelepanu hajaasustusele ja kogumispunktide kättesaadavusele.
- Paberi- ja kartongijäätmeid hakatakse koguma koos paber- ja kartongpakendiga, liikudes materjalipõhise kogumissüsteemi suunas.
- Klaaspakendi kogumist jätkatakse avaliku kogumisvõrgu kaudu, tagades elanikele klaaspakendi üleandmise võimaluse avalikes kogumispunktides.
- Jäätmete kogumistaristu arendamine. Kavandatakse uue keskkonnajaama rajamist Haapsallu ning täiendavate jäätmete kogumiskohtade rajamist Lääne-Nigula valda. Uute kogumiskohtade kavandamisel pööratakse tähelepanu jäätmete liigiti kogumise võimalustele ning korduskasutusalade arendamisele. Lisaks rajatakse vajaduspõhiselt kogukondlikke jäätmemaju, eelkõige hajaasustuses, et parandada jäätmete üleandmise võimaluste kättesaadavust.
- Korduskasutuse ja parandamise võimaluste laiendamine. Haapsallu kavandatakse koostöös Uuskasutuskeskusega kasutuskõlblike tekstiilide kogumis- ja korduskasutuspunkt. Lääne-Nigula vallas kaalutakse liikuva taaskasutusteenuse või taaskasutusbussi rakendamist.

[5] Riigi jäätmekava 2023-2028 (https://kliimaministeerium.ee/jaatmekava)

[6] Haapsalu linna arengukava 2023-2036 (https://www.riigiteataja.ee/et/akt/404112022020)

[7] Lääne-Nigula valla arengukava 2024-232 (https://www.riigiteataja.ee/et/akt/424102024015)

- Biojäätmete tekke vähendamine ja toidujagamise edendamine. Soodustatakse kodust kompostimist, edendatakse toidujagamiskapi kasutamist ning arendatakse haridusasutustes toiduraiskamise vähendamise ja ülejääva toidu jagamise võimalusi.
- Ringmajanduse põhimõtete rakendamine. Edendatakse ehitus- ja lammutusmaterjalide korduskasutust, rakendatakse keskkonnahoidlikke hanketingimusi ning arendatakse liigiti kogumist ja korduskasutust omavalitsuste asutustes ja avalikel üritustel.
- Mere- ja rannikualade prügistamise vähendamine. Toetatakse rannakoristusi, jälgitakse jäätmete kogumisvõimaluste piisavust sadamates ja puhkealadel ning tehakse koostööd kohalike kogukondade ja ettevõtjatega.
- Elanike keskkonnateadlikkuse suurendamine. Jätkatakse teavitustegevusi jäätmete liigiti kogumise, jäätmetekke vähendamise, korduskasutuse ja erinevate jäätmete üleandmisvõimaluste kohta.

Käesolevas jäätmekavas kirjeldatud strateegilised eesmärgid, tegevused ja meetmed võivad vajaduse korral muutuda. Muudatuste vajadus võib tuleneda õigusaktide muudatustest, jäätmekäitlusturu arengutest, tehnoloogiliste lahenduste muutumisest, ringmajanduse põhimõtete laiemast rakendamisest ning omavalitsuse vajaduste ja võimaluste muutumisest. Samuti võivad kava mõjutada prognoosimatud või raskesti prognoositavad muutused majanduslikus, sotsiaalses või poliitilises keskkonnas.

Jäätmekava rakendamine toimub tegevuskava alusel. Tegevuskava ja kavandatud meetmeid korrigeeritakse vajaduspõhiselt, lähtudes õigusaktide muudatustest, eesmärkide täitmise tulemustest ning jäätmehoolduse ja ringmajanduse valdkonna arengutest.

1. OMAVALITSUSTE ÜLDINE ISELOOMUSTUS

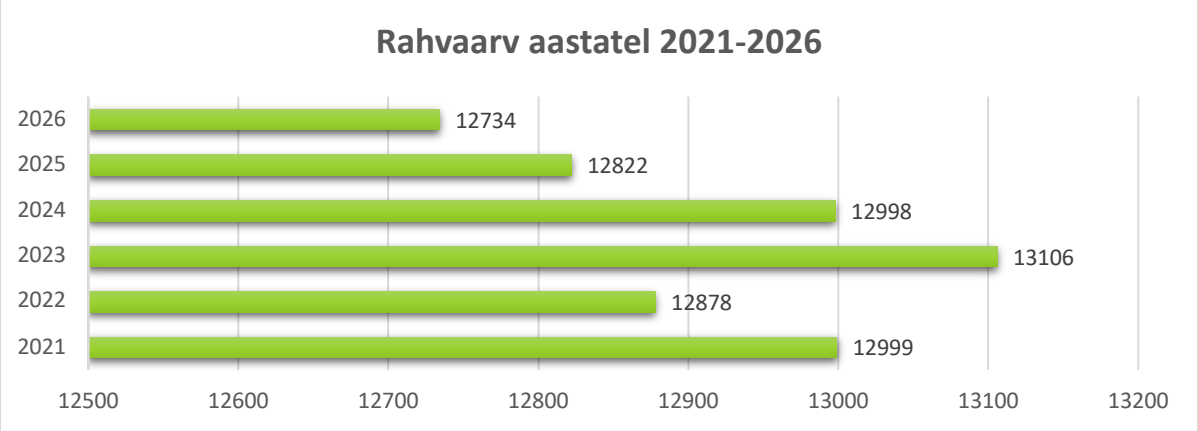
1.1. HAAPSALU LINN

Haapsalu linn paikneb Lääne-Eestis Läänemere rannikul, ligikaudu 100 kilomeetri kaugusel Tallinnast. Omavalitsusüksuse pindala on 271,82 km^2 ning selle territoorium hõlmab Haapsalu linna, kahte alevikku ja 56 küla. Haapsalu linna koosseisu kuulub ka 78 saart ja laidu, millest suurim on 2,5 km^2 suurune Tauksi ning ainsana püsivalt asustatud 0,75 km^2 suurune Hobulaid. Haapsalu on Lääne maakonna haldus- ja teeninduskeskus ning oluline tõmbekeskus suurele osale maakonna elanikest. Seisuga 01.01.2026 oli rahvastikuregistri andmetel Haapsalu linnas 12 732 elanikku.

Joonis 1. Haapsalu linna halduspiir.

Rahvastikuregistri andmetel Haapsalu linna elanike arv igal aastal väheneb. Haapsalu linna rahvaarvu jagunemine aastate kaupa on välja toodud joonisel 2.

Joonis 2. Rahvaarv Haapsalu linnas aastatel 2021-2026 01. jaanuari seisuga *(allikas: Rahvastikuregister)*.

Haapsalu linna rahvaarv on aastatel 2021–2026 üldjoontes vähenenud, kuigi muutus ei ole olnud ühtlane. Elanike arvu muutused on olnud suhteliselt väikesed, mistõttu tuleb jäätmekäitlussüsteemi ja kogumisvõrgustiku kavandamisel lähtuda jätkuvalt ligikaudu 13 000 elaniku teenindamise vajadusest. Lisaks rahvaarvule tuleb teenuste planeerimisel arvestada Haapsalu kui maakonnakeskuse ja turismipiirkonna eripäraga, sest hooajalised külastajad võivad suurendada jäätmeteket ka olukorras, kus püsielanike arv väheneb.

Statistikaameti andmetel tegutses 2025. aastal Haapsalu linna territooriumil kokku 1131 ettevõtet. Ettevõtlusstruktuur on mitmekesine, kuid kõige enam on esindatud ehitussektor, kus tegutseb 197 ettevõtet ehk 15,0% kõigist ettevõtetest. Sellele järgnevad kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus 171 ettevõttega ning hulgi- ja jaekaubandus koos mootorsõidukite remondiga 156 ettevõttega. Need kolm tegevusala moodustavad kokku ligikaudu 40% linna ettevõtetest.

Tabel 1. Haapsalu linna ettevõtted tegevusala järgi aastal 2025 *(allikas: Statistikaamet)*.

Tegevusala	Ettevõtete arv	Osakaal (%)
Ehitus	197	15,0
Kutse-, ja teadus- ja tehnikaalane tegevus	171	13,0
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	156	11,9
Töötlev tööstus	106	8,1
Kinnisvaraalane tegevus	106	8,1
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	97	7,4
Majutus ja toitlustus	97	7,4
Muud teenindavad tegevused	95	7,2
Haldus- ja abitegevused	64	4,9
Info ja side	53	4,0
Veondus ja laondus	52	4,0
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	37	2,8
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	30	2,3
Haridus	26	2,0
Finants- ja kindlustustegevus	15	1,1
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	4	0,3
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	3	0,2
Mäetööstus	2	0,2

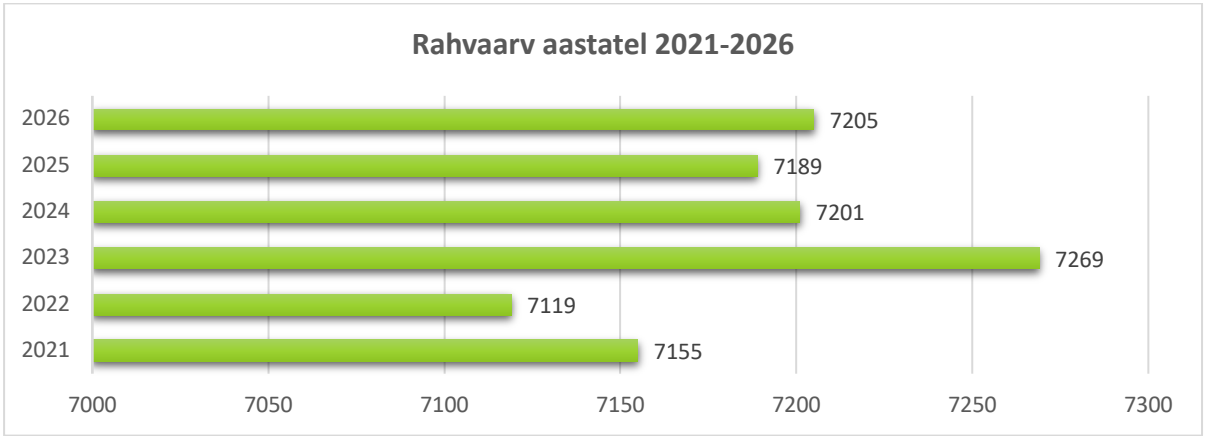
1.2. LÄÄNE-NIGULA VALD

Lääne-Nigula vald on pindalalt (1448,8 km2) Eesti kolmas omavalitsusüksus. Valla naabriteks on Haapsalu linn, Lääne-Harju vald, Märjamaa vald ning Lääneranna vald. Valla keskus asub Taeblas, mis jääb Tallinna kesklinnast 87 ning maakonnakeskusest Haapsalust 13 kilomeetri kaugusele. Vallas asub püsiasustusega väikesaar - Osmussaar. Vald koosneb kaheksast osavallast: Taebla, Palivere, Risti, Kullamaa, Martna, Oru, Noarootsi ja Nõva, igas osavallas on oma keskused. 01.01.2026 seisuga oli rahvastikuregistri andmetel Lääne-Nigula vallas 7205 elanikku.

Joonis 3. Lääne-Nigula valla halduspiir.

Rahvastikuregistri andmetel rahvaarv on aastatel 2021–2026 püsinud suhteliselt stabiilsena, kõikudes aastati vähesel määral. Kogu perioodi võrdluses on elanike arv veidi suurenenud, mistõttu võib rääkida pigem tagasihoidlikust kasvutrendist kui rahvaarvu vähenemisest. Lääne-Nigula rahvaarvu jagunemine aastate kaupa on välja toodud joonisel 4.

Joonis 4. Rahvaarv Lääne-Nigula aastatel 2021-2026 01. jaanuari seisuga *(allikas: Rahvastikuregister)*.

Jäätmehoolduse planeerimisel tuleb arvestada Lääne-Nigula valla suure territooriumi ja hajaasustusega, mis suurendavad veokaugusi ning teenuse osutamise kulusid. Keskenduda tuleb olemasoleva kogumisvõrgu tõhususele, kättesaadavusele ja liigiti kogumise võimaluste parandamisele.

Statistikaameti andmetel tegutses 2025. aastal Lääne-Nigula valla territooriumil kokku 818 ettevõtet. Ettevõtlusstruktuuris domineerib põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük, kus tegutseb 212 ettevõtet ehk 25,9% kõigist ettevõtetest. Sellele järgnevad ehitus 97 ettevõttega, kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus 87 ettevõttega ning hulgi- ja jaekaubandus koos mootorsõidukite remondiga 78 ettevõttega. Neli suuremat tegevusala moodustavad kokku ligikaudu 58% valla ettevõtetest.

Tabel 2. Lääne-Nigula valla ettevõtted tegevusala järgi aastal 2025 *(allikas: Statistikaamet)*.

Tegevusala	Ettevõtete arv	Osakaal (%)
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	212	25,9
Ehitus	97	11,9
Kutse-, ja teadus- ja tehnikaalane tegevus	87	10,6
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	78	9,5
Töötlev tööstus	64	7,8
Majutus ja toitlustus	44	5,4
Veondus ja laondus	44	5,4
Kinnisvaraalane tegevus	35	4,3
Muud teenindavad tegevused	35	4,3
Haldus- ja abitegevused	34	4,2
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	27	3,3
Info ja side	23	2,8
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	11	1,3
Finants- ja kindlustustegevus	10	1,2
Haridus	8	1,0
Mäetööstus	5	0,6
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	3	0,4
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	1	0,1

2. JÄÄTMETEKKE HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE

Hetkeolukorra ülevaate saamiseks on kasutatud omavalitsuste käsutuses olevat teavet ja riikliku jäätmestatistika andmeid. Riiklik jäätmestatistika andmebaas koondab kokku tekitatud, kogutud ja käideldud jäätmekogused jäätmekäitlejate esitatud jäätmearuannete põhjal.

Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla jäätmetekke andmed on saadud Keskkonnaagentuuri andmebaasist Keskkonnaportaal[8]. Jäätmekoguste ülevaade on koostatud perioodi 2021-2025 kohta.

[8] Keskkonnaportaal (https://tableau.envir.ee/views/Avalikud_pringud_Jtmed/Omavalitsusetasand?%3Aembed=y&%3Aiid=1&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y)

Aastatel 2021–2025 tekkis kahes omavalitsuses kokku 213 081 tonni jäätmeid, millest 180 176 tonni tekkis Haapsalu linnas ja 32 905 tonni Lääne-Nigula vallas (tabel 3). Jäätmetekke aastate vahelist võrdlust mõjutab oluliselt 2021. aasta, mil Haapsalu linnas tekkis tavapärasest enam jäätmeid, kokku 94 699 tonni. Sellest ligikaudu 88% ehk 83 424 tonni moodustasid ehitus- ja lammutusjäätmed. Selle aasta erakordselt suur kogus oli seotud peamiselt kivide ja pinnase ning teetammi täitematerjali tekkega. Tegemist oli suuremahuliste mineraalsete jäätmevoogudega, mis tekivad teede ja muu taristu rajamise või rekonstrueerimise käigus.

Tabel 3. Jäätmete koguteke (sh kogumine) tonnides Haapsalu linnas ja Lääne-Nigula vallas põhigruppide lõikes aastatel 2021-2025 (*allikas: Keskkonnaportaal)*.

Põhigrupp	2021		2022		2023		2024		2025	
	H	L-N	H	L-N	H	L-N	H	L-N	H	L-N
01 Maavarade ja maa-ainese töötlemisel tekkinud jäätmed	3000	0	0	0	0	0	0	0	4700	0
02 Põllumajandus- ja toiduaine-tööstuse jäätmed	6	189	18	49	2	110	5	102	6	134
03 Puidu-, paberi- ja mööblitööstuse jäätmed	934	0	840	0	750	0	792	0	851	0
04 Tekstiilitööstus-jäätmed	30	49	33	20	37	5	27	0	4	0
07 Orgaaniliste keemiaprotsessi-de jäätmed	0	125	0,02	34	0	0,06	0,001	0	0	0
08 Pinnakatete, liimide ja trükivärvide jäätmed	70	12	87	18	74	11	84	11	58	9
10 Termiliste protsesside jäätmed	0	23	216	19	192	0	0	0	0	0
11 Metallide töötlemisel tekkinud jäätmed	0	4	0	2	0	8	0	13	0	2
12 Metallide ja plastide mehaanilise töötlemise jäätmed	0	0,01	0	6	49	171	95	376	87	243

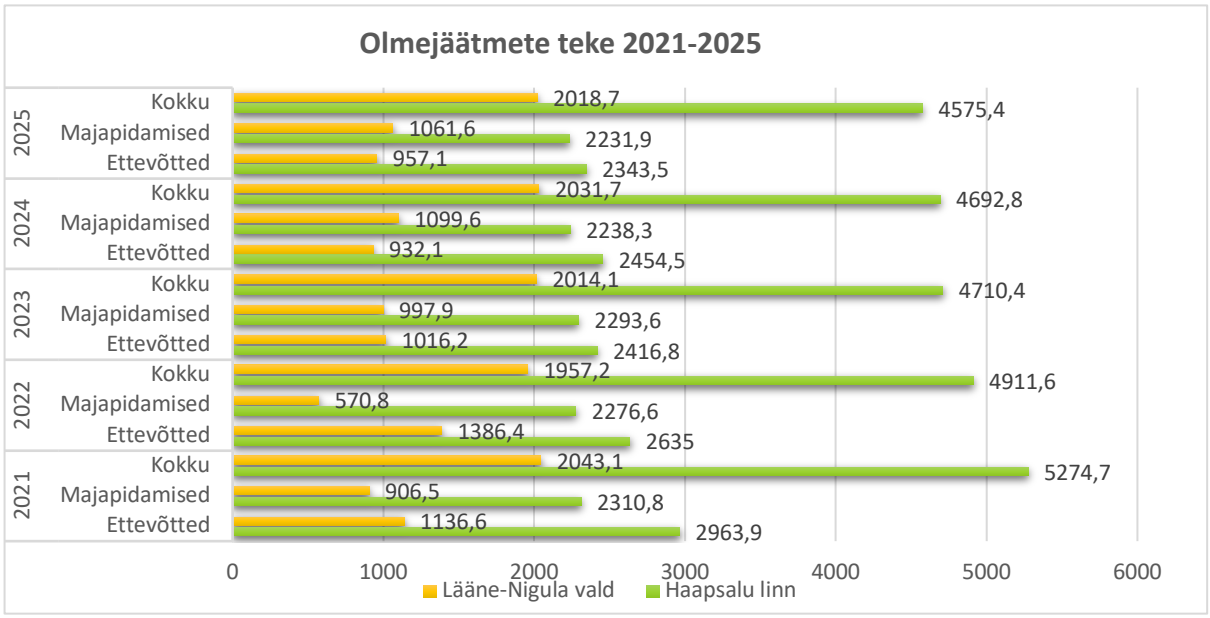
13 Õli- ja vedelkütuse-jäätmed	81	3	57	4	49	16	54	6	62	3
14 Orgaaniliste lahustite, külmutusagentsi-de ja propellentide jäätmed	0	0,01	0	0	0,2	0	0,03	0	0	0
15 Pakendijäätmed ja seotud materjalid	911	438	1015	460	1039	443	992	386	1089	426
16 Muud nimistus nimetamata jäätmed	387	369	246	174	497	170	1081	348	647	205
17 Ehitus- ja lammutus-jäätmed	83424	5646	14048	3937	9899	2393	8625	4174	11974	3337
18 Tervishoiu-jäätmed	6	0,01	5	0	4	0,06	50	0	98	0
19 Jäätmekäitluse ja reoveepuhastite jäätmed	1486	27	2144	209	2553	33	2865	29	2623	12
20 Olmejäätmed (sh liigiti kogutud)	4364	1605	3897	1497	3672	1571	3701	1646	3487	1593
Koguteke (sh kogumine)	**94699**	**8490**	**22 606**	**6429**	**18817**	**4931**	**18371**	**7091**	**25683**	**5964**

Olmejäätmed ja pakendijäätmed moodustasid aastatel 2021–2025 kahe omavalitsuse jäätmete kogutekke mahust ligikaudu 16% ehk 34 232 tonni, mis näitab, et kuigi elanike igapäevategevusest tekkivad jäätmed on omavalitsuste jäätmekorralduse seisukohalt olulised, kujundavad üldist jäätmestatistikat eelkõige ettevõtlus- ja tootmissektor. Samas on just olme- ja pakendijäätmete liigiti kogumine see valdkond, kus kohalikud omavalitsused saavad oma tegevustega kõige enam jäätmete ringlussevõtu taset mõjutada. Seetõttu on oluline jätkata avaliku kogumisvõrgu arendamist, elanike teadlikkuse tõstmist ning tekkekohal liigiti kogumise mugavamaks muutmist.

2.1. OLMEJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Olmejäätmed (jaotisekoodiga 20) on kodumajapidamistest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, sealhulgas paber ja kartong, klaas, metallid, plast, biojäätmed, puit, tekstiil, pakendid, elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmed, patareid ja akud ning suuremõõtmelised jäätmed, sealhulgas madratsid ja mööbel ning muudest allikatest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, mis on oma koostise ja omaduste poolest kodumajapidamisjäätmete sarnased (JäätS § 7).

Aastatel 2021–2025 tekkis Haapsalu linnas ja Lääne-Nigula vallas kokku 34 230 tonni olmejäätmeid, millest suurem osa pärines ettevõtetest (joonis 5). Haapsalu linnas tekkis vaadeldaval perioodil kokku 24 165 tonni olmejäätmeid, sealhulgas ettevõtetes 12 814 tonni ehk 53% ning kodumajapidamistes 11 351 tonni ehk 47%. Lääne-Nigula vallas tekkis kokku 10 065 tonni olmejäätmeid, millest ettevõtete osakaal oli 54% ehk 5428 tonni ja kodumajapidamiste osakaal 46 ehk 4637 tonni. Seega pärines mõlemas omavalitsuses üle poole olmejäätmetest ettevõtetest, kusjuures ettevõtete osakaal oli suurem Lääne-Nigula vallas. Vaadeldaval perioodil vähenes olmejäätmete koguteke mõlemas omavalitsuses.

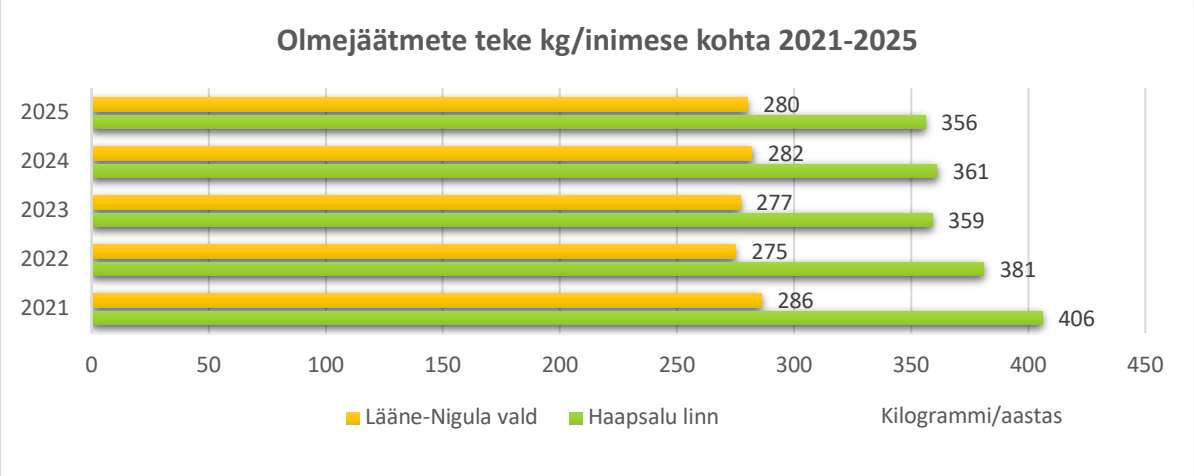
Joonis 5. Olmejäätmete tekkemahud kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 (*allikas: Keskkonnaportaal)*.

Eurostati [9] andmetel tekkis 2024. aastal Eestis elaniku kohta keskmiselt 375 kilogrammi olmejäätmeid. Haapsalu linna näitaja oli sellest 14 kilogrammi ehk ligikaudu 3,7% väiksem, Lääne-Nigula valla näitaja aga 93 kilogrammi ehk ligikaudu 24,8% väiksem. Seega jäi jäätmeteke elaniku kohta mõlemas omavalitsuses Eesti keskmisest madalamaks, kuid Haapsalu linna näitaja oli riigi keskmisele suhteliselt lähedal (joonis 6).

Haapsalu linnas tekkis aastatel 2021–2025 elaniku kohta 356–406 kilogrammi olmejäätmeid aastas. Lääne-Nigula vallas püsis jäätmeteke kogu perioodi jooksul märksa stabiilsemana, jäädes 275–286 kilogrammi vahele elaniku kohta.

Olmejäätmete koguste kõikumist võivad mõjutada mitmed tegurid, sealhulgas muutused tarbimisharjumustes, elanike sorteerimiskäitumises, aga ka jäätmete arvestuse täpsustumine ning ettevõtlusest pärinevate olmejäätmete kogused.

[9] Eurostat andmebaas:
(https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc031/default/table?lang=en)

Joonis 6. Olmejäätmete tekkemahud ühe elaniku kohta aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Olmejäätmete liigiti kogumisel tekkekohas tuleb vastavalt keskkonnaministri 03.06.2022 määrusele nr 28 " Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused" liigiti koguda vähemalt järgmised jäätmeliigid: paber ja kartong, kodumajapidamises tekkinud plastid, metallid, klaas ja puit, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, köögi- ja sööklajäätmed, bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed, pakendid, tekstiil, suurjäätmed, probleemtoodete jäätmed, ravimijäätmed ja ohtlikud jäätmed.

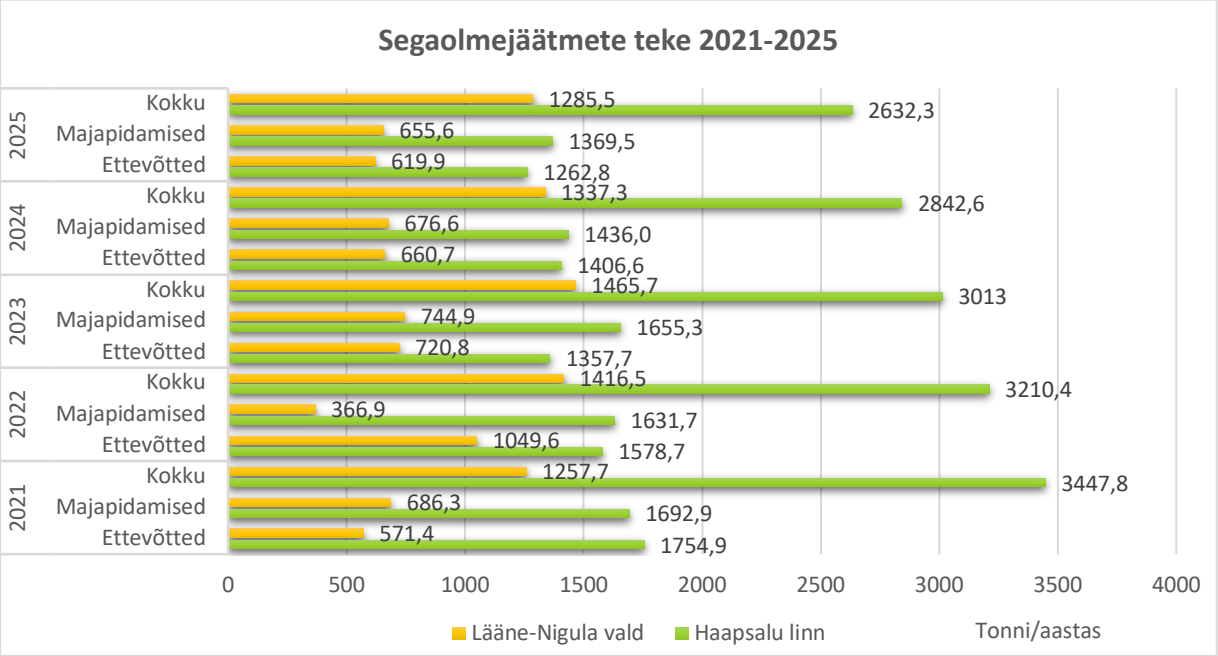
Haapsalu linn tervikuna on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga ning on moodustatud üks jäätmeveopiirkond. Korraldatud jäätmeveo raames kogutakse segaolmejäätmeid, biolagunevad köögi- ja sööklajäätmeid, aia- ja haljastujäätmeid, paberi- ja kartongijäätmeid, segapakendijäätmeid, klaaspakendeid, suurjäätmeid, tekstiilijäätmeid ja ohtlikke jäätmeid. Kõiki neid jäätmeid tuleb tekkekohal liigiti koguda, erisused kehtivad nende üleandmisel jäätmevedajale.

Lääne-Nigula valla on haldusterritoorium moodustab samuti ühe jäätmeveopiirkonna. Korraldatud jäätmeveoga ei ole hõlmatud Osmussaar. Korraldatud jäätmeveo raames kogutakse segaolmejäätmeid, paberi- ja kartongijäätmeid, biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid ning aia- ja haljastujäätmeid selles ulatuses, mida kogutakse biojäätmete mahutisse, suurjäätmeid, segapakendeid ja ohtlikke jäätmeid. Kõiki neid jäätmeid tuleb tekkekohal liigiti koguda, erisused kehtivad nende üleandmisel jäätmevedajale.

2.2. SEGAOLMEJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Segaolmejäätmete (20 03 01) kogumine ja vedu on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ning kõik Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla jäätmevaldajad peavad olema kogumissüsteemiga liidetud. Segaolmejäätmete kogumisega seotud tehnilised nõuded, nagu kogumismahutite tüübi, materjali, suuruse, paiknemise, tühjendussageduse ja ühiste kogumismahutite kasutamise sätestavad omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjad.

Olmejäätmetest suurima tekkemahuga on segaolmejäätmed, mis hõlmavad nii ettevõtete kui kodumajapidamiste jäätmeid. Haapsalu linnas on aastate lõikes segaolmejäätmete teke jäänud vahemikku 2632-3448 tonni aastas ning Lääne-Nigula vallas vahemikku 1257-1466 tonni (joonis 7).

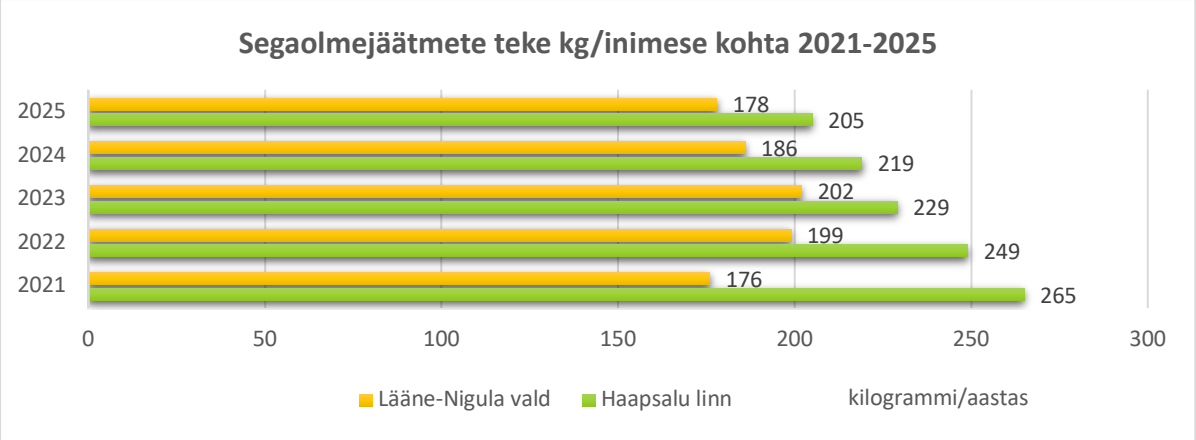

Joonis 7. Segaolmejäätmete tekkemahud kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 (*allikas: Keskkonnaportaal*).

Mõlemas omavalitsuses on segaolmejäätmete kogused vaadeldaval perioodil vähenenud. Haapsalu linnas tekkis aastatel 2021–2025 kokku majapidamistes ligikaudu 7785 tonni ja ettevõtetes 7361 tonni segaolmejäätmeid. Seega pärines 52% segaolmejäätmetest majapidamistest ja 48% ettevõtetest. Jäätmeteke jagunes kahe sektori vahel üsna võrdselt, kuid kogu perioodi kokkuvõttes tekitasid majapidamised veidi rohkem jäätmeid.

Lääne-Nigula vallas oli olukord vastupidine. Majapidamistes tekkis kokku ligikaudu 3130 tonni ja ettevõtetes 3622 tonni segaolmejäätmeid. Seega pärines 46% jäätmetest majapidamistest ja 56% ettevõtetest**.** Lääne-Nigula vallas olid vaadeldaval perioodil suuremaks segaolmejäätmete tekitajaks ettevõtted.

Keskkonnaportaali andmetel tekkis 2025. aastal Eestis ühe elaniku kohta keskmiselt 252 kilogrammi segaolmejäätmeid. Selle näitajaga võrreldes oli Haapsalu linna jäätmeteke 2025. aastal 47 kg ehk ligikaudu 19% vähem kui Eestis keskmiselt. Lääne-Nigula vallas tekkis segaolmejäätmeid ühe elaniku kohta 178 kg, mis on 74 kg ehk ligikaudu 29% vähem kui Eestis keskmiselt (joonis 8).

Joonis 8. Segaolmejäätmete tekkemahud ühe elaniku kohta aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Olmejäätmete liigiti kogumise edasisel kavandamisel on oluline teada segaolmejäätmete liigilist koostist. 2025.a augustis valmis „Riiklik jäätmete sortimisuuring“ [10] , mille teostas Jäätmeanalüüsid OÜ ja tellijaks oli Keskkonnaagentuur. Varasem segaolmejäätmete sortimisuuring viidi läbi 2020. aastal SEI Tallinn „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“ [11] . Sortimisuuringute eesmärk on analüüsida Eesti eri piirkondades ja asulatüüpides tekkivate ja prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete ainelist koostist.

Segaolmejäätmete koostise arvutuslik analüüs näitab, et segaolmejäätmetena antakse üle 32% pakendijäätmeid ja 22% vanapaberit, mille liigiti kogumise võrgustik on kõige tihedam võrreldes muude taaskasutatavate jäätmetega. Biojäätmeid (köögi- ja haljastusjäätmeid) sisaldub segaolmejäätmetes 23% (tabel 4).

Tabel 4. Segaolmejäätmete hinnanguline koostis massiprotsentides, aastal 2025, lähtuvalt Jäätmeanalüüsid OÜ uuringust 2025.a. Aluseks on võetud Eesti keskmine.

Segaolmejäätmete koostis	Massiprotsent	Haapsalu linn kogus t/a	Lääne-Nigula vald kogus t/a
Biojäätmed	23,0	605,4	295,7
Paber ja kartong	21,75	572,5	279,6
Klaas	6,82	179,5	87,7
Metall	2,28	60,0	29,3
Plast	21,38	562,8	274,8
Puit	1,15	30,3	14,8
Elektroonikaromu	1,33	35,0	17,1
Muu põlev materjal	15,11	397,7	194,2
Tekstiil	5,01	131,9	64,4
Ohtlikud jäätmed	0,87	22,9	11,1
Patareid ja akud	0,04	1,0	0,5
Muu mittepõlev materjal	1,27	33,4	16,3

Tabelis 5 on esitatud Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla segaolmejäätmete ning liigiti kogutud jäätmete kogused aastatel 2021–2025 ja nende põhjal kujunenud liigiti kogumise määr. Andmed

[10] Riiklik jäätmete sortimisuuring (https://keskkonnaportaal.ee/et/riiklik-jaatmete-sortimisuuring.)

[11] SEI Tallinn sortimisuuring 2020 (https://www.sei.org/publications/segaolmejaatmete-uuring/.

võimaldavad hinnata, kuidas on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumine vaadeldaval perioodil muutunud ning kui kaugel ollakse 2027. aastaks seatud 67% liigiti kogumise eesmärgi saavutamisest. Tulemused näitavad, et omavalitsuste areng on olnud erinev ning senise taseme juures on eesmärgi saavutamiseks vaja mõlemas omavalitsuses liigiti kogumist märkimisväärselt suurendada.

Tabel 5. Segaolmejäätmete tekkemahud ja liigiti kogumise määrad aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Aasta	Omavalitsus	Kogutud segaolmejäätmed (t/a)	Liigiti kogutud jäätmed (t/a)	Liigiti kogumise määr %
2025	Haapsalu linn	2632,3	1938,8	42,4
	Lääne-Nigula vald	1285,5	727,2	36,1
2024	Haapsalu linn	2842,6	1850,2	39,4
	Lääne-Nigula vald	1337,0	692,1	34,1
2023	Haapsalu linn	3013,0	1697,4	36,0
	Lääne-Nigula vald	1465,5	545,9	27,1
2022	Haapsalu linn	3210,4	1701,2	34,6
	Lääne-Nigula vald	1416,5	538,2	27,5
2021	Haapsalu linn	3447,8	1826,9	34,6
	Lääne-Nigula vald	1257,7	783,8	38,4

Aastatel 2021–2025 on liigiti kogumise määr Haapsalu linnas üldjoontes järk-järgult suurenenud 34%-lt 42%-ni. Positiivsele suundumusele vaatamata jääb 2025. aasta näitaja oluliselt alla 2027. aastale seatud 67% liigiti kogumise eesmärgist ning senine kasvutempo ei ole piisav eesmärgi saavutamiseks.

Lääne-Nigula vallas on liigiti kogumise määr vaadeldaval perioodil kõikunud. 67% eesmärgi saavutamiseks peab Lääne-Nigula vallas liigiti kogumise osakaal suurenema koguni 31%.

Senise arengutempo põhjal eeldab eesmärgi saavutamine märkimisväärset edasiminekut jäätmete liigiti kogumisel. 67% liigiti kogumise eesmärgi saavutamiseks tuleb järgnevatel aastatel oluliselt vähendada segaolmejäätmete hulka ning suurendada eelkõige biojäätmete, pakendijäätmete ning paberi ja kartongi liigiti kogumist. Selleks tuleb parandada liigiti kogumise võimaluste kättesaadavust, laiendada kohtkogumist ja hajaasustuses avalikku kogumisvõrku ning tugevdada jäätmevaldajate üle tehtavat järelevalvet.

2.3. BIOLAGUNEVATE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

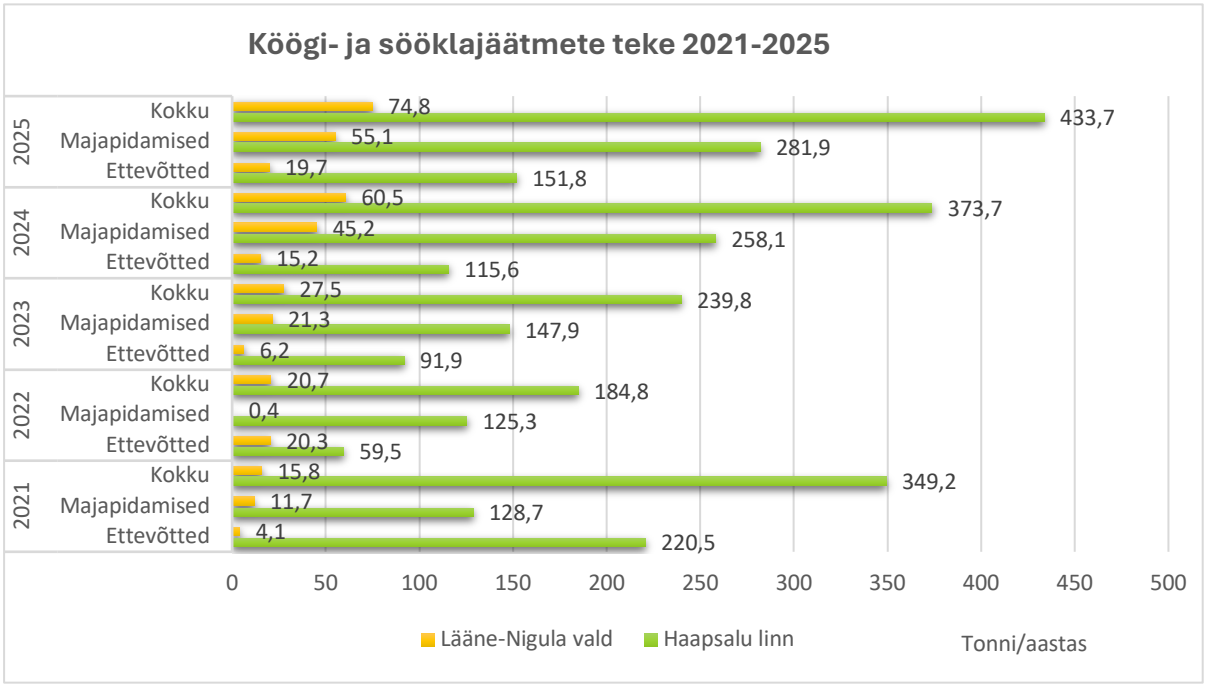
Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel.

Riikliku jäätmete sortimisuuringu kohaselt oli biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 23%. Sealjuures valdava osa biojäätmetest moodustasid köögi- ja sööklajäätmed 72%.

Aia- ja haljastujäätmeid on elanikel võimalik üle anda Läänemaa jäätmejaamas. Köögi- ja sööklajäätmete kogumine toimub korraldatud jäätmeveo raames. Kogutud köögi- ja

sööklajäätmed transporditakse maakonnast välja ning suunatakse käitlemiseks Maardu biogaasitehasesse.

Biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete liigiti kogutud kogused on aastatel 2021–2025 mõlemas omavalitsuses suurenenud (joonis 9). Haapsalu linnas koguti köögi- ja sööklajäätmeid vaadeldaval perioodil 185-434 tonni aastas. Võrreldes 2022. aastaga on liigiti kogutud köögi- ja sööklajäätmete kogus Haapsalus enam kui kahekordistunud. Lääne-Nigula vallas olid liigiti kogutud kogused väiksemad, kuid kasvutrend on olnud samuti selgelt nähtav. Kogu perioodi kokkuvõttes koguti Haapsalu linnas ligikaudu 1581 tonni ning Lääne-Nigula vallas 200 tonni köögi- ja sööklajäätmeid.

Joonis 9. Liigiti kogutud köögi- ja sööklajäätmed kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Liigiti kogutud biojäätmete koguste suurenemine näitab, et biojäätmete eraldi kogumise süsteemi rakendamine ning selle kohustuslikuks muutumine on andnud tulemusi. Suuremad kogumismahud viitavad sellele, et varasemast suurem osa köögi- ja sööklajäätmetest suunatakse segaolmejäätmete asemel eraldi kogumisse ja edasisse käitlusse. Samas on oluline jätkata elanike teavitamist ja liigiti kogumise korralduse arendamist, et suurendada süsteemiga hõlmatust ning vähendada biojäätmete sisaldust segaolmejäätmetes.

Haapsalu linnas on korraldatud jäätmeveo raames biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete jäätmevedajale üleandmine kohustuslik kõigile, kelle kinnistul ei ole võimalik jäätmeid kohtkompostida või kes ei kasuta kohtkompostimise võimalust.

Lääne-Nigula vallas tiheasustusala kinnistutel, kus on 4 või enam korterit, peavad elanikud biolagunevaid jäätmeid koguma eraldi kogumismahutitesse ning üle andma korraldatud jäätmeveo raames jäätmevedajale. Eraldi biojäätmeid peavada kogumismahutitesse panema ka toitlustusettevõtted, toidupoed ja toitlustust pakkuvad asutused. Ülejäänud kinnistutel on võimalus kasutada kompostimist ja kui biojäätmete teke on vähene, on võimalik teha ühiskasutuse kokkulepe kinnistutega, kus on olemas biojäätmete mahuti või kompostimise võimalus.

01.09.2026.a seisuga oli jäätmevaldajate registri andmetel Haapsalu linnas korraldatud jäätmeveoga liitunud 3 016 jäätmevaldajat. Neist 948 jäätmevaldajal on korraldatud köögi- ja sööklajäätmete eraldi kogumine ja äravedu ning 1 877 jäätmevaldajat on registris märgitud kohtkompostijaks**.**

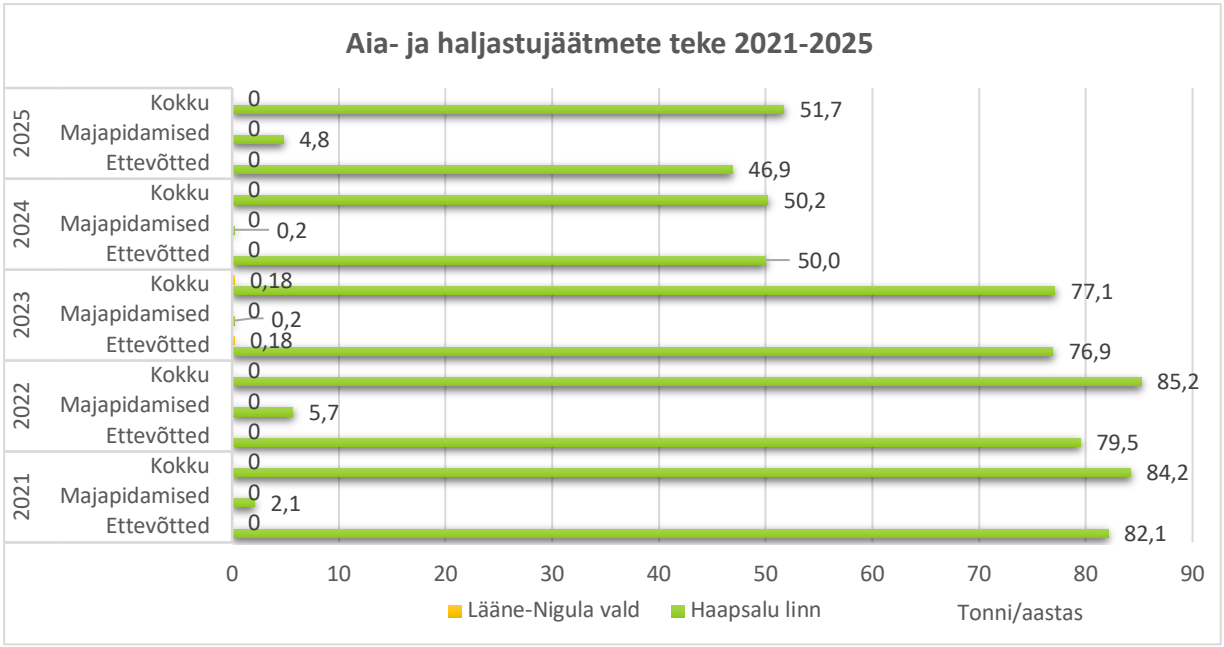
Lääne-Nigula vallas on jäätmevaldajate registri andmetel kokku 4 795 jäätmevaldajat, neist 143 on liitunud köögi- ja sööklajäätmete eraldi äraveoga. Tiheasustusalal on 372 jäätmevaldajat avaldanud soovi köögi- ja sööklajäätmete kohtkompostimiseks. Hajaasustuses paiknevad jäätmevaldajad on registris märgitud valdavalt automaatselt kohtkompostijateks.

Biolagunevate köögi- ja sööklajäätme liigiti kogumine avaldab suurimat mõju segaolmejäätmete tekkemahu vähenemisele ning toidujäätmete taaskasutamisele suurimas võimalikus mahus. Eelistatuimaks lahenduseks on korrigeerida oma tarbimisharjumusi viisil, mis loob eeldused toidu raiskamise piiramiseks ja jäätmete väheseks tekkimiseks.

Biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid võib nii tiheasustusalal kui ka hajaasustusalal kompostida kompostris või lahtiselt kompostimisaunas.

Kalmistutel kogutakse eraldi segaolmejäätmeid ning aia- ja haljastujäätmeid. Biolagunevate aia- ja haljastujäätmete hulka suunatakse oksad, taimejäänused ning muu kompostimiseks sobiv materjal.

Jäätmearuandluse põhjal koguti Haapsalu linnas aastatel 2021–2025 aia- ja haljastujäätmeid ligikaudu 50–85 tonni aastas ning valdav osa jäätmetest pärines ettevõtetelt (joonis 10). Lääne-Nigula vallas aia- ja haljastujäätmete liigiti kogumine jäätmearuandluses praktiliselt ei kajastu. Aastatel 2021–2022 ja 2024-2025 ei ole jäätmekäitlejatele üle antud aia- ja haljastujäätmete koguseid registreeritud ning 2023. aastal kajastus vaid 0,18 tonni, mis pärines ettevõtetelt. See ei tähenda siiski, et vallas aia- ja haljastujäätmeid ei tekiks. Andmeid mõjutab asjaolu, et osa majapidamistes tekkivatest biojäätmetest kompostitakse tekkekohal ning see kogus ei kajastu jäätmearuandluses. Tekkekohal kompostitud biojäätmete koguse arvestamise ja liigiti kogumise näitajatesse kaasamise metoodika on alles väljatöötamisel, mistõttu ei ole praegu võimalik kompostimise tegelikku ulatust üheselt hinnata. Seetõttu tuleb aia- ja haljastujäätmete statistikat käsitleda eelkõige jäätmekäitlejatele üle antud koguste, mitte jäätmete tegeliku tekkekogustena.

Joonis 10. Liigiti kogutud aia- ja haljastujäätmed kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 (*allikas: Keskkonnaportaal*).

Biojäätmete liigiti kogumise hetkeseisu hindamiseks on järgnevas tabelis 6 võrreldud 2024-2025. aastal liigiti kogutud biojäätmete kogust segaolmejäätmetes sisalduva hinnangulise biojäätmete kogusega. Biojäätmete hulka on arvestatud nii liigiti kogutud köögi- ja sööklajäätmed kui ka aia- ja haljastujäätmed. Nende andmete põhjal on arvutatud biojäätmete liigiti kogumise efektiivsus, mis näitab, kui suur osa hinnanguliselt tekkivatest biojäätmetest koguti liigiti.

Tabel 6. Biojäätmete liigiti kogumise efektiivsus aastatel 2024-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Aasta	Omavalitsus	Liigiti kogutud biojäätmed (t)	Segaolmes sisalduv biojääde (t)	Biojäätmete hinnanguline koguteke (t)	Liigiti kogumise efektiivsus (%)
2025	Haapsalu linn	485,5	605,4	1090,9	44,5
	Lääne-Nigula vald	74,8	295,7	370,5	20,2
2024	Haapsalu linn	424,8	653,8	1078,6	39,3
	Lääne-Nigula vald	60,5	307,6	368,1	16,4

Koduaedades tekkivate haljastujäätmete koguste vähendamiseks propageeritakse nende kohapealset kompostimist. Kompostimise puhul teavitatakse elanikke sellega kaasnevatest nõuetest ja propageeritakse kompostrite või kompostiaunade kasutamist.

Biojäätmete kogumise arendamiseks on oluline:

- haljastujäätmete vastuvõtuvõimaluse tagamine piirkonnas;
- koduse kompostimise propageerimine;
- järelevalve tugevdamine jäätmehoolduseeskirja täitmise üle;
- regulaarse ja piisava sagedusega biojäätmete äraveo korraldamine;
- elanike teadlikkuse tõstmine;
- korduskasutuse ja toidujäätmete tekke vähendamise meetmete edendamine.

2.4. PABER- JA KARTONGJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

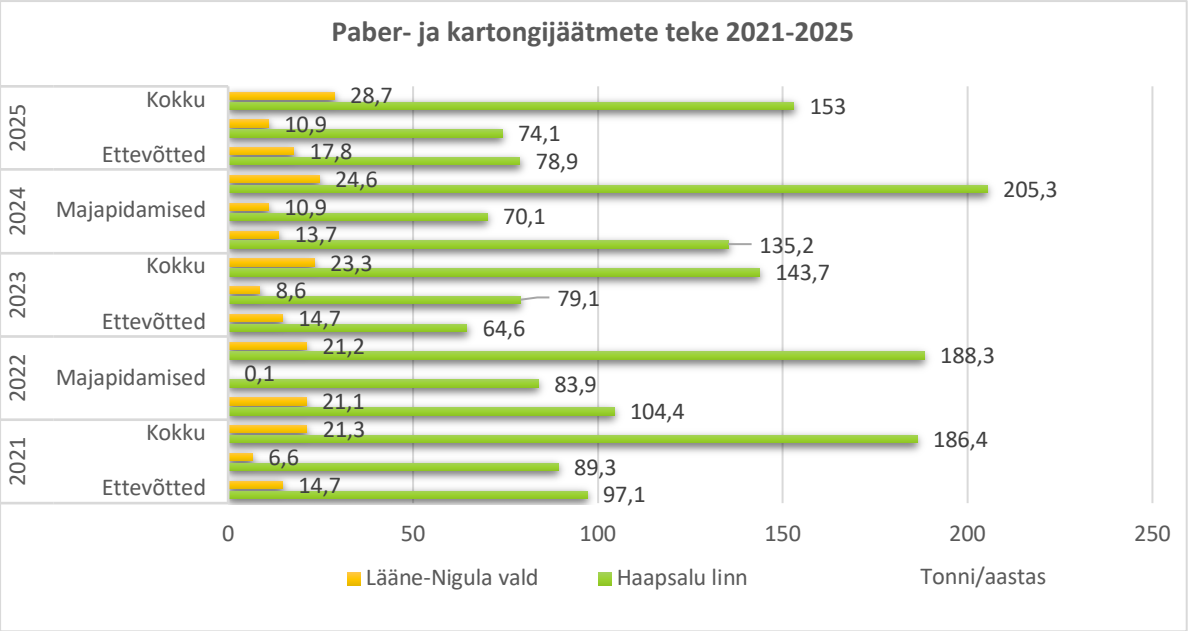
Paber- ja kartongjäätmed (20 01 01) on eraldi kogutuna kergesti taaskasutatavad. Paber ja kartongi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Antud jäätmete koguste vähendamine segaolmejäätmetes on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku rajamise abil. Paber ja kartong kui materjal kattub osaliselt pakenditega, mis tähendab seda, et jäätmevaldajad koguvad küll liigiti, kuid osa paberi- ja kartongijäätmetest jõuab pakendikonteineritesse.

Paberi ja kartongi kogumisel liigutakse materjalipõhise kogumise suunas, ühendades paberi- ja kartongpakendi jäätmete ning paberi ja kartongi kogumissüsteemid. Ühtse materjalipõhise kogumissüsteemi rakendamine lihtsustab jäätmete sorteerimist jäätmevaldajate jaoks, vähendab segadust erinevate kogumisliikide vahel ning aitab suurendada paberi ja kartongi liigiti kogumise määra ja kogutud materjali kvaliteeti.

Haapsalu linnas on korraldatud jäätmeveo raames paberi- ja kartongijäätmete vedajale üleandmine kohustuslik tiheasustusalal asuvates 8 ja enama korteriga korterelamutes ning äri-, tootmis-, teenindus- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib paberi- ja kartongijäätmeid. Eramud saavad jäätmevedajale üle anda ainult tiheasustusalal vabatahtlikus korras. Hajaasustusalal paiknevatel jäätmevaldajatel on võimalus paber- ja kartongjäätmed viia avalikku kogumismahutisse.

Lääne-Nigula vallas on korraldatud jäätmeveo raames paberi- ja kartongijäätmete vedajale üleandmine kohustuslik kinnistul, kus on vähemalt nelja kasutuses oleva korteriga elamu, mille kütmiseks kasutatakse kaugkütet, vedel- või gaasikütust. Ülejäänud jäätmevaldajatel on võimalus paber- ja kartongijäätmed viia avalikku kogumismahutisse.

Haapsalu linnas on paberi ja kartongi liigiti kogumine vaadeldaval perioodil 2021-2025 jäänud vahemikku 144-205 tonni aastas ning Lääne-Nigulas 21-29 tonni aastas (joonis 11). Kogu vaadeldaval perioodil tekkis Haapsalu linnas kokku ligikaudu 877 tonni ja Lääne-Nigula vallas 119 tonni paberi- ja kartongijäätmeid. Mõlemas omavalitsuses on suuremaks jäätmetekitajaks olnud ettevõtted, mis on ootuspärane, arvestades paberi ja kartongi kasutamist kaubanduses, teeninduses ja muus ettevõtluses. Samas näitab majapidamistest kogutavate koguste suurenemine Lääne-Nigula vallas, et paberi ja kartongi liigiti kogumine on viimastel aastatel laienenud ka elanike seas.

Joonis 11. Liigiti kogutud paber- ja kartongjäätmed kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Paberi- ja kartongijäätmete liigiti kogumise hetkeseisu hindamiseks on järgnevas tabelis 7 võrreldud 2024-2025. aastatel liigiti kogutud paberi- ja kartongijäätmete kogust segaolmejäätmetes sisalduva hinnangulise paberi ja kartongi kogusega. Nende andmete põhjal on arvutatud paberi ja kartongi liigiti kogumise efektiivsus, mis näitab, kui suur osa hinnanguliselt tekkivatest paberi- ja kartongijäätmetest koguti liigiti.

Tabel 7. Paberi ja kartongijäätmete liigiti kogumise efektiivsus aastatel 2024-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Aasta	Omavalitsus	Liigiti kogutud paber ja kartong (t)	Segaolmes sisalduv paber ja kartong (t)	Paberi ja kartongi hinnanguline koguteke (t)	Liigiti kogumise efektiivsus (%)
2025	Haapsalu linn	153,0	572,5	725,5	21,1
	Lääne-Nigula vald	28,7	279,6	308,3	9,3
2024	Haapsalu linn	205,3	618,3	823,6	24,9
	Lääne-Nigula vald	24,6	290,8	315,4	7,8

Selleks, et suurendada paberi ja kartongi liigiti kogumise efektiivsust, tuleb muuhulgas:

- parandada elanike teadlikkust jäätmete liigiti kogumisest;
- optimeerida paber- ja kartongjäätmete avalikku kogumisvõrku hajaasustuses;
- järgnevas korraldatud jäätmeveo hankes siduda paberi- ja kartongpakendijäätmete kogumine ühtseks süsteemiks koos muu paberi ja kartongi liigiti kogumisega;
- kaaluda eramajade puhul paindlikke lahendusi (nt kooskogumine pakendiga), lähtudes kohalikest oludest;
- rakendada järelevalvet liigiti kogumise nõuete täitmise tagamiseks.

2.5. PAKENDIJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani.

Olmejäätmete koostisesse kuuluvatest jäätmeliikidest on liigiti kogumisse kõige laialdasemalt haaratud pakendijäätmed, mille käitlemine põhineb taaskasutusorganisatsioonide korraldatud pakendijäätmete kogumisvõrgustikul. Eestis tegutseb kokku neli akrediteeritud tootjavastutusorganisatsiooni. Neist kolm (OÜ Eesti Pakendiringlus, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ ja OÜ Tootjavastutusorganisatsioon) tegelevad tagatisrahata pakendite ning üks (OÜ Eesti Pandipakend) tagatisrahaga ehk pandipakendite kogumise ja taaskasutamise korraldamisega.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete asukohad ja kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

Lääne-Nigula vallas on jäätmevaldajatel võimalik segapakendite äravedu tellida vabatahtliku lisateenusena. Haapsalu linnas on tiheasustusalal asuvatel jäätmevaldajatel võimalik korraldatud jäätmeveo raames vabatahtliku lisateenusena anda ära klaas- ja segapakendeid. Nimetatud lahendused täiendavad avalikku pakendijäätmete kogumisvõrku ning võimaldavad elanikel anda segapakendeid üle tekkekohale lähemal.

Kuni jäätmereformi rakendamiseni tagavad pakendijäätmete avaliku kogumisvõrgu toimimise taaskasutusorganisatsioonid, kes korraldavad kogumissüsteemi vastavalt oma turuosale ning täidavad seadusest tulenevaid kogumis- ja ringlussevõtu sihtarve. Jäätmereformi rakendumisel liigub avaliku kogumisvõrgu korraldamise roll kohalikule omavalitsusele, kes kujundab kogumisvõrgu toimimise oma territooriumil.

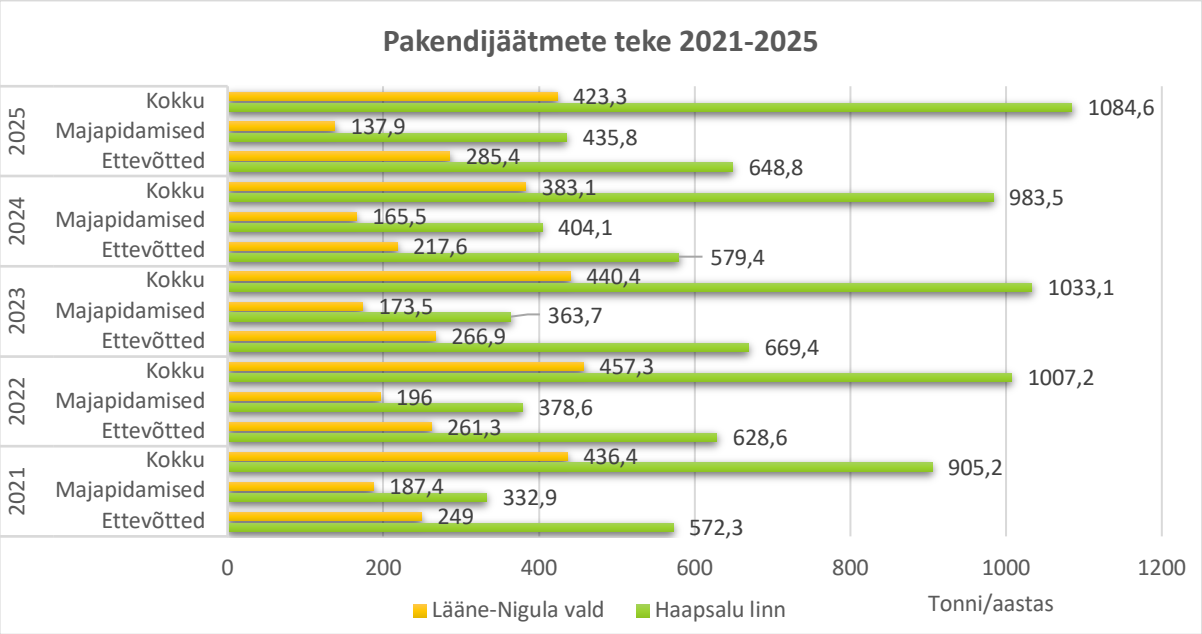
Haapsalu linnas on 01.06.2026 seisuga 116 avalikku pakendijäätmete kogumismahutit ja Lääne-Nigula vallas 102 avalikku pakendijäätmete kogumismahutit, mis on paigaldatud taaskasutusorganisatsioonide poolt ning võimaldavad pakendijäätmete liigiti kogumist (tabel 8).

Tabel 8. Pakendijäätmete avalikud kogumismahutid taaskasutusorganisatsioonide lõikes (01.06.2026. aasta seisuga).

	Ettevõte	Segapakend	Paber/papp	Klaaspakend
Haapsalu linn	MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon	26	2	15
	Eesti Pakendiringlus OÜ	11	23	8
	Tootjavastutusorganisatsioon OÜ	31	-	-
Lääne-Nigula vald	MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon	27	10	-
	Eesti Pakendiringlus OÜ	28	4	16
	Tootjavastutusorganisatsioon OÜ	17	-	-

Segapakendid on olemuselt kõige suurema tekkemahuga olmeline jäätmeliik, mille kogumine avaliku võrgu kaudu ei ole olnud efektiivne ja on tekitanud olulisi probleeme kogutud jäätmete kvaliteedi ja liigilise puhtuse osas. Samuti soosib avalik kogumisvõrk kui anonüümne lahendus liigiti kogumise nõuete rikkumist ning toob kaasa pidevaid jäätmereostusi, mille koristamine tekitab omavalitsusele täiendavaid kulusid.

Pakendijäätmete kogumise edendamisel on eesmärgiks suurendada tekkekohal kogumist. Pakendite tekkekohas kogumine pakendikotiga eramajadele ning pakendikonteineri teenusena kortermajadele ja asutustele on üks arengusuundadest pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsuse suurendamisel. Pakendikotiga väravast või pakendikonteineriga hoovist pakendite kogumine on oluliselt mugavam kui avaliku pakendipunkti kasutamine ja sellisel moel on võimalik koguda paremini sorteeritud ja puhtamaid pakendijäätmeid. Tekkekohal kogumisega välditakse avalike pakendikonteineritega kaasnevat risustamist.

Joonis 12. Liigiti kogutud pakendijäätmed kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 (*allikas: Keskkonnaportaal)*.

Aastatel 2021–2025 koguti Haapsalu linnas pakendijäätmeid ligikaudu 905–1085 tonni aastas ning Lääne-Nigula vallas 383–457 tonni aastas (joonis 12). Mõlemas omavalitsuses pärines suurem osa pakendijäätmetest ettevõtetelt. Haapsalu linnas on pakendijäätmete kogused vaadeldaval perioodil üldjoontes suurenenud, saavutades 2025. aastal kõrgeima taseme, 1084,6 tonni. Lääne-Nigula vallas on kogused aastate lõikes kõikunud ning 2025. aastal koguti kokku 423,3 tonni pakendijäätmeid.

Majapidamistest kogutud pakendijäätmete kogused on mõlemas omavalitsuses viimastel aastatel vähenenud. See viitab vajadusele pöörata suuremat tähelepanu pakendijäätmete liigiti kogumise võimaluste kättesaadavusele ja kogumissüsteemi arendamisele, et suurendada elanike osalust liigiti kogumises.

Tabel 9. Pakendijäätmete kogused jäätmeliikide kaupa aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Jäätmeliik		2021	2022	2023	2024	2025	Kokku
Paber- ja kartong-pakendid	Haapsalu linn	322,6	342,0	367,3	353,1	324,5	**1709,5**
	Lääne-Nigula vald	149,2	125,2	116,9	99,0	107,1	**597,4**
Plastpakendid	Haapsalu linn	97,8	94,0	102,5	98,3	100,6	**493,2**
	Lääne-Nigula vald	93,3	100,9	119,5	113,6	128,8	**556,1**
Puitpakendid	Haapsalu linn	10,8	19,0	14,5	4,8	58,8	**107,9**
	Lääne-Nigula vald	2,5	28,9	0,3	0,4	28,7	**60,8**
Metallpakendid	Haapsalu linn	49,8	72,0	81,9	75,5	127,4	**406,6**
	Lääne-Nigula vald	3,4	5,0	11,5	16,1	19,7	**56,2**
Segapakendid	Haapsalu linn	246,5	252,4	227,3	211,9	199,8	**1137,9**
	Lääne-Nigula vald	154,9	142,7	143,9	90,8	76,0	**608,3**
Klaaspakendid	Haapsalu linn	167,1	215,2	228,8	227,6	258,8	**1097,5**
	Lääne-Nigula vald	32,0	52,9	47,8	61,3	61,6	**255,6**
Ohtlikud pakendid	Haapsalu linn	10,3	12,3	10,6	11,9	14,7	**59,8**
	Lääne-Nigula vald	1,0	1,4	0,4	1,9	1,4	**6,1**

Mõlemas omavalitsuses moodustasid suurima osa liigiti kogutud pakendijäätmetest paber- ja kartongpakendid ning segapakendid (tabel 9). Haapsalu linnas koguti viie aasta jooksul enim paber- ja kartongpakendeid, kokku ligikaudu 1710 tonni, millele järgnesid segapakendid 1138 tonni ja klaaspakendid 1098 tonniga. Lääne-Nigula vallas oli suurim segapakendite kogus, kokku ligikaudu 608 tonni, millele järgnesid paber- ja kartongpakendid 597 tonni ning plastpakendid 556 tonniga.

Jäätmeliikide areng on olnud erinev. Haapsalu linnas on võrreldes 2021. aastaga märgatavalt suurenenud klaas- ja metallpakendite kogused, samal ajal kui segapakendite kogused on järk-järgult vähenenud. Paber- ja kartongpakendite ning plastpakendite kogused on püsinud suhteliselt stabiilsena. Lääne-Nigula vallas on suurenenud plast-, metall- ja klaaspakendite kogused, kuid vähenenud paber- ja kartongpakendite ning segapakendite kogused. Eelkõige paistab silma segapakendite koguse vähenemine 154,9 tonnilt 2021. aastal 76 tonnini 2025. aastal ehk ligikaudu poole võrra.

Mõlemas omavalitsuses on oluline pöörata tähelepanu pakendijäätmete liigiti kogumise arendamisele, eelkõige majapidamistest kogutavate pakendijäätmete koguste suurendamisele ning kogumisvõimaluste kättesaadavuse parandamisele.

Pakendijäätmete liigiti kogumise hetkeseisu hindamiseks on järgnevas tabelis 10 võrreldud aastatel 2024-2025 liigiti kogutud pakendijäätmete kogust segaolmejäätmetes sisalduva hinnangulise pakendijäätmete kogustega. Nende andmete põhjal on arvutatud pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsus, mis näitab, kui suur osa hinnanguliselt tekkivatest pakendijäätmetest koguti liigiti.

Tabel 10. Pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsus aastatel 2024-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Aasta	Omavalitsus	Liigiti kogutud pakendi jäätmed (t)	Segaolmes sisalduv pakendijääde (t)	Pakendijäätmete hinnanguline koguteke (t)	Liigiti kogumise efektiivsus (%)
2025	Haapsalu linn	1084,6	832,6	1917,2	56,6
	Lääne-Nigula vald	423,3	406,6	829,9	51,0
2024	Haapsalu linn	983,5	899,1	1882,6	52,2
	Lääne-Nigula vald	383,1	423,0	806,1	47,5

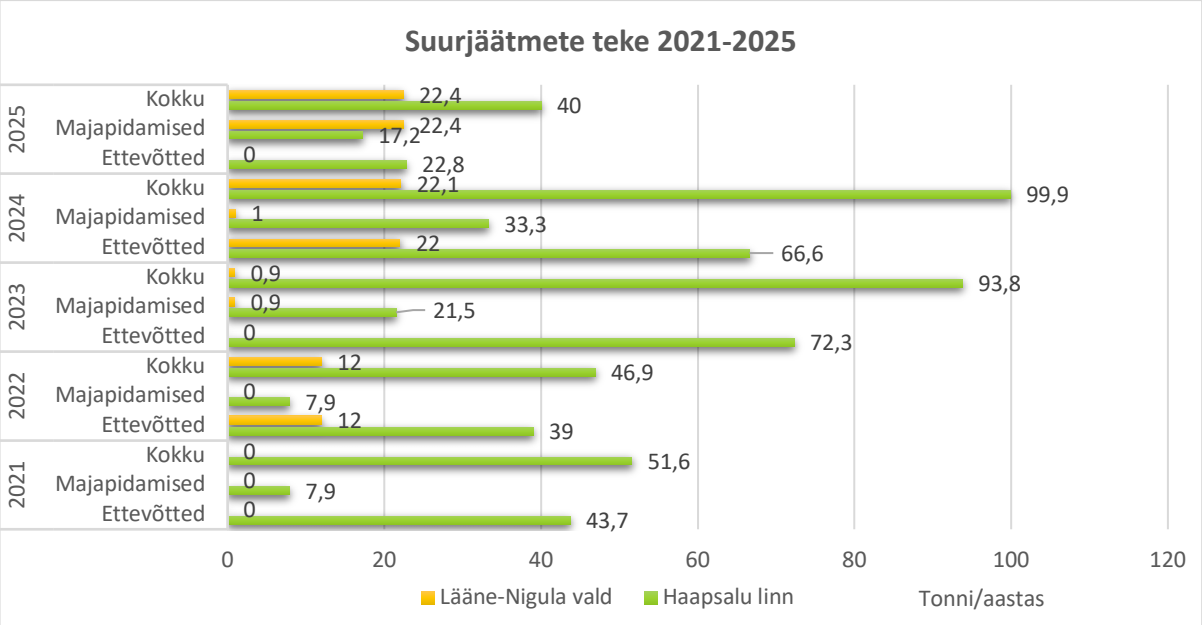
Pakendijäätmete liigiti kogumise suurendamiseks tuleb eelkõige muuta kogumislahendused jäätmevaldajatele võimalikult mugavaks ja kättesaadavaks. Selleks on vajalik :

- üle vaadata olemasoleva avaliku pakendikonteinerite võrgustiku paiknemine, mahutite piisavus ja tühjendussagedus ning vajaduse korral kogumisvõrku laiendada;
- tuleb soodustada pakendijäätmete tekkekohalt kogumist, eelkõige tiheasustusaladel ja korterelamute juures;
- tuleb jätkata elanike teavitamist pakendijäätmete liigiti kogumise nõuetest ning kasutada võimalikult ühtseid ja selgeid sortimisjuhiseid;
- tuleb pöörata tähelepanu ka jäätmevaldajate järelevalvele liigiti kogumise tulemuslikkuse parandamiseks.

2.6. SUURJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Suurjäätmed on suuremõõtmelised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid jne. Suurjäätmetena ei käsitleta romuautosid ja autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, sh külmikud, pesumasinad, telerid.

Suurjäätmeid on võimalik tasu eest ära anda korraldatud jäätmeveo kogumisringide raames, Läänemaa jäätmejaamas ja Pürksi jäätmekeskuses.

Joonis 13. Liigiti kogutud suurjäätmed kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Aastatel 2021–2025 on suurjäätmete kogused Haapsalu linnas ja Lääne-Nigula vallas aastate lõikes märkimisväärselt kõikunud (joonis 13). Haapsalu linnas koguti vaadeldaval perioodil suurjäätmeid ligikaudu 40–100 tonni aastas. Lääne-Nigula vallas olid suurjäätmete kogused oluliselt väiksemad, kuid viimastel aastatel on kogumine suurenenud. Kui 2021. aastal suurjäätmete koguseid jäätmearuandluses ei kajastunud, siis 2025. aastal koguti 22,4 tonni suurjäätmeid.

Haapsalu linnas pärines suurem osa suurjäätmetest ettevõtetelt, kuid 2025. aastal moodustasid majapidamistest kogutud jäätmed juba 43% koguhulgast. Lääne-Nigula vallas pärinesid 2025. aastal kõik registreeritud suurjäätmed majapidamistest. Koguste kõikumine võib olla seotud suurjäätmete üleandmise võimaluste ja kogumissüsteemi kasutamisega. Mõlemas omavalitsuses on oluline tagada elanikele mugavad ja kättesaadavad suurjäätmete üleandmise võimalused, et soodustada nende liigiti kogumist.

Suurjäätmed on suuremahulised jäätmed, mida kaalu või mahu tõttu pole võimalik jäätmemahutisse paigutada. Samuti võib jäätmevaldajal endal puududa vastav transpordivahend suurjäätmete viimiseks jäätmejaama. Seetõttu on oluline tagada jäätmevaldajatele mugavate võimaluste olemasolu suurjäätmete üleandmisel ning jätkata suurjäätmete üleandmist korraldatud jäätmeveo raames.

2.7. TEKSTIILI JA RÕIVAJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Tekstiilijäätmete alla kuuluvad nii riided, jalanõud kui ka tekstiilid, mis pärinevad ettevõtetest kui ka kodumajapidamistest, näiteks tekid, padjad, rätikud ja kardinad. Igal inimesel on kohustus koguda tekstiilijäätmed eraldi muudest jäätmetest ning kohalik omavalitsus peab tagama võimaluse tekstiilijäätmeid ära anda.

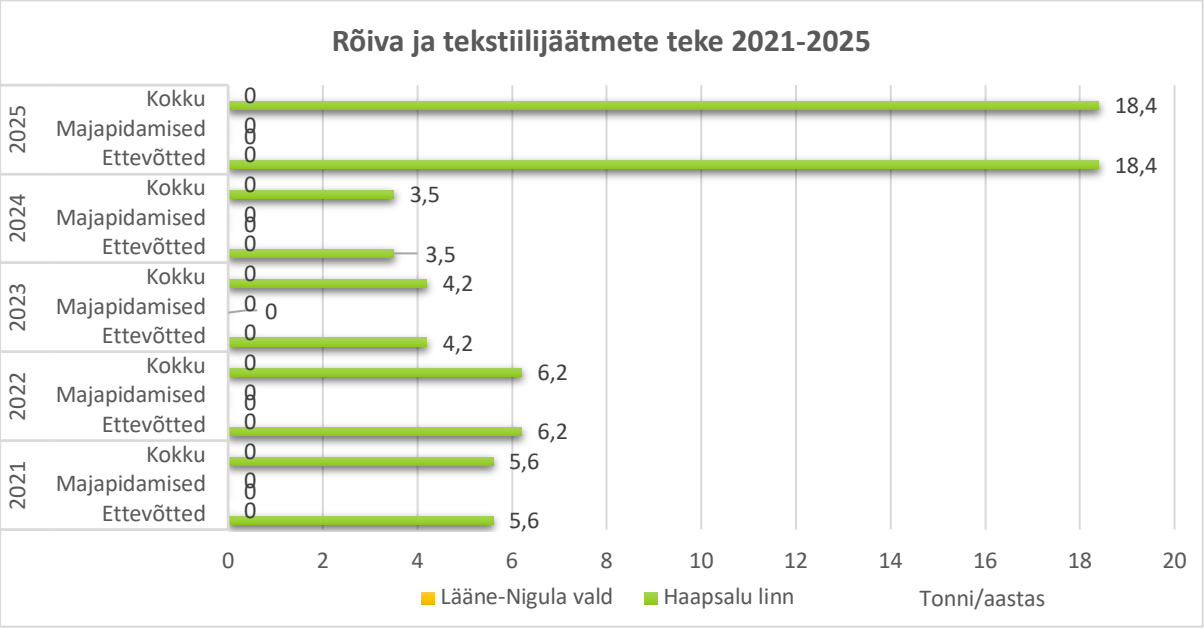
Tekstiilijäätmete liigiti kogumine on kohustuslik, kuid nende ringlussevõtu tehnoloogiad ja võimekus on alles arenemas. Seetõttu on esmatähtis tekstiilijäätmete teket vähendada.

Jäätmeseadusest tulenevalt oli kohaliku omavalitsuse üksusel kohustus korraldada tekstiilijäätmete liigiti kogumine hiljemalt 1. jaanuariks 2025.

Vastavalt sortimisuuringule moodustavad rõiva- ja tekstiilijäätmed (jäätmekoodid 20 01 10 ja 20 01 11) Eestis keskmiselt 5,01% segaolmejäätmetest. Arvutuslikult anti 2025. aastal koos segaolmejäätmetega rõiva- ja tekstiilijäätmeid Haapsalu linnas üle 132 tonni ja Lääne-Nigula vallas ca 64 tonni.

Korduskasutuseks mittesobilikke plekilisi, katkiseid ja kulunud rõivaid ja tekstiili on võimalik tasu eest ära anda Läänemaa jäätmejaamas. Tekstiilijäätmed, mida ei ole võimalik üle anda taaskasutuseks (hallitanud, kopitanud, määrdunud ja katkised rõivad/jalanõud, aluspesu, sukad-sokid) kogutakse segaolmejäätmetena korraldatud jäätmeveo raames.

Korduskasutuseks sobilike riiete kogumiseks on Haapsalu linna ja Lääne-Nigula osavaldadesse paigaldatud MTÜ Riidepunkt konteinerid.

Joonis 14. Liigiti kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmed kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 (*allikas: Keskkonnaportaal)*.

Joonise 14 andmetel oli rõiva- ja tekstiilijäätmete liigiti kogutud kogused aastatel 2021–2025 mõlemas omavalitsuses väikesed. Haapsalu linnas koguti vaadeldaval perioodil kokku 38 tonni rõiva- ja tekstiilijäätmeid. Aastane tekkekogus jäi vahemikku 3,5–18,4 tonni. Andmete põhjal pärines kogu Haapsalu linnas registreeritud rõiva- ja tekstiilijäätmete kogus ettevõtetest, samas kui majapidamiste jäätmetekke näitaja oli kõigil vaadeldud aastatel null. Lääne-Nigula vallas ei ole perioodil 2021–2025 rõiva- ja tekstiilijäätmeid eraldi kogutud. Nullnäitajaid ei saa siiski tingimata tõlgendada nii, et kodumajapidamistes või Lääne-Nigula vallas tekstiilijäätmeid ei tekkinud. Pigem viitab sellele, et tekstiilijäätmed on sattunud segaolmejäätmete hulka. Arvestades, et alates 2025. aastast tuleb tekstiilijäätmeid liigiti koguda kõigis kohalikes omavalitsustes, võib prognoosida, et kogutavad kogused kasvavad lähiaastatel.

Rõiva ja tekstiilijäätmete liigiti kogumise hetkeseisu hindamiseks on järgnevas tabelis 11 võrreldud aastatel 2024-2025 liigiti kogutud tekstiilijäätmete kogust segaolmejäätmetes sisalduva hinnangulise tekstiilijäätmete kogustega. Nende andmete põhjal on arvutatud rõiva ja

tekstiilijäätmete liigiti kogumise efektiivsus, mis näitab, kui suur osa hinnanguliselt tekkivatest jäätmetest koguti liigiti.

Tabel 11. Rõiva ja tekstiilijäätmete liigiti kogumise efektiivsus aastatel 2024-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Aasta	Omavalitsus	Liigiti kogutud tekstiili-jäätmed (t)	Segaolmes sisalduv tekstiilijääde (t)	Tekstiilijäätmete hinnanguline koguteke (t)	Liigiti kogumise efektiivsus (%)
2025	Haapsalu linn	18,4	131,9	150,3	12,2
	Lääne-Nigula vald	0	64,4	64,4	0
2024	Haapsalu linn	3,5	142,4	145,9	2,4
	Lääne-Nigula vald	0	66,9	66,9	0

Tulevikus on oluline jätkata tekstiilijäätmete liigiti kogumise arendamist ja korduskasutuse edendamist, et vähendada tekstiilijäätmete suunamist segaolmejäätmete hulka ning suurendada materjalide ringlussevõttu.

Jäätmekava perioodil on tekstiilijäätmete kogumises oodata muudatusi seoses laiendatud tootjavastutuse rakendamisega. Euroopa Liidu nõuete kohaselt tuleb 2028. aastal rakendada süsteem, mille alusel hakkavad tekstiilitoodete tootjad vastutama kasutatud ja jäätmeteks muutunud tekstiiltoodete kogumise ja edasise käitlemise rahastamise eest. See hõlmab nii tekstiilijäätmete kogumist ja sortimist kui ka nende korduskasutuseks ettevalmistamist ja ringlussevõttu. Eestis on süsteemi täpne korraldus veel väljatöötamisel. Muudatus näeb ette, et tekstiilijäätmete kogumist ja käitlemist hakkavad korraldama ning rahastama tootjad tootjate ühenduse kaudu.

Kuni laiendatud tootjavastutuse süsteemi rakendumiseni tuleb kohalikel omavalitsustel jätkuvalt tagada tekstiilijäätmete liigiti kogumise võimalused jäätmejaamade, kogumispunktide või kogumisringide kaudu. Seejuures on oluline tagada elanikele teave tekstiilijäätmete üleandmise võimaluste kohta ning eristada korduskasutuseks sobivate tekstiiltoodete kogumist jäätmeteks muutunud tekstiilide vastuvõtust.

Tekstiili- ja rõivajäätmete tekke vältimisel on eelistatud lahenduseks korrigeerida tarbimisharjumusi ja vähendada nn kiirmoe tööstuse toodete tarbimist. Olemasolevaid taaskasutamiseks kõlblikke esemeid on otstarbekas viia korduskasutuskeskustesse.

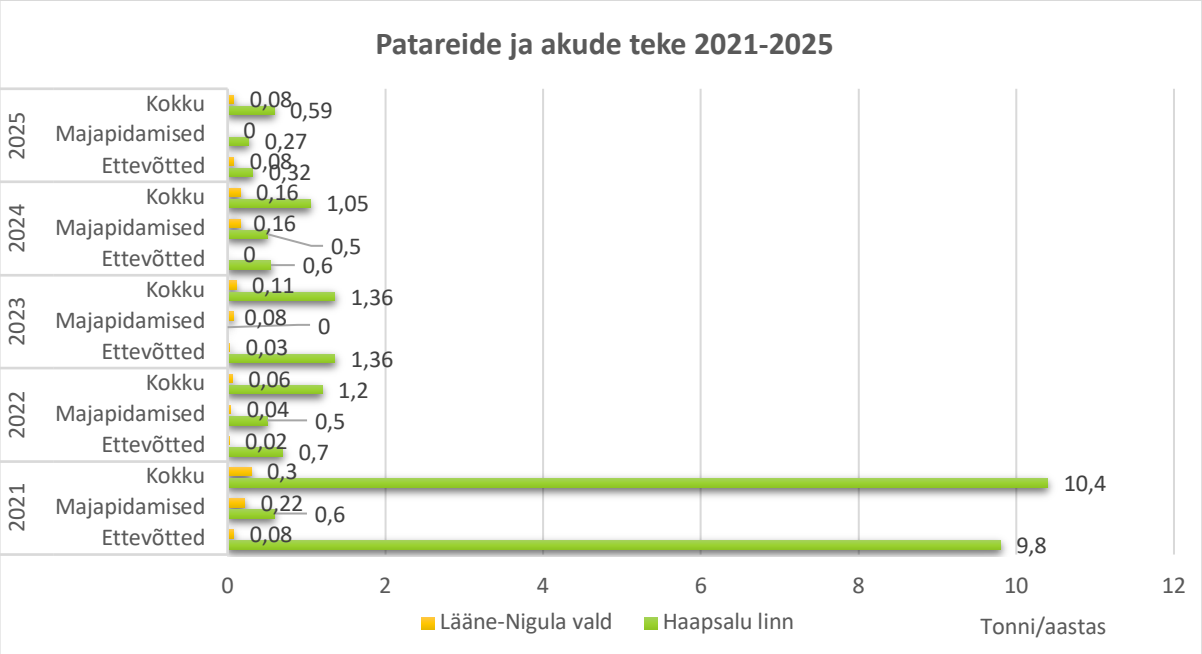
2.8. PROBLEEMTOODETE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Probleemtooted on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.
Probleemtooted on:
1) patareid ja akud;
2) mootorsõidukid ja nende osad;

3) rehvid;
4) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
5) põllumajandusplast;
6) plasti sisaldavad kalapüügivahendid ja nende osad;
7) niisutatud pühkepaber;
8) õhupallid;
9) filtriga tubakatooted ja koos tubakatootega kasutamiseks turustatavad filtrid.
Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtootest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise.

Probleemtoodetest tekkinud jäätmetest saab jäätmestatistika kaudu ülevaate jäätmeliikidest, millele on määratud eraldi jäätmekood. Kalapüügivahendite, niisutatud pühkepaberi, õhupallide ja tubakatoodete filtrite kohta jäätmestatistika eraldi andmeid ei anna, kuna neil puudub eraldi jäätmekood.

Patareid ja akud
Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Joonis 15. Liigiti kogutud patareid ja akud ettevõtete ja kodumajapidamiste lõikes aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikult omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma.

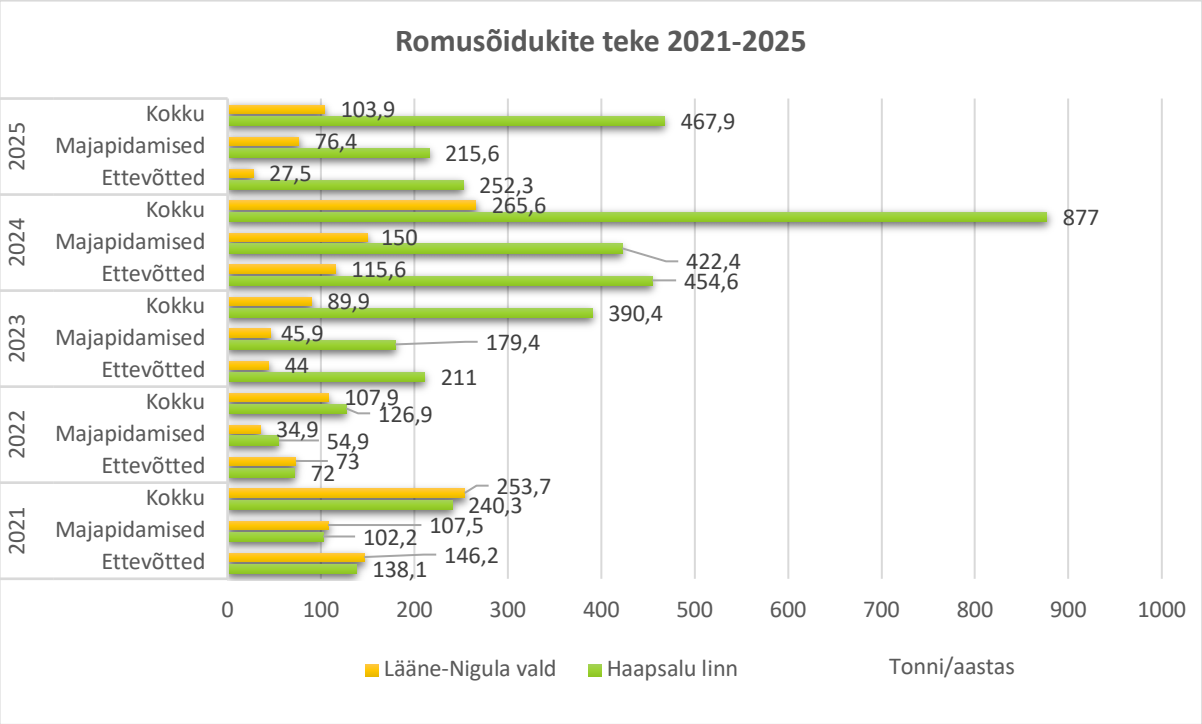
Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu. Patareid ja akud saab viia müügikohta, Haapsalu keskkonnajaama,

Läänemaa jäätmejaama, Pürksi jäätmejaama ja Nõva jäätmemajja või ära anda ohtlike jäätmete kogumisringidel.

Romusõidukid ja rehvid

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootjavastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele.

Romusõiduk on ohtlik jääde, mida tohib käidelda ainult ohtlike jäätmete käitlemise õigust omav ettevõtja. Romusõiduki käitluskoha (kogumiskoht, lammutuskoda) tegevus peab vastama kõikidele seadusega sätestatud nõuetele. Romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine tuleb tootjal korraldada selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Romusõidukeid võetakse vastu autolammutustes ja vanametalli vastuvõtupunktides.

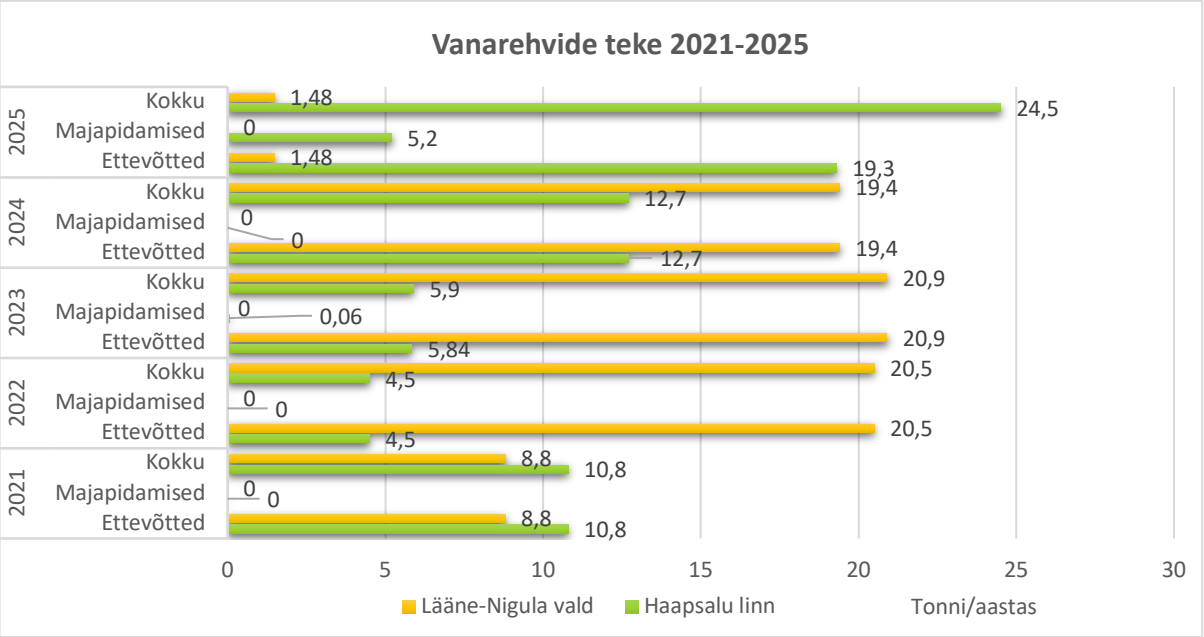
Joonis 16. Liigiti kogutud romusõidukid ettevõtete ja kodumajapidamiste lõikes aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Kahe omavalitsuse peale kokku tekkis aastatel 2021-2025 ligikaudu 2924 tonni romusõidukeid, millest Haapsalu linnas 2103 tonni ja Lääne-Nigula vallas 821 tonni. Kogu viieaastase perioodi jooksul pärines Haapsalu linnas ligikaudu 54% romusõidukitest ettevõtetelt ja 46% majapidamistelt, Lääne-Nigula vallas oli ettevõtete osakaal ligikaudu 49,5%, majapidamiste osakaal moodustas 50,5%.

2024. aastal suurenes romusõidukite teke mõlemas omavalitsuses märgatavalt, eriti Haapsalu linnas, kus kogus kasvas 390,4 tonnilt 877 tonnini. Kasvu üheks võimalikuks põhjuseks võib pidada 1. jaanuaril 2025 jõustunud mootorsõidukimaksu, mille rakendumise eel suurenes huvi kasutusest kõrvaldatud ja seisvate sõidukite nõuetekohase lammutusse andmise ning registrist

kustutamise vastu. 2025. aastal vähenesid romusõidukite kogused mõlemas omavalitsuses. Kuna romusõidukid sisaldavad mitmeid ohtlikke komponente ja vedelikke, on nende üleandmine ametlikesse käitluskohtadesse oluline nii keskkonnakaitse kui ka ringmajanduse seisukohast.

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Rehviringlus loonud tootjavastutussüsteemi. Eraisikud saavad vanarehve tasuta ära anda Läänemaa jäätmejaamas ja MTÜ Rehviringluse kogumiskohas Lihula mnt 23.

Joonis 17. Liigiti kogutud vanarehvid ettevõtete ja kodumajapidamiste lõikes aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Jooniselt 17 ilmneb, et vanarehvide teke oli aastatel 2021–2025 mõlemas omavalitsuses suhteliselt väikesemahuline ning pärines enamjaolt ettevõtetelt**.** Perioodil 2021–2025 ei ole vanarehvide tekkes selgelt kasvavat ega kahanevat pikaajalist suundumust, vaid kogused varieeruvad aastati.

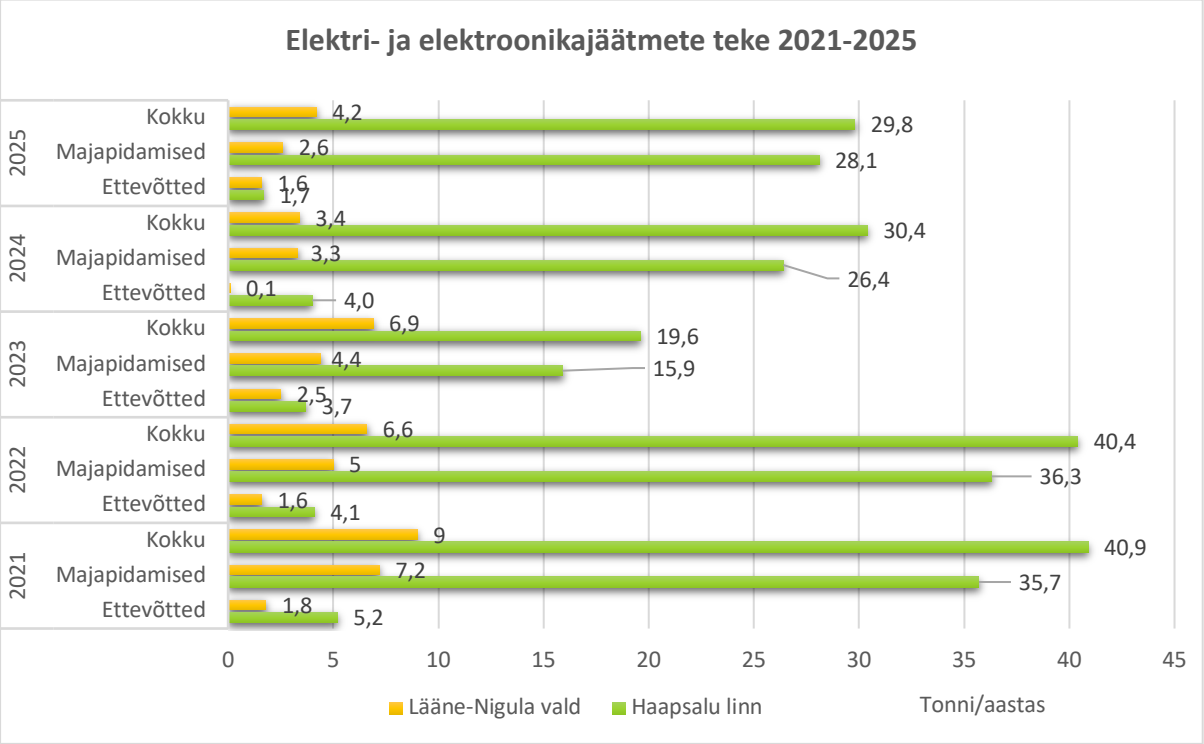
Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed

Elektri- ja elektroonikaseadmeid koguvad ja käitlevad peamiselt kaks tootjavastutusorganisatsiooni: Mittetulundusühing Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus ja Mittetulundusühing Eesti Elektroonikaromu. Lambijäätmeid kogub ja käitleb Ekogaisma Eesti OÜ.

Turustaja on kohustatud oma müügikoha kaudu, mille müügipind on vähemalt 400 m^2, elektri- ja elektroonikaseadmete kasutajalt tasuta vastu võtma turustava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektriromu või mille väline mõõt ei ületa 25 cm. Kui kodumajapidamises kasutatava elektri- ja elektroonikaseadme turustajal ei ole mööda avalikke teid 10 km raadiuses kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumiskohta, peab tootja turustaja müügikoha kaudu füüsiliselt isikult tasuta tagasi võtma talle müüdava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu, sõltumata sellest, kas see füüsiline isik on soetanud või soetab turustajalt samalaadse seadme.

Tootja on kohustatud turustajalt elektroonikaromud (ka saastunud) tasuta vastu võtma, sõltumata üleantavate elektroonikaromude arvust. Tootja on kohustatud tagasi võtma kõik

elektroonikaromud ka siis, kui alates 1. jaanuarist 2019. a kehtima hakanud kogumise määr 65% on saavutatud.

Joonis 18. Liigiti kogutud elektri- ja elektroonikajäätmete teke ettevõtete ja kodumajapidamiste lõikes aastatel 2021-2025 (*allikas: Keskkonnaportaal)*.

Elektri- ja elektroonikajäätmete kogused olid aastatel 2021–2025 Haapsalu linnas märgatavalt suuremad kui Lääne-Nigula vallas. Vaadeldaval perioodil tekkis kahe omavalitsuse peale kokku ligikaudu 191 tonni elektri- ja elektroonikajäätmeid, millest Haapsalu linnas 161 tonni ehk ligikaudu 84% ning Lääne-Nigula vallas 30 tonni ehk 16%. Mõlemas omavalitsuses pärineb valdav osa registreeritud elektri- ja elektroonikajäätmetest majapidamistelt. Haapsalu linnas moodustasid kodumajapidamised viie aasta kogusest ligikaudu 88% ja ettevõtted 12%, Lääne-Nigula vallas vastavalt umbes 75% ja 25%.

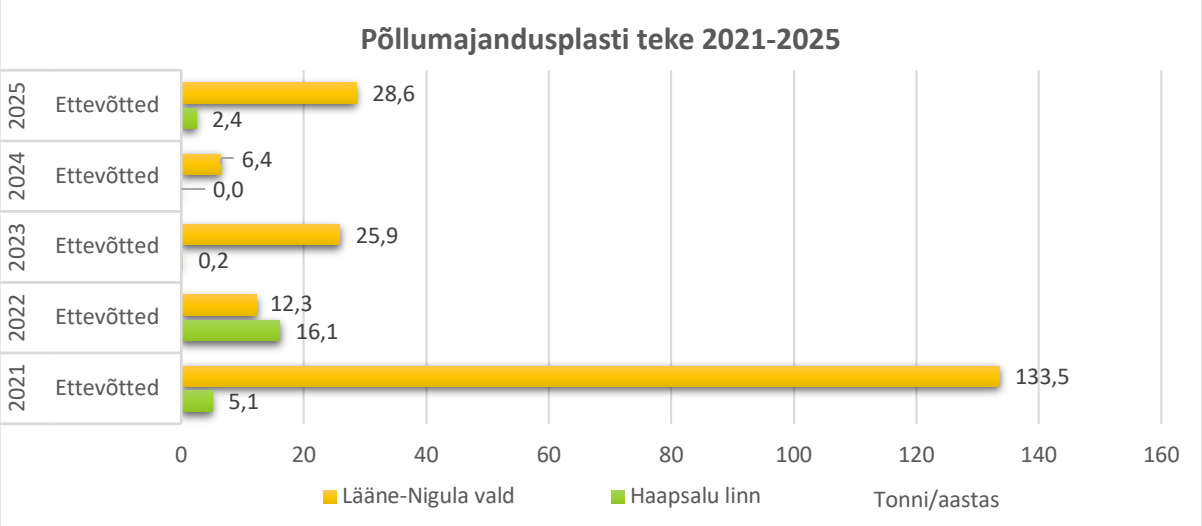
Järjest paranevad ja laienevad võimalused väikeelektroonika kauplustes üleandmiseks, kuna üha enam kaubanduskette pakub selleks eraldi kogumislahendusi. Kuigi kehtiva jäätmeseaduse kohaselt on kauplused kohustatud teatud tingimustel elektroonikaseadmeid vastu võtma, ei pruugi elanike teadlikkus nendest võimalustest olla veel piisav. Omavalitsus saab oma tegevustega täiendada olemasolevat kogumisvõrgustikku, tagades elektroonikajäätmete vastuvõtu jäätmejaamades ning vajadusel korraldades kogumisringe. Seetõttu jäävad elanike jaoks oluliseks üleandmiskohaks ka Haapsalu keskkonnajaam, Läänemaa jäätmejaam ja Lääne-Nigula vallas Linnamäe katlamaja territoorium, samal ajal kui kaupluste kaudu tagastamise võimaluste laienemine muudab väikeelektroonika üleandmise järjest mugavamaks ja aitab vähendada selle sattumist segaolmejäätmete hulka.

<u>Põllumajandusplast</u>

Põllumajandusplasti (jäätmekood 02 01 04) kogutakse peamiselt otse ettevõtete juurest.

Tootja on kohustatud põllumajandusplasti jäätmed piiramata koguses tasuta tagasi võtma:
1) põllumajandusplasti kasutajalt;

2) kohalikult omavalitsuselt;
3) kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt.
Põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest. Alates 01. jaanuarist 2013 peavad olema kõigis põllumajandusplasti müügikohtades üleval teated, kuhu saab põllumajandusplasti jäätmeid tagastada (asukohad ja telefoninumbrid, kust on võimalik saada asjakohast infot).

Joonis 19. Ettevõtetest liigiti kogutud põllumajandusplast aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

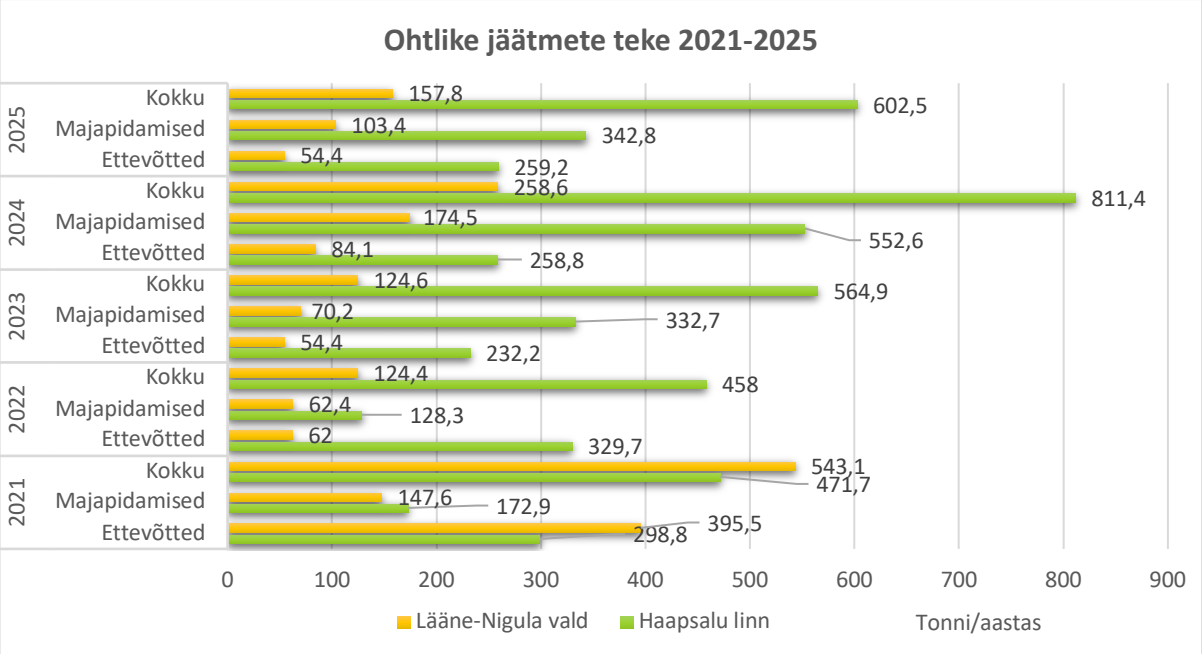
Vaadeldaval perioodil 2021-2025 koguti kokku ligikaudu 231 tonni põllumajandusplasti, millest Lääne-Nigula vallas 207 tonni ehk ligi 90% ja Haapsalu linnas 24 tonni ehk umbes 10%. Kõik vaadeldaval perioodil registreeritud põllumajandusplastijäätmed pärinesid ettevõtetelt, majapidamistelt põllumajandusplasti teket ei kajastatud. See on kooskõlas jäätmeliigi iseloomuga, kuna põllumajandusplasti kasutatakse eelkõige põllumajanduslikus tootmises.

Kõikide probleemtoodete liigiti kogumise edendamisel ja ohutu käitlemise tagamisel on oluline korraldada koostöös tootjavastutusorganisatsioonidega teavituskampaaniaid, mis suurendavad teadlikkust väikeelektroonika ja patareide eraldi kogumise vajalikkusest ning jagada infot kogumiskohtade kohta.

2.9. OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

Ohtlikke jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlikke pakendeid, vanu ravimeid ja päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale. Ohtlike jäätmetena käsitletakse ka eterniidijäätmeid ja muid asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale. Asbestist materjale enam ehituses ei kasutata, seega tekib kogu ohtlik materjal vanade ehitiste renoveerimise-lammutamise tulemusena.

Joonis 20. Liigiti kogutud ohtlikud jäätmed kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 *(allikas: Keskkonnaportaal)*.

Aastatel 2021–2025 oli ohtlike jäätmete teke mõlemas omavalitsuses aastate lõikes kõikuv (joonis 20). Vaadeldaval perioodil tekkis Haapsalu linnas kokku ligikaudu 2909 tonni ja Lääne-Nigula vallas 1209 tonni ohtlikke jäätmeid.

Haapsalu linnas pärines viie aasta jooksul registreeritud ohtlikest jäätmetest majapidamistest ligikaudu 52% ehk 1529 tonni ning ettevõtetest 48% ehk 1402 tonni. Haapsalu linnas oli ohtlike jäätmete kogus suurim 2024. aastal, mil tekkis 811,4 tonni jäätmeid. Võrreldes 2023. aastaga suurenes kogus ligikaudu 44%. Suurema osa 2024. aasta ohtlikest jäätmetest moodustasid majapidamistest pärinevad jäätmed, mida registreeriti 552,6 tonni.

Lääne-Nigula vallas tekkis aastatel 2021–2025 kokku 1209 tonni ohtlikke jäätmeid, millest 54% pärines ettevõtetest ning 46% majapidamistest. Lääne-Nigula vallas oli ohtlike jäätmete kogus suurim 2021. aastal, mil tekkis 543,1 tonni jäätmeid, millest 395,5 tonni pärines ettevõtetelt. Järgnevatel aastatel olid kogused oluliselt väiksemad, jäädes vahemikku 124,4–258,6 tonni aastas.

Siinkohal tuleb arvestada, et koguse arvutamisel on kokku liidetud ohtlikud kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, ohtlikud ehitusjäätmed, teised ohtlikud jäätmed (näiteks värvijäägid, õlid, filtrid jne) ja ohtlikud tervishoiujäätmed.

Ohtlikke jäätmeid saab ära anda Haapsalu keskkonnajaamas, Pürksi jäätmejaamas ja Läänema jäätmejaamas või anda need üle korraldatud jäätmeveo kogumisringidel. Ravimid võib lisaks jäätmejaamadele ja kogumisringile viia lähimasse apteeki.

Ohtlike jäätmete liigiti kogumise edendamisel ja ohutu käitlemise tagamisel on oluline:

- jätkata ohtlike jäätmete vastuvõtmist keskkonnajaamas ja jäätmejaamades;
- jätkata kogumisringide teostamist;

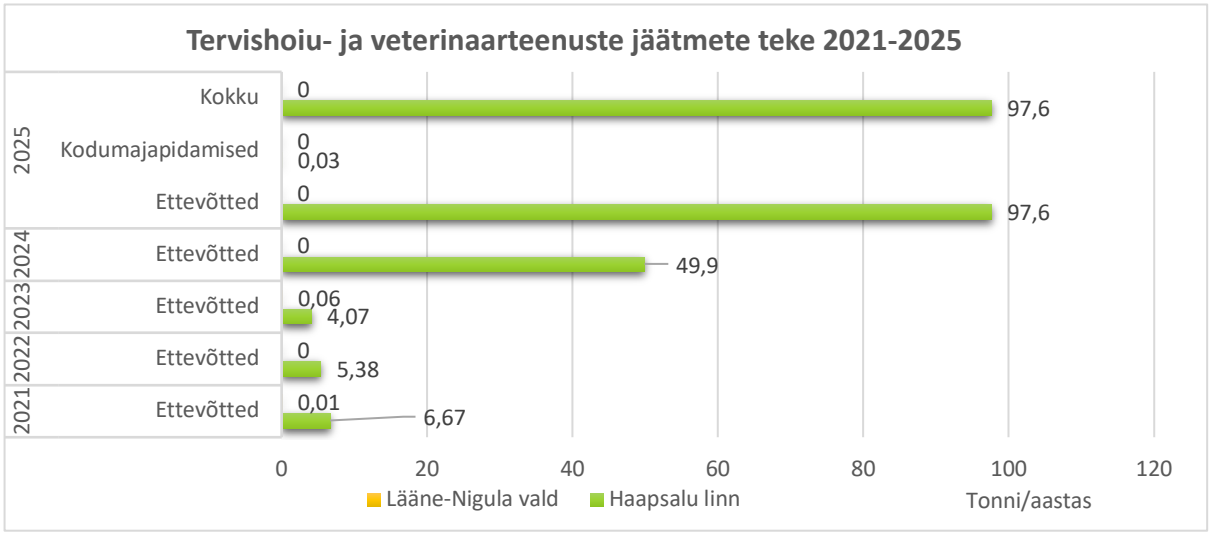
- rakendada tegevusi jäätmevaldajate teadlikkuse tõstmiseks nii ohtlike jäätmete kogumise kui üleandmise võimaluste osas.

2.10. TERVISHOIU- JA VETERINAARTEENUSTE KÄIGUS TEKKINUD JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Tervishoius tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

Ohtlikke jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiiniasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonnakaitseluba omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtted ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

Vaadeldaval perioodil 2021-2025 tekkis Haapsalu linnas kokku ligikaudu 164 tonni selle valdkonna jäätmeid, samas kui Lääne-Nigula vallas registreeriti vaid ligikaudu 0,07 tonni. Suurem osa registreeritud jäätmetest pärinesid ettevõtetest, mis on kooskõlas jäätmeliigi iseloomuga, kuna tegemist on tervishoiu- ja veterinaarteenuste osutamise käigus tekkivate jäätmetega (joonis 21).

Joonis 21. Liigiti kogutud tervishoiu- ja veterinaarteenuste jäätmed kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes aastatel 2021-2025 aastal (*allikas: Keskkonnaportaal)*.

Tervishoiuasutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas. Tervishoiujäätmete käitlemise juhendmaterjalid on leitavad Terviseameti kodulehelt: https://www.terviseamet.ee/nakkushaigused/info-koostoopartneritele/tervishoiuasutused.

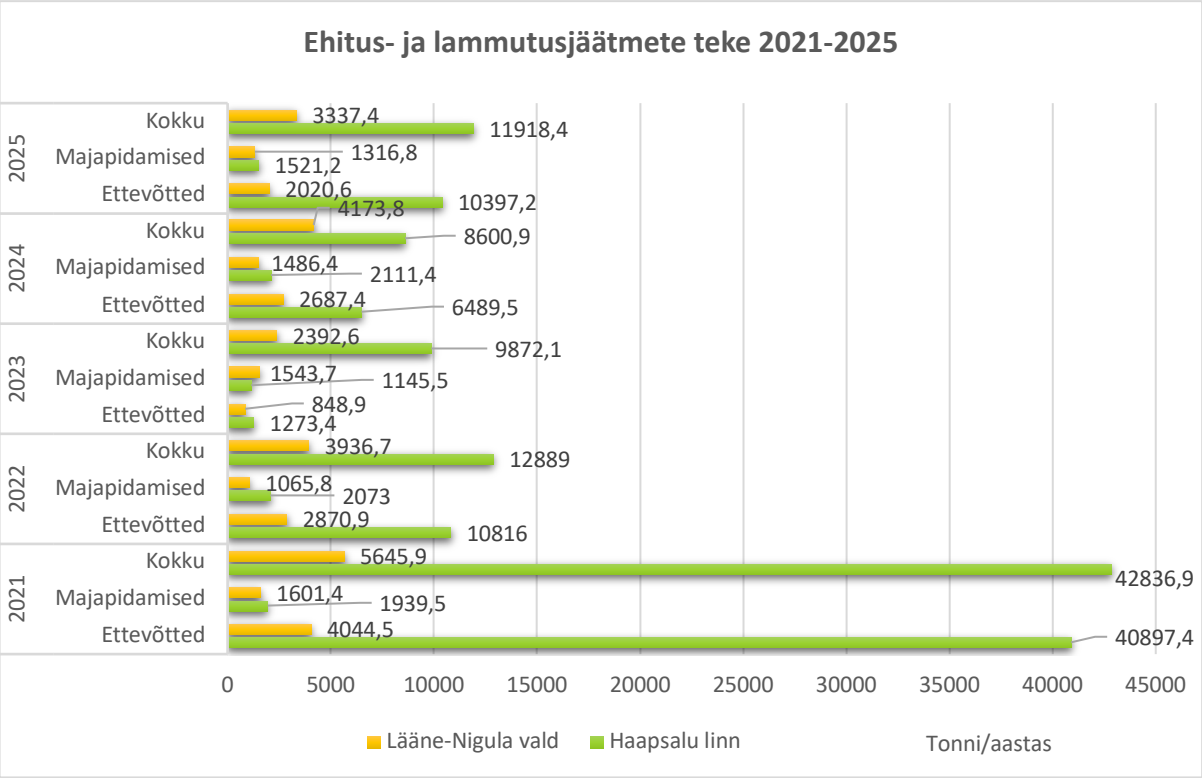
Eesmärgiks on tagada valla haldusterritooriumil tegutsevate tervishoiu- ja veterinaarteenuste osutajate poolt nõuetele vastava jäätmekogumise ja käitlemise korraldamine, teostades selles koostööd nii ettevõtetega kui asjaomaste järelevalveasutustega.

2.11. EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Ehitusjäätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjäätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektil tööde tegemiseks ei kasutata.

Ehitusjäätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitusjäätmete käitlust reguleerib jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjäätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale.

Ehitus- ja lammutusjäätmeid saab tasu eest ära anda Läänemaa jäätmejaamas.

Joonis 22. Liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmed ettevõtete ja kodumajapidamiste lõikes aastatel 2021-2025 (*allikas: Keskkonnaportaal)*.

Ehitus- ja lammutusjäätmete teke oli aastatel 2021–2025 mõlemas omavalitsuses valdavalt seotud ettevõtlusega. Vaadeldaval perioodil tekkis Haapsalu linnas kokku ligikaudu 86 117 tonni ning Lääne-Nigula vallas 19 486 tonni ehitus- ja lammutusjäätmeid.

Haapsalu linnas pärines kogu perioodi ehitus- ja lammutusjäätmetest ligikaudu 90% ettevõtetelt ja 10% majapidamistelt, mis näitab selgelt suuremahuliste ehitus- ja taristutööde mõju jäätmetekkele. Ka Lääne-Nigula vallas pärines suurem osa ehitus- ja lammutusjäätmetest ettevõtetelt, kuid majapidamiste osakaal oli Haapsaluga võrreldes suurem. Perioodil 2021–2025 tekkis ettevõtetes kokku ligikaudu 64% ning majapidamistes 36% ehitus- ja lammutusjäätmeid.

Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumise peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, kes mõistliku töökorralduse ja tööde parema organiseerimisega saab ehitus- ja lammutustöödel eelnimetatud jäätmete teket vältida või koguseid vähendada.

Ettevõtte eesmärgiks peab olema:
1) suurendada korduskasutatavate materjalide kasutamist;
2) vähendada materjalide raiskamist tööde kõigil etappidel;
3) vähendada ohtlike ainete kasutamist;
4) eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jäätmed (asbesti sisaldavad materjalid, saastunud kivid, pinnas, immutatud puit);
5) eraldada lammutusjäätmete hulgast turuväärtust omavad materjalid;
6) eraldada lammutusjäätmete hulgast materjalid, mis võivad jäätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada ehitise kvaliteedi langust.

Ohtlike ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ehitusobjektil peab toimuma spetsiaalsetes kogumiskonteinerites ning tekkinud jäätmed tuleb otse üle anda ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

Metallijäätmed
Metallijäätmete hulka kuuluvad jäätmed, mis peaasjalikult koosnevad värvilistest metallidest, mustmetallidest või nende sulamitest. Ligikaudu 80% olmejäätmete hulka liigituvast metallist on metallpakend. Metallijäätmete kokkuostuhind on taganud taaskasutamise, vaid väike osa satub prügilasse koos olmejäätmete või ehitusprahiga. Metallijäätmeid saab üle anda vanametalli kokkuostjatele või Läänemaa jäätmejaama.

Puidujäätmed
Puidujäätmete taaskasutamisel tuleb eelkõige tähelepanu pöörata nende taaskasutamisele läbi soojusenergia tootmise. Mittepõlevate või raskesti põlevate puidujäätmete kõrvaldamine või taaskasutamine toimub vastavat jäätmekäitleja registreerimistõendit, jäätmeluba või keskkonnakompleksluba omavas jäätmekäitluskohas. Ohtlike ainetega töödeldud puidujäätmeid käsitletakse ohtlike jäätmetena ning need tuleb üle anda otse ohtlike jäätmete käitluslitsentsi ja jäätmeluba omavale ettevõttele. Puidujäätmeid võetakse vastu Läänemaa jäätmejaamas.

3. HINNANG JÄÄTMEVOOGUDELE TULEVIKUS

Peamised mõjutegurid
Jäätmeteket mõjutavad eelkõige elanike tarbimisharjumused, elatustase, rahvaarvu muutused ning ettevõtluse areng. Tarbimise suurenemisega kaasneb üldjuhul ka jäätmetekke kasv, kuid jäätmete kogust ja koostist mõjutavad üha enam korduskasutus, toodete pikem kasutusiga ning jäätmetekke vältimise meetmed. Oluline on ka elanike teadlikkus ja jäätmete liigiti kogumise võimaluste kättesaadavus.

Haapsalu linnas ja Lääne-Nigula vallas tuleb jäätmevoogude prognoosimisel arvestada kohaliku ettevõtluse eripäraga. Haapsalu linnas mõjutavad jäätmeteket muu hulgas kaubandus, teenindus, turism ja ehitustegevus, Lääne-Nigula vallas aga põllumajandus, metsamajandus ja muud tootmisega seotud tegevusalad. Lisaks mõjutavad jäätmekoguseid kogumissüsteemide muudatused, jäätmereformi rakendamine ning jäätmete liigiti kogumise laienemine.

Olmejäätmete teke

Olmejäätmete maht iseloomustab nii elanikkonna tarbimisharjumusi kui ka kohaliku majanduse struktuuri. Kuigi olmejäätmeid seostatakse eelkõige kodumajapidamistega, moodustavad märkimisväärse osa neist ka ettevõtluses tekkivad jäätmed, eelkõige jaekaubanduse, toitlustuse ja teeninduse sektoris.

Keskkonnaagentuuri prognoosi kohaselt suureneb olmejäätmete teke 2028. aastaks võrreldes 2020. aastaga ligikaudu 4,2%. Samas eeldatakse, et jäätmetekke vältimise ja vähendamise meetmete rakendamise tulemusena toimub perioodil 2024–2026 mõningane tekkekoguste vähenemine ning aastatel 2027–2028 olmejäätmete teke stabiliseerub.

Arvestades mõlema omavalitsuse rahvastikusuundumusi ja seniseid jäätmekoguseid, ei ole lähiaastatel põhjust eeldada olmejäätmete kogutekke märkimisväärset suurenemist. Jäätmekava perioodil on oluline eelkõige vähendada segaolmejäätmete osakaalu ning suurendada liigiti kogutavate jäätmete hulka, et saavutada riiklikud liigiti kogumise eesmärgid.

Segaolmejäätmete vähenemine

Aastate 2021–2025 andmete põhjal on segaolmejäätmete teke Haapsalu linnas järjepidevalt vähenenud, samas kui Lääne-Nigula vallas on kogused püsinud aastati kõikuvad ja üldjoontes stabiilsed. Arvestades jäätmetekke vältimise, korduskasutuse ning liigiti kogumise edasist arendamist, võib prognoosida segaolmejäätmete koguse järkjärgulist vähenemist. 2032. aastaks võib segaolmejäätmete teke väheneda Haapsalu linnas ligikaudu 2200 tonnini ning Lääne-Nigula vallas ligikaudu 1200 tonnini aastas.

Biojäätmete liigiti kogumise kasv

Alates 2024. aastast kehtib kohustus koguda biojäätmeid liigiti kõigis majapidamistes. Prognoosi kohaselt jätkub kogutavate biojäätmete koguse suurenemine ka järgnevatel aastatel, kuna paranenud on kogumissüsteemi hõlmatus ning vähenenud biojäätmete sattumine segaolmejäätmete hulka. Biojäätmete koguteke ei ole lähiaastatel eeldatavasti oluliselt kasvav, kuid suurenema peab nende liigiti kogumise ja ringlussevõtu osakaal. Eeldatavalt ulatub biojäätmete liigiti kogutud kogus 2032. aastaks Haapsalu linnas ligikaudu 600 tonnini ja Lääne-Nigula vallas ligikaudu 150–200 tonnini aastas.

Paberi ja kartongi ühine kogumissüsteem

Alates järgmisest korraldatud jäätmeveo perioodist kogutakse vanapaber ja papp (20 01 01) ühtses süsteemis koos paber- ja kartongpakendijäätmetega (15 01 01). Selline lähenemine võimaldab käsitleda nimetatud jäätmeliike ühtse materjalivoona ning parandada nende liigiti kogumise kättesaadavust. Seniseid tekkekoguseid ja kogumissüsteemi laienemist arvestades võib 2032. aastaks prognoosida Haapsalu linnas paber- ja kartongijäätmete ühtse materjalivoo koguseks ligikaudu 550–600 tonni ning Lääne-Nigula vallas ligikaudu 150–170 tonni aastas.

Pakendijäätmete kogumise arendamine

Aastatel 2021–2025 on pakendijäätmete kogused mõlemas omavalitsuses aastate lõikes kõikunud. Haapsalu linnas on kogused üldjoontes suurenenud, ulatudes 2025. aastal 1084,6 tonnini. Lääne-Nigula vallas koguti samal aastal 423,3 tonni pakendijäätmeid. Mõlemas omavalitsuses pärines suurem osa pakendijäätmetest ettevõtetelt, kuid majapidamistest kogutud kogused on viimastel aastatel vähenenud.

Aastatel 2021–2025 moodustasid Haapsalu linnas ettevõtetest pärinevad pakendijäätmed 62% ja majapidamistes 38% ning Lääne-Nigula vallas vastavalt ettevõtetest pärines 60% ja majapidamistest 40% pakendijäätmetest.

Tarbimisharjumuste, pakendite vähendamise ja korduskasutuse suurenemise mõju arvestades võib eeldada, et pakendijäätmete teke püsib ka järgnevatel aastatel ligikaudu senisel tasemel. 2032. aastaks võib pakendijäätmete koguseks prognoosida Haapsalu linnas ligikaudu 1 000 tonni ning Lääne-Nigula vallas 400–430 tonni aastas.

Alates järgmisest korraldatud jäätmeveo perioodist läheb pakendijäätmete kogumise korraldamise kohustus kohaliku omavalitsuse kanda, millega kaasneb suurem vastutus nii kogumissüsteemi toimimise kui ka sihttasemete saavutamise eest. See eeldab kogumistaristu arendamist, selgete korralduslike lahenduste rakendamist ning elanike ja ettevõtete teadlikkuse ja osaluse suurendamist.

Lähtudes viimaste aastate andmetest on pakendijäätmete liigiti kogutud kogus näidanud kasvutrendi, mis on seotud eelkõige liigiti kogumise süsteemi paranemisega. Arvestades pakendijäätmete kogumise korralduse muutumist ning kohaliku omavalitsuse rolli suurenemist alates järgmisest korraldatud jäätmeveo perioodist, võib eeldada, et liigiti kogumise kasvutrend jätkub ka lähiaastatel.

Tekstiilijäätmete liigiti kogumine

Alates 01.01.2025 tuleb korraldada tekstiilijäätmete liigiti kogumine. Rõiva- ja tekstiilijäätmete liigiti kogutud kogused on seni olnud väga väikesed võrreldes nende hinnangulise kogutekkega. 2024. aastal sisaldus valdav osa tekstiilijäätmetest veel segaolmejäätmetes. Liigiti kogumise süsteemi arendamise ja üleandmisvõimaluste paranemise tulemusena võib eeldada kogutavate tekstiilijäätmete mahu märkimisväärset suurenemist. 2032. aastaks võib liigiti kogutavate rõiva- ja tekstiilijäätmete kogus ulatuda Haapsalu linnas ligikaudu 80–90 tonnini ning Lääne-Nigula vallas 35–40 tonnini aastas.

Suurjäätmed ja elektroonikajäätmed

Suurjäätmete ja elektroonikajäätmete teke on otseselt seotud elanike ostujõuga. Viimaste aastate inflatsioon ja hinnatõus on vähendanud suuremate kaupade ostmist, mis võib ajutiselt vähendada nende jäätmete teket. Samas võib suureneda odava ja lühikese elueaga väikeelektroonika tarbimine, mis kasvatab elektroonikajäätmete hulka. Eeldatavalt jääb suurjäätmete teke 2032. aastaks Haapsalu linnas ligikaudu 100–110 tonni ja Lääne-Nigula vallas 20–25 tonni piiresse aastas. Suurjäätmete kogused võivad aastati märkimisväärselt kõikuda, mistõttu ei ole oodata ühtlast kasvutrendi.

Elektri- ja elektroonikajäätmete kogused võivad aastati märkimisväärselt kõikuda, kuid pikemas perspektiivis võib eeldada nende tekke püsimist ligikaudu senisel tasemel. 2032. aastaks prognoositakse elektri- ja elektroonikajäätmete koguseks Haapsalu linnas ligikaudu 30–35 tonni ning Lääne-Nigula vallas 5–7 tonni aastas. Kogutavaid koguseid võib suurendada ka elanike teadlikkuse kasv ning väikeelektroonika üleandmisvõimaluste laienemine jäätmejaamades ja kauplustes.

Ohtlikud jäätmed

Ohtlike jäätmete teke on aastati märkimisväärselt kõikuv ning sõltub muu hulgas ettevõtlustegevusest, suurematest ehitus- ja taristuprojektidest ning elanike ohtlike jäätmete üleandmise aktiivsusest. Haapsalu linnas registreeriti suurim kogus 2024. aastal ja Lääne-Nigula vallas 2021. aastal. Üksikute aastate suuremad jäätmekogused võivad olla seotud ettevõtete tegevuse või suuremate jäätmekoguste ühekordse üleandmisega. Järgmisel jäätmekava perioodil on oluline tagada ohtlike jäätmete liigiti kogumise võimaluste kättesaadavus ning jätkata elanike teavitamist nende nõuetekohasest üleandmisest. Eelkõige Lääne-Nigula valla

hajaasustusega piirkondades tuleb arvestada jäätmejaamade kauguse ning täiendavate kogumispunktide ja kogumisringide vajadusega.

Seniseid koguseid arvestades võib 2032. aastaks prognoosida ohtlike jäätmete tekkeks Haapsalu linnas ligikaudu 550–650 tonni ning Lääne-Nigula vallas 170–220 tonni aastas.

Muud jäätmeliigid
Ehitus- ja lammutusjäätmete ning tootmisjäätmete teke sõltub peamiselt majandusaktiivsusest, ehitusmahtudest ning uute ettevõtete lisandumisest. Seetõttu on nende jäätmeliikide kogused ajas kõikuvad ning raskemini prognoositavad.

Arengusuunad
Euroopa Liidu kliimaneutraalsuse ja ringmajanduse eesmärgid toovad kaasa olulisi muutusi jäätmekäitluses, suunates tähelepanu jäätmete ladestamise vähendamisele ning materjalide ringlussevõtu ja taaskasutamise suurendamisele. Riiklik jäätmereform näeb ette rangemad piirangud jäätmete ladestamisele, kõrgemad liigiti kogumise sihttasemed ning suurema tähelepanu jäätmete ringlussevõtule. Samuti suureneb jäätmete ladestamise kulukus võrreldes nende taaskasutamisega, mis motiveerib nii kohalikke omavalitsusi kui ka jäätmetekitajaid pöörama suuremat tähelepanu jäätmete liigiti kogumisele ja ringlussevõtu võimaluste parandamisele.

4. OLEMASOLEVATE KOGUSMISSÜSTEEMIDE JA KÄITLEMISTARISTU KIRJELDUS

Jäätmete kokku kogumiseks vajaliku ja kasutajasõbraliku taristu peab omavalitsuse territooriumil tagama kohalik omavalitsus. Jäätmekäitluskohtade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid. Eelkõige on selleks jäätmejaamad, avalikud kogumispunktid ning uksest ukseni kogumissüsteemid (korraldatud jäätmevedu, pakendikotiteenus, kogumisringid).

Korraldatud jäätmeveo raames jätkatakse segaolmejäätmete, biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete, paber ja kartongi ja pakendijäätmete kogumist. Pakendite kogumist jätkatakse ka avaliku kogumisvõrgustiku abil.

Jäätmeliike, mis ei ole hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, on võimalik ära anda kas Haapsalu keskkonnajaamas, Pürksi jäätmejaamas või Läänemaa jäätmejaamas.

Haapsalu keskkonnajaama ja Läänemaa jäätmejaama ühisesse 15 km teenindusraadiusse jääb ligikaudu 98% Haapsalu linna elanikkonnast. Kuigi olemasolev jäätmejaamade võrgustik tagab suurele osale elanikest jäätmete üleandmise võimaluse, ei vasta praegune kogumistaristu täielikult jäätmehoolduse edasistele arenguvajadustele. Eelkõige on puudulikud korduskasutuseks sobivate esemete vastuvõtmise, hoiustamise ja uuesti kasutusse suunamise võimalused. Seetõttu on otstarbekas kavandada uue, tänapäevastele nõuetele vastava keskkonnajaama rajamine, kus oleksid loodud tingimused nii jäätmete liigiti kogumiseks kui ka korduskasutuse ja ringmajanduse edendamiseks.
Jäätmejaamade 15 km teenindusraadiusest väljapoole jääb Haapsalu linna lõunaosas ligikaudu 200 majapidamist. Arvestades olemasoleva võrgustiku suurt katvust, on otstarbekas esmalt katsetada selles piirkonnas suurjäätmete, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete ning

kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumisringe. Elanike osaluse, kogutud jäätmekoguste ja korralduskulude põhjal saab määrata kogumisringide edasise sageduse ning hinnata vajadust täiendavate kogumislahenduste järele.

Lääne-Nigula valla elanikud saavad jäätmeid üle anda Pürksi jäätmejaamas ning kasutada ka Läänemaa jäätmejaama. Mõlemad jäätmejaamad paiknevad valla lääneosas, mistõttu ei taga olemasolev võrgustik jäätmete üleandmise võimaluste ühtlast kättesaadavust kogu valla territooriumil. Võttes kogumiskohtade kättesaadavuse hindamisel aluseks kuni 15 km raadiuse, jääb kahe jäätmejaama ühisesse teeninduspiirkonda ligikaudu 39% valla elanikkonnast. Seega paikneb ligikaudu 61% elanikest neist kaugemal ning suur osa valla territooriumist jääb nimetatud teenindusraadiusest välja.

Jäätmete üleandmise võimaluste parandamiseks on vajalik kavandada Lääne-Nigula valda kuni kolm täiendavat jäätmete kogumiskohta (jäätmejaama/keskkonnajaama). Nende asukohtade valikul tuleb arvestada olemasolevate jäätmejaamade teeninduspiirkondi, elanike paiknemist, teedevõrku ning sõidukaugusi. Kogumispunktides on otstarbekas tagada pakendijäätmete (plast-, metall-, klaas- ja paberpakendite), suurjäätmete, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete ning kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete vastuvõtt. Kogumiskohtade rajamisel on oluline juba planeerimise etapis näha ette ka korduskasutusala, kus oleks võimalik vastu võtta, hoiustada ja uuesti kasutusse suunata kasutuskõlblikke esemeid. See võimaldaks lisaks jäätmete liigiti kogumisele edendada korduskasutust ja vähendada jäätmeteks muutuvate esemete hulka.

4.1. JÄÄTMEKÄITLUSKOHAD

Jäätmekäitluskoht on tehniliselt varustatud ehitis jäätmete kogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks (JäätS § 19 lg 1). Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel, läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS andmetel paikneb Haapsalu linna territooriumil 2026. aasta juuni seisuga 42 keskkonnakaitseloaga, sh kompleksloaga registreeritud tegutsevat jäätmekäitluskohta ja 14 jäätmekäitluskohale on väljastatud jäätmevaldkonna registreering. Lääne-Nigula valla territooriumil paikneb 52 keskkonnakaitseloaga, sh kompleksloaga registreeritud tegutsevat jäätmekäitluskohta ja kahele jäätmekäitluskohale on väljastatud jäätmevaldkonna registreering.

4.1.1. LÄÄNEMAA JÄÄTMEJAAM

Lääne maakonda teenindav jäätmejaam paikneb Haapsalu linnas Kiltsi külas endise Pullapää prügila territooriumil. Jäätmejaama haldab Feralmet OÜ ning teenuseid saavad kasutada nii eraisikud kui ka ettevõtted. Jäätmejaam on avatud tööpäeviti esmaspäevast reedeni kell 9.00–16.00 ning laupäeviti kell 9.00–14.00.

Joonis 23. Läänemaa jäätmejaam aadressil Läänemaa jäätmejaam 3 Haapsalu linn (*allikas: Maa- ja Ruumiamet*).

Jäätmejaamas on võimalik tasuta üle anda mitmeid liigiti kogutud jäätmeliike, sealhulgas paberit ja kartongi, pakendijäätmeid, metall- ja klaaspakendeid, oksi ja muud vastuvõetavat puitu, vanarehve, elektri- ja elektroonikaseadmeid ning patareisid ja akusid.

Tasuliste jäätmeliikidena võetakse vastu muu hulgas ehitus- ja lammutusjäätmeid, suurjäätmeid, klaasi, aia- ja haljastujäätmeid, töödeldud puitu ning segaolmejäätmeid. Lisaks saab jäätmejaama üle anda mitmesuguseid ohtlikke jäätmeid, näiteks vanaõli, kasutatud toiduõli, õli- ja kütusefiltreid, kasutuskõlbmatuid ravimeid, värvi-, laki-, lahusti- ja liimijäätmeid, jahutusvedelikke, luminestsentslampe, kütteõlijäätmeid ning asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale, sealhulgas eterniiti.

Läänemaa jäätmejaama kasutamisest ülevaate saamiseks on analüüsitud Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla kodumajapidamiste poolt jäätmejaama üle antud jäätmete koguseid ja liike (tabel 12).

Tabel 12. Läänemaa jäätmejaamas Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla kodumajapidamistelt vastu võetud jäätmete kogused (tonnides) jäätmeliikide lõikes aastatel 2024-2025 *(allikas: Feralmet OÜ jäätmearuanded)*.

Jäätmeliik	2024		2025	
	Haapsalu linn	Lääne-Nigula vald	Haapsalu linn	Lääne-Nigula vald
Pakendijäätmed	37,67	8,41	30,02	5,83
Metallijäätmed	448,98	213,21	221,87	85,96
Vanarehvid	-	-	5,24	-
Romusõidukid	136,48	31,91	42,32	9,54
Puidujäätmed	39,68	12,28	43,62	14,49
Klaasijäätmed	10,93	-	15,19	-
Ehitus- ja lammutusjäätmed	172,52	31,38	213,49	46,36

Asbesti sisaldavad jäätmed	15,06	-	36,91	-
Ohtlikud jäätmed	21,18	3,43	22,95	4,72
Elektri- ja elektroonikajäätmed	-	-	12,86	-
Biolagunevad jäätmed	-	-	0,34	-
Segaolmejäätmed	20,74	4,32	22,64	6,40
Suurjäätmed	33,16	-	15,84	-
Kokku	**955,06**	**306,94**	**683,29**	**173,30**

Aastatel 2024–2025 anti Läänemaa jäätmejaama Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla kodumajapidamistest kokku ligikaudu 2118,6 tonni jäätmeid, millest 77% pärines Haapsalu linnast ja 23% Lääne-Nigula vallast. 2025. aastal vähenes üleantud jäätmete üldkogus võrreldes eelneva aastaga ligikaudu 32%.

Jäätmete koosseisu analüüs näitab, et jäätmejaama kasutatakse suurel määral vanametalli üleandmiseks. 2024. aastal moodustasid metallijäätmed ja romusõidukid ligikaudu 67% kõigist kodumajapidamistest vastu võetud jäätmetest. 2025. aastal vähenes nende osakaal 42%-ni. Samal ajal suurenes ehitus- ja lammutusjäätmete osatähtsus, moodustades 2025. aastal ligikaudu 30% jäätmete üldkogusest. Kasvasid ka puidujäätmete ning Haapsalu linnas asbesti sisaldavate ehitusjäätmete kogused.

Pakendijäätmete, suurjäätmete ning elektri- ja elektroonikajäätmete üleandmine jäi võrreldes peamiste jäätmerühmadega tagasihoidlikuks. Andmete põhjal on jäätmejaama kasutamine keskendunud eelkõige metallijäätmete ning ehitus- ja lammutusjäätmete üleandmisele. Samas tuleb arvestada, et jäätmejaama kasutamist mõjutavad selle asukoht, kaugus majapidamistest ning muude jäätmete üleandmise võimaluste olemasolu.

4.1.2. HAAPSALU KESKKONNAJAAM

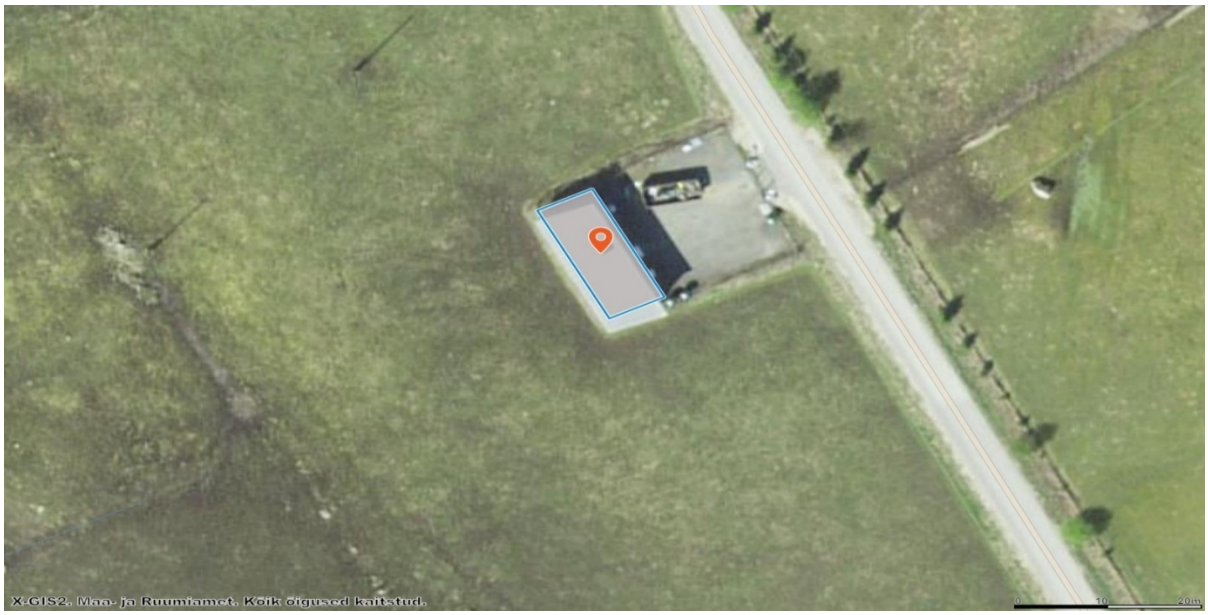
Haapsalu keskkonnajaam asub Lihula maanteel suure silla juures ning on avatud viiel päeval nädalas, kolmapäevast pühapäevani. Keskkonnajaamas on võimalik tasuta ära anda ohtlikke jäätmeid, elektroonikajäätmeid, vabapaberi ja pappi, pakendeid ning segaolmejäätmeid. Keskkonnajaam teenindab nii eraisikuid kui ettevõtteid.

Joonis 25. Haapsalu keskkonnajaam aadressil Lihula mnt lõik 1 Haapsalu linn *(allikas: Maa- ja Ruumiamet)*.

4.1.3. PÜRKSI JÄÄTMEJAAM

Pürksi jäätmekeskus asub Lääne-Nigula vallas Pürksi külas Jäätmejaama maaüksusel ning selle haldamise eest vastutab kohalik omavalitsus. Jäätmejaam teenindab ainult eraisikuid. Elanikelt võetakse tasuta vastu ohtlikke jäätmeid ja tasu eest suurjäätmeid.

Joonis 24. Pürksi jäätmejaam aadressil Jäätmekeskuse Pürksi küla Lääne-Nigula vald (*allikas: Maa- ja Ruumiamet*).

4.1.4. MUUD JÄÄTMETE KOGUMISKOHAD LÄÄNE-NIGULA VALLAS

Lisaks Pürksi ja Läänemaa jäätmejaamadele on Lääne-Nigula valla elanikel võimalik teatud jäätmeliike üle anda ka teistes valla territooriumil asuvates kogumiskohtades.

Linnamäe katlamaja territooriumil asuvas kogumiskohas võetakse Lääne-Nigula valla elanikelt tasuta vastu elektri-ja elektroonikajäätmeid. Nõva jäätmemajas on elanikel võimalus tasuta üle anda ohtlikke jäätmeid ning elektri- ja elektroonikajäätmeid. Nimetatud kogumiskohad täiendavad piirkonna jäätmete kogumisvõrgustikku, võimaldades elanikel anda teatud jäätmeliike üle elukohale lähemal.

4.1.4. MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÄITLUSKOHAD JA NENDE KORRASTAMINE

Kõik Lääne maakonna territooriumil paiknenud nõuetele mittevastavad prügilad on suletud ja korrastatud. Enamiku endiste prügilate puhul pikaajalist järelseire kohustust määratud ei ole ning jäätmete ebaseaduslikku ladestamist suletud prügilate aladele ei ole täheldatud. Seetõttu ei ole nende alade puhul täiendavate korrastusmeetmete rakendamist vajalikuks peetud.

Erandiks on 2007. aasta oktoobris suletud Pullapää prügila, kus teostatakse pikaajalist keskkonnahoidlikku järelseiret vastavalt kehtivatele nõuetele ja seiretulemustele. Suletud prügila vahetusse lähedusse on rajatud tänane Läänemaa jäätmejaam, mille operaatorina tegutseb Feralmet OÜ.

5. EELMISES JÄÄTMEKAVAS PÜSTITATUD EESMÄRKIDE TÄITMISEST

Läänemaa omavalitsuste ühise jäätmekava 2021-2026 (edaspidi eelmine jäätmekava) [12] peaeesmärgiks oli jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus.

Eesmärkideni jõudmiseks koostati tegevuskava, mis oli eelmise jäätmekava peatükk 13. Tegevuskava. Tegevuskavas täpsustati konkreetselt tegevused ja nende elluviimise aeg, mis aitavad kaasa strateegiliste eesmärkide saavutamisele. Alljärgnevas tabelis 13 on toodud hinnang eelmise jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele.

Tabel 13. Eelmise jäätmekava perioodi eesmärkide täitmine

Nr	Tegevus	Ülevaade täitmisest
1.1	Jäätmekava regulaarne seire	Pidev tegevus
1.2	Läänemaa kohalike omavalitsuste jäätmeeeskirjade uuendamine, ajakohastamine ja ühtlustamine.	Pidev tegevus
1.3	Omavalitsuste ülese koostöömudeli arendamine	Teostamisel
1.4	Suurematele sadamatele lossimise jäätmekava koostamine	Vajab teostamist
1.5	Koostöö ja infovahetus ametkondadega.	Pidev tegevus
1.6	Jäätmekäitlejatele tingimuse seadmine jäätmeveo liikide kaupa hinnastamiseks (nt segaolmejäätmete vedu on kõrgema hinnaga kui pakendite vedu).	Osaliselt teostatud
1.7	Analüüsi koostamine, selgitamaks välja hajaasustuse piirkonnale sobilikud jäätmete kogumise ja jäätmeveo lahendused ning tagamaks maksimaalne keskkonnasääst.	Teostamisel
1.8	Jäätmeveo ühishanke eelse analüüsi „Biojäätmete, paberi ja papi ning pakendite äraveo liitmine korraldatud jäätmeveoga“ koostamine.	Teostamata
1.9	Ühise korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine.	Teostamata
2.1	Jäätmete liigiti kogumiseks konteinerite paigaldamine elanike poolt käidavatesse kohtadesse (nt kauplused, prügimajad külakeskustesse).	Pidev tegevus
2.2	Liigiti kogumise võimaluste loomine (pakendid, olme- ja biojäätmed) avalikult kasutatavates ruumides ja teadlikkuse tõstmine (kaubanduskeskused, vabaaja veetmise kohad, jne).	Pidev tegevus
2.3	Segaolmejäätmete sorteerimise suurendamine ja tõhustamine.	Pidev tegevus
2.4	Pakendijäätmete kogumistaristu võrgustiku laiendamine ning nende kogumine ühtsetel alustel kõigis maakonna omavalitsustes.	Pidev tegevus
2.4.1	Pakendijäätmete ringlussevõtu suurendamine.	Pidev tegevus
2.5	Paberi- ja kartongjäätmete kogumistaristu võrgustiku laiendamine ning nende kogumine ühtsetel alustel kõigis maakonna omavalitsustes.	Pidev tegevus
2.5.1	Paberi- ja kartongijäätmete ringlussevõtu suurendamine	Pidev tegevus
2.6	Klaaspakendi kogumistaristu võrgustiku laiendamine ning nende kogumine ühtsetel alustel kõigis maakonna omavalitsustes.	Pidev tegevus
2.6.1	Klaaspakendi ringlussevõtu suurendamine.	Pidev tegevus
2.7	Metallpakendi kogumistaristu võrgustiku laiendamine ning nende kogumine ühtsetel alustel kõigis maakonna	Pidev tegevus

[12] Läänemaa omavalitsuste ühine jäätmekava 2021-2026 (https://www.riigiteataja.ee/et/akt/412022022011?leiaKehtiv)

	omavalitustes.	
2.7.1	Metallpakendi ringlussevõtu suurendamine.	Pidev tegevus
2.8	Biolagunevate jäätmete kogumistaristu võrgustiku laiendamine ning nende kogumine ühtsetel alustel kõigis maakonna omavalitsustes.	Pidev tegevus
2.8.1	Biojäätmete ringlussevõtu suurendamine.	Pidev tegevus
2.9	Tekstiilijäätmete kogumistaristu võrgustiku laiendamine ning nende kogumine ühtsetel alustel kõigis maakonna omavalitsustes.	Pidev tegevus
2.9.1	Tekstiilijäätmete ringlussevõtu suurendamine	Pidev tegevus
2.10	Kohalike jäätmekäitluskohtade juurde ehitus- ja lammutusjäätmete kogumis- ja sorteerimisplatside loomine ning presside soetamine.	Teostatud
2.11	Regulaarsete ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine omavalitsustes.	Osaliselt teostatud
2.12	Regulaarsete suurjäätmete kogumisringide korraldamine omavalitsustes.	Osaliselt teostatud
2.13	Regulaarsete elektroonikaromude kogumisringide korraldamine omavalitsustes.	Osaliselt teostatud
2.14	Regulaarsete aia- ja haljastusjäätmete kogumisringide korraldamine omavalitsustes.	Osaliselt teostatud
2.15	Regulaarsete põllumajandusplasti kogumisringide korraldamine omavalitsustes.	KOVil puudub kohustus teostada
2.16	Taas- ja korduskasutuse arendamine olemasolevates jäätmejaamades ja eraldi keskustena.	Planeeritav tegevus
2.17	Biolagunevate aia- ja haljastusjäätmete kompostimisplatside rajamine ja ühtlase võrgustiku arendamine maakonnas.	Teostamisel
2.18	Biolagunevate toidujäätmete kompostimisvõimaluste loomine tekkekohale lähedal, vastava inventari soetamine.	Teostatud
2.19	Lemmikloomade väljaheidete kogumiskastide võrgustiku loomine vajaduspõhiselt ning taristu ajakohastamine.	Osaliselt teostatud
2.20	Kalapüügivahendite kogumiskastide paigaldamine suurematesse kalasadamatesse: Topu, Puise, Dirhami, Hara, Nõva, Österby.	Osaliselt teostatud
2.21	Jäätmekäitluskohtade ühtlase võrgustiku välja arendamine.	Osaliselt teostatud
2.21.1	3 uue jäätmekäitluskoha loomine Lääne-Nigula valda	Teostamata
2.22	Jäätmekäitluskohtade inventari ja seadmete kaasajastamine ning täiendamine	Osaliselt teostatud
2.23	Avalikus ruumis prügikastide võrgu arendamine kaasaegsetele tingimustele vastavalt, sh liigiti kogumise arendamine.	Pidev tegevus
2.24	Puhkealadel prügikastide võrgu arendamine kaasaegsetele tingimustele vastavalt, sh liigiti kogumise arendamine.	Planeeritav tegevus
2.25	Koostöös Transpordiametiga võimaluste väljaselgitamine kogumissüsteemide väljaarendamiseks Lääne maakonna maanteede äärsetes avalikes parklates.	Osaliselt teostamisel
2.26	Läänemaa suurüritustel minnakse üle keskkonnasäästlikematele toidunõude lahendustele.	Osaliselt teostatud
2.27	Läänemaa avalikel üritustel jäätmte liigiti kogumise süsteemide kasutusele võtmine.	Pidev tegevus
2.28	Leida lahendus, suunamaks enam maakonnas tekkivaid ehitus- ja lammutusjäätmeid ringlusesse.	Planeeritav tegevus
2.29	Ehitus- ja lammutusjäätmete ringlusse võtmise viiside rakendamine.	Pidev tegevus
2.30	Ohtlike objektide ja maastikupilti kahjustavate objektide lammutamine maakonnas.	Pidev tegevus
2.31	Jääkreostusobjektide likvideerimine maakonnas.	Pidev tegevus
2.32	Maakonnas tavakontoritelt üleminek rohekontoritele.	Pidev tegevus
2.33	Tiheasumites süvamahutite kasutusele võtmise võimaluste ja tingimuste väljaselgitamine.	Planeerimisel

2.34	Koostöös Läänemaa kauplustega võimaluste ja tingimuste väljaselgitamine, et kasutusse võtta ainult biolagunevad kilekotid.	Pidev tegevus
3.1	Jäätmevaldajate registri pidamine ja regulaarne andmevahetus korraldatud jäätmeveo lepingupartneriga.	Pidev tegevus
3.2	Jäätmevaldajate registri andmete korrastamine ja pidev ajakohasena hoidmine.	Pidev tegevus
3.3	Jäätmete valdkonna järelevalveametniku ametikoha loomine Haapsalu linnas ja Lääne-Nigula vallas	Teostamata
3.4	Järelevalveametnike regulaarsed koolitused.	Teostamata
3.5	Info kogumine hüljatud jäätmete ja nende omaniku kohta ning nende likvideerimine loodusest.	Pidev tegevus
3.6	Valvekaamerate paigaldamine jäätmekäitlus-kohtadesse või kogumispunktidesse, selgitamaks välja isikud, kes rikuvad liigiti sorteeritud jäätmeid.	Planeeritav tegevus
4.1	Prügistamise kampaaniate läbiviimine tootegruppide kaupa (joogitopsid, suitsukonid, ühekordsed kilekotid jne).	Planeeritav tegevus
4.2	Keskkonnakuu tähistamine maakondlikul tasandil ning teavitustegevuse korraldamine.	Teostamata
4.3	Läänemaa kui puhta joogive populariseerimine maakonna toitlustusasutustes.	Pidev tegevus
4.4	Koostöös noortekeskuste, haridusasutustega ja kauplustega taaskasutatavate riidest kandekottide kogumise ja jagamise kampaania korraldamine. Läänemaa logoga korduvkasutatavad kompaktsed kandekotid tootmisjääkidest välja töötamine	Pidev tegevus
4.5	Kompostimiskoolituse korraldamine elanikkonnale.	Teostamata
4.6	Koostöös suuremate ettevõtetega, kes regulaarselt tellivad veoteenust, autojuhtidele suitsukonide kogumistopside jagamine.	Teostamata
4.7	Rohelise kontori liikumisega liitumise kampaaniate korraldamine.	Teostamata
4.8	Prügi sorteerimise kampaaniate korraldamine.	Pidev tegevus
4.9	Jäätmekäitluse alased koolitused koolides ja lasteaedades.	Pidev tegevus
4.10	Konkursi „Läänemaa keskkonna säästlikum ettevõte“ korraldamine ning vastava märgise väljastamine.	Teostamata
4.11	Info koondamine ja levitamine ettevõtete kohta, kellele on võimalik Läänemaal loovutada autoromusid ja nende osasid.	Teostamata, vajadusel planeeritav
4.12	Info koondamine ja levitamine ettevõtete ja loovutamistingimuste kohta, kellele on võimalik tasuta üle anda vanu rehve.	Teostamata, vajadusel planeeritav
4.13	Info koondamine ja levitamine ettevõtete ja organisatsioonide ning loovutamis-tingimuste kohta, kes tegelevad taaskasutusega (Samaaria jt).	Teostamata, vajadusel planeeritav
4.14	Maakonnas võimalike ringmajanduse lahenduste väljatöötamine ja rakendamine.	Teostamata, vajadusel planeeritav
4.15	Kestliku tootepoliitika väljatöötamine Läänemaa ettevõtetes.	Teostamata, vajadusel planeeritav
4.16	Tarbimise vähendamiseks sõnumite väljatöötamine.	Teostamata, vajadusel planeeritav
4.17	Teavituskampaania korraldamine, tõmbamaks tähelepanu toiduraiskamisele ja toidujäätmete tekkele.	Teostamata, vajadusel planeeritav
4.18	Biojäätmete kogumise ja kompostimise koolitused Läänemaa toitlustusasutustele	Osaliselt teostatud, vajadusel planeeritav

Eelmise jäätmekava täitmise ülevaatest nähtub, et jäätmehoolduse arendamine on toimunud peamiselt järjepidevate tegevuste kaudu. Suurem osa jäätmete liigiti kogumise, kogumistaristu

arendamise ja jäätmehoolduse korraldamisega seotud tegevustest on olnud pidevad või osaliselt ellu viidud. Samas on mitmed suuremad korralduslikud ja taristuga seotud tegevused jäänud teostamata või on nende elluviimine edasi lükkunud.

Olulisemate ellu viimata tegevustena võib välja tuua ühise korraldatud jäätmeveo hanke, kolme uue jäätmekäitluskoha rajamise Lääne-Nigula valda ning jäätmevaldkonna järelevalveametniku ametikoha loomise. Eelmise jäätmekava perioodil jäid mitmed kavandatud teavitus-, koolitus- ja kampaaniategevused ellu viimata. See näitab, et lisaks kogumistaristu arendamisele tuleb edaspidi pöörata suuremat tähelepanu jäätmehoolduse korralduslikule poolele, järelevalvele ja elanike teadlikkuse suurendamisele.

Järgmisel jäätmekava perioodil tuleb seada esikohale tegevused, mis aitavad parandada jäätmete liigiti kogumist, suurendada kogumissüsteemi kättesaadavust ning saavutada riiklikud jäätmehoolduse eesmärgid. Erilist tähelepanu vajavad kogumisvõrgustiku arendamine Lääne-Nigula valla hajaasustusega piirkondades, jäätmejaamade arendamine, järelevalve tõhustamine ning korduskasutusvõimaluste laiendamine.

Edaspidi tuleks jäätmekava tegevuste elluviimist hinnata regulaarselt ning vajaduse korral tegevuskava ajakohastada. See võimaldab paremini jälgida kavandatud tegevuste täitmist ja suunata olemasolevaid vahendeid valdkondadesse, kus arendusvajadus on kõige suurem.

6. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID

Jäätmehoolduse arendamisel ja tegevuste elluviimisel tuleb lähtuda erinevatest eesmärkidest. Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla jäätmehoolduse valdkonna üldiseks eesmärgiks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, suurendada tekkekohal liigiti kogumist ning muuta seeläbi jäätmete nõuetekohane haldamine jäätmevaldajate igapäevaelu loomulikuks osaks. Tõhustada jäätmekorraldust, sealhulgas järelevalvet ning toetada ringmajanduse põhimõtete rakendamist.

Eeltoodust tulenevalt on omavalitsuste jäätmehoolduse korraldamisel eesmärkideks:

- **jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine**
- **jäätmeveoga jäätmevaldajate hõlmatuse tagamine**
- **jäätmete liigiti kogumise mahu ja kvaliteedi tõstmine**
- **jäätmete kordus- ja taaskasutamise suurendamine**
- **jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine**
- **toimiv järelevalve, andmete korrektsus ja koostöö kõikide seotud osapooltega.**

Jäätmete käitlemisel prioritiseeritakse jäätmehierarhia väärtusi:

Jäätmete taaskasutamisele seavad selged eesmärgid jäätmeseadusest, riigi jäätmekavast, jäätmete raamdirektiivist ning ringmajanduse paketist tulenevad sihtmäärad.

Eesti seadis eesmärgiks suunata 2025. aastaks ringlusesse 55% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, biolagunevatest jäätmetest ning muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest. Sihteesmärgid on täpsemalt esitatud järgnevas tabelis 14.

Tabel 14. Jäätmete taaskasutamise riiklikud eesmärgid

	Baastase 2020	Eesmärk 2030
Olmejäätmete ringlusse võtumäär olmejäätmete kogumassist	50%	60%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	60%	70%
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist		13%
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassist		20%
Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist		70%
Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist		65%
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist		45%

Täiendavad sihteesmärgid
2027. aastast ei arvestata ringlussevõtu sihtarvude hulka neid biolagunevaid jäätmeid, mis on muu olmejäätme hulgast välja sorditud, vaid üksnes tekkekohas liigiti kogutud biolagunevaid jäätmeid.

2027. aastal peab kohaliku omavalitsuse üksus tagama vähemalt 67 protsendimääras oma territooriumil kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumise. Nimetatud protsendimäär suureneb igal järgmisel aastal ühe protsendi võrra eelmise aasta aluseks olevast määrast kuni 75 protsendini alates 2035. aastast.

2030. aastast alates piiratakse direktiiviga 2018/850 kõikide nende jäätmete prügilatesse ladestamist, mis sobivad ringlussevõtuks ja energiana kasutamiseks.

2035. aastaks on seatud eesmärk viia ladestatavate olmejäätmete osakaal 10%-ni ning ringlusse võtumäär olmejäätmete kogumassist 65%.

7. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõrgeim ja eelistatuim tase, mida tuleb jäätmekäitluse korraldamisel esmajärjekorras arvestada. Selle eesmärk on vähendada jäätmete teket juba enne nende tekkimist ning suunata ressursikasutus kestlikumaks.
Jäätmetekke vältimine hõlmab:

- otsest vältimist, sh mõistlikku tarbimist ning keskkonda ja ressursse säästvat tootmist;
- korduskasutust, st toodete uuesti kasutamist nende esialgsel otstarbel;
- korduskasutuseks ettevalmistamist, sealhulgas toodete parandamist, kontrollimist ja ümberdisainimist.

Jäätmetekke vältimise võimalused sõltuvad mitmetest teguritest, eelkõige majandusolukorrast, tarbijate teadlikkusest ning ressursitõhusust ja jäätmetekke vähendamist toetavate meetmete rakendamisest.

Olmejäätmete tekke vähendamisel on keskne roll elanikel, kelle tarbimisharjumused ja teadlikkus mõjutavad otseselt nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude jäätmete koguseid. Samal ajal on kohaliku omavalitsuse ülesanne luua eeldused jäätmetekke vältimiseks, sealhulgas tõsta teadlikkust, levitada asjakohast teavet ning toetada korduskasutust soodustavaid lahendusi.

Oluline on tagada, et nii elanikel kui ka ettevõtetel oleksid praktilised ja kättesaadavad võimalused jäätmetekke vältimiseks ning korduskasutuses osalemiseks, näiteks läbi vastava taristu, teenuste ja teavitustegevuste.

7.1. AVALIKEL ÜRITUSTEL JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Kõikidel avalikel üritustel tuleb rakendada jäätmete liigiti kogumist. Tulenevalt 02.07.2019. a jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, on vajalik rakendada meetmeid, millega tagatakse ühekordselt kasutatavate plastist joogitopside (sh nende korkide ja kaante) ja toidupakendite tarbimise pidev vähenemine. Lisaks tuleb avalikel üritustel soosida liigiti jäätmete kogumist, et vältida biolagunevate, pakendijäätmete ja olmejäätmete segunemist.

Alates 1. jaanuarist 2024 kehtib Eestis üleriigiline nõue, mille kohaselt võib avalikel üritustel toidu ja joogi serveerimiseks kasutada üksnes korduskasutatavaid anumaid ja söögiriistu. Avalike ürituste korraldamist ja läbiviimist reguleerib Haapsalu linnas „Avaliku ürituse korraldamise ja pidamise kord“ [13] ning Lääne-Nigula vallas „Avalike ürituste korraldamise ja pidamise kord Lääne-Nigula vallas“[14].

Avalike ürituste korraldajate teadlikkuse tõstmiseks jagatakse keskkonnahoidlike ürituste korraldamise riiklikku juhist. [15] Nõuete täitmist kontrollivad omavalitsus ja Keskkonnaamet. Toiduohutust kontrollib Põllumajandus- ja Toiduamet.

7.2. BIOJÄÄTMETE RINGLUSSEVÕTT JA TEKKE VÄLTIMINE

Biolagunevate jäätmete põletamise ja ladestamise vähendamiseks ning ringlussevõtu suurendamiseks tuli hiljemalt 2023. aasta lõpust korraldada biojäätmete tekkekohalt kokku kogumine või alternatiivina kohtkompostimine.

Biolagunevate jäätmete liigiti kogumise edendamiseks muudeti biolagunevate jäätmete liigiti kogumine kõigile kohustuslikuks. Biojäätmete eraldi kogumise kohustus tähendab, et kõikides kodudes, ettevõtetes, asutustes ja mujal, kus biojäätmeid tekib, tuleb biojäätmed koguda teistest jäätmeliikidest eraldi ja suunata need ringlusse. Ringlusse suunamise võimalusi on kaks: kas anda üle jäätmevedajale või kompostida. Kui biojäätmeid ei kompostita tekkekohal või kui kompostitakse vaid osa tekkivatest biojäätmetest, on kohustus kasutusele võtta biojäätmete kogumismahuti ning biojäätmed korraldatud jäätmeveos jäätmevedajale üle anda.

Eraldi kogutud biojäätmed vähendavad prügilates lagunedes tekkiva metaani heitkoguseid, mis aitavad kaasa kasvuhooneefekti vähendamisele ja kliimamuutustega võitlemisele. Biojäätmed sisaldavad olulisi orgaanilisi aineid ja toitaineid, mida kompostimise teel saab muuta kvaliteetseks mullaparandajaks, rikastades pinnast ning toetades looduslikku toitainekordumist. Biojäätmete eraldi kogumine aitab vähendada üldist prügi hulka, sest osa jäätmetest suunatakse ringlussevõtuks, mitte prügilasse. Kompostimine võimaldab vähendada sõltuvust keemilistest väetistest ning toetab kohalikke põllumajandus- ja aianduspraktikaid, pakkudes ökonoomset ja keskkonnasõbralikku alternatiivi.

Samal ajal on oluline tegeleda üha enam ka toidujäätmete tekke vähendamisega, mis on keskkonnamõju poolest väga kaalukas. Seega tuleb läbi toidujäätmete (toidukao) tekke vähendamise saavutada tulevikus ka köögi- ja sööklajäätmete koguse vähenemine.

2026. aasta septembris valmis „Uuring kogu Eesti toidutarneahelas tekkivate toidujäätmete ja toidukao kohta“[16]. Uuringu andmetel tekib Eestis aastas ligikaudu 139 000 t toidujäätmeid ehk

[13] Haapsalu linna „Avaliku ürituse korraldamine ja pidamise kord“ (https://www.riigiteataja.ee/et/akt/401072026029)

[14] „Avalike ürituste korraldamise ja pidamise kord Lääne-Nigula vallas“ (https://www.riigiteataja.ee/et/akt/425042018006?leiaKehtiv)

[15] Keskkonnahoidlike ürituste korraldamise riiklik juhis (https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/rohereform/keskkonnahoidlike-urituste-korraldamise-riiklik-juhis)

[16] LevelLab ja Roheline Rada uuring kogu Eesti toidutarneahelas tekkivate toidujäätmete ja toidukao kohta: Chrome-

elaniku kohta 102 kg toidujäätmeid aastas**.** Uuringu andmetel tekib kõige suurem osa Eesti toidujäätmetest kodumajapidamistes, mis moodustas üle 49% kogu tekkivast toidujäätmete kogusest. Kodumajapidamistele järgnevad toidujäätmete tekkes toidutööstus, kaubandus, seejärel toitlustusasutused ja esmatootmine.

Kui vaadata eraldi vaid toidukadude võrdlust eri sektorite lõikes, näeme, et ka see on Eestis suurim kodumajapidamistes (47% kogu Eesti toidukadudest). Kodumajapidamistele järgnevad toidukadude koguste poolest kaubandus (31%), toitlustusasutused (10%), esmatootmine (9%), ning toidutööstus (2%). Eesti toidujäätmetest ligikaudu 39% ehk 53 487 tonni aastas moodustab toidukadu ehk toiduna raisku läinud toit.

Toidujäätmete tekke vähendamiseks kodumajapidamistes on oluline suurendada elanike teadlikkust toidujäätmete tekkepõhjustest ning võimalustest nende vältimiseks. Üheks praktiliseks lahenduseks on toidujagamine, mis võimaldab suunata ülejääva, kuid endiselt tarbimiskõlbliku toidu jäätmeteks muutumise asemel teistele inimestele kasutamiseks.

Haapsalu linna on paigaldatud toidujagamiskapp, mis loob elanikele võimaluse jagada ülejäävat toitu ning aitab seeläbi vähendada toidukadu ja biojäätmete teket. Toidujagamiskapi kasutamine toetab ühtlasi korduskasutuse ja ringmajanduse põhimõtteid ning aitab suurendada elanike keskkonnateadlikkust.

Toidujagamiskapil on lisaks keskkonnahoiule ka sotsiaalne väärtus, võimaldades kasutuskõlblikku toitu jagada inimestega, kes seda vajavad. Süsteemi toimimiseks on oluline kogukonna aktiivne osalemine, vastutustundlik kasutamine ning regulaarne korrashoid.

Toidujagamise edendamisel on oluline jätkata koostööd kohalike kogukonnaühenduste, korteriühistute, haridus- ja sotsiaalasutuste, vabatahtlike ning teiste huvitatud osapooltega. Samuti saab koostöös kohalike kaupluste, toitlustusasutuste ja toidutootjatega leida võimalusi realiseerimata, kuid nõuetekohase toidu suunamiseks toidujagamisse.

Edaspidi tuleb tähelepanu pöörata olemasoleva toidujagamiskapi jätkusuutlikule toimimisele, elanike teavitamisele ning vajadusel täiendavate toidujagamislahenduste arendamise võimaluste hindamisele.

Olulisemad meetmed:

- elanike teadlikkuse suurendamine toidu planeerimise, säilitamise ja ülejääkide kasutamise võimalustest;
- toidujagamiskapi kasutamise edendamine ja vajadusel võrgustiku laiendamine;
- haridusasutustes toiduraiskamise vähendamise tegevuste ja teavituse korraldamine;
- haridusasutustes võimaluse loomine ülejääva toidu kaasa võtmiseks;
- kogukondlike toidujagamis- ja teavituskampaaniate korraldamine;
- kodumajapidamistes tekkiva toidujäätmete koguse vähendamise võtetest regulaarne teavitamine.

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://kik.ee/sites/default/files/Toiduj%C3%A4%C3%A4tmed_l%C3%B5pparuanne.pdf

7.3. MERE- JA MUUDE VEEKOGUDE PRÜGI VÄLTIMINE

Mereprügi on inimese tegevuse tagajärjel merre või rannikule sattunud jäätmed, mis kahjustavad mereökosüsteeme ja elustikku ning võivad vähendada piirkonna puhkeväärtust ja avaldada negatiivset mõju turismile ning kalandusele. Suur osa mereprügist pärineb maismaalt ning jõuab veekogudesse prügistamise, jäätmete hooletu käitlemise, tuule või sademevee kaudu. Seetõttu on mereprügi tekke vähendamisel oluline eelkõige ennetada jäätmete sattumist keskkonda juba nende tekkekohas.

Haapsalu linnas tuleb erilist tähelepanu pöörata suure kasutuskoormusega ranniku- ja puhkealadele, promenaadile, supluskohtadele ning sadamate ümbrusele. Nendel aladel tuleb tagada regulaarne koristus ja piisavad jäätmete kogumisvõimalused ning korraldada kogumisvahendite tühjendamine selliselt, et oleks välditud nende ületäitumine. Veekogude vahetus läheduses on otstarbekas kasutada suletud või muu lendumist takistava lahendusega kogumisvahendeid, et vähendada kergete pakendi- ja muude jäätmete kandumist merekeskkonda.

Lääne-Nigula vallas on mereprügi vältimisel oluline arvestada pika rannajoone, hajaasustuse, väikesadamate, puhkealade ning kalandusega seotud tegevustega. Tähelepanu tuleb pöörata suurema kasutuskoormusega ranna- ja puhkealade regulaarsele koristamisele, sobivate jäätmete kogumisvõimaluste olemasolule ning jäätmete keskkonda sattumise vältimisele. Koostöös kohalike kogukondade ja sadamapidajatega saab toetada ka rannakoristusi ning teisi mereprügi vähendamisele suunatud tegevusi.

Mõlemas omavalitsuses on oluline koostöö sadamapidajatega. Kuigi sadama jäätmekäitluse korraldamine on sadamapidaja ülesanne, saab kohalik omavalitsus koostöö kaudu juhtida tähelepanu sellele, et sadamaaladel oleksid tagatud nõuetekohased jäätmete kogumisvõimalused ning et lastimis- ja lossimistöödel tekkivad jäätmed, lastijäägid ja puistematerjalid ei satuks merekeskkonda.

Olulisemad meetmed:

- tagada suurema kasutuskoormusega ranna- ja puhkealade regulaarne koristamine ning vältida jäätmete kogumisvahendite ületäitumist;
- kasutada veekogude läheduses lendumist takistava lahendusega jäätmete kogumisvahendeid;
- teha koostööd sadamapidajatega, et ennetada lastimis- ja lossimistöödel jäätmete, lastijääkide ja puistematerjalide sattumist merekeskkonda;
- jälgida sadama- ja puhkealadel jäätmete kogumisvõimaluste piisavust ning vajadusel teha ettepanekuid nende täiendamiseks;
- toetada rannakoristusi ja muid kohalikke algatusi, mis aitavad vähendada mere- ja rannikualade prügistamist.

8. JÄÄTMETEKKE VÄHENDAMINE JA RINGMAJANDUSE EDENDAMINE

8.1. JÄÄTMETE LADESTAMISE VÄHENDAMINE

Haapsalu linnas ja Lääne-Nigula vallas kogutavate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks nende taaskasutusse suunamine suurimas võimalikus mahus. See eesmärk kehtib kõikide

jäätmeliikide osas. Jäätmete ladestamise vältimiseks on vajalik tagada järgmiste tegevuste tulemuslikkus:

- tagada jäätmete tekkekohal liigiti kogumine kõrge liigilise ja jäätmematerjalide füüsilise puhtuse osas;
- hankida jäätmetele eraldi käitlusteenused;
- tugevdada koostööd teiste kohalike omavalitsustega pikaajaliselt toimivate ja vajaminevaid tulemusi tagavate käitluslahenduste arendamisel;
- propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi;
- teostada süsteemseid teavitustegevusi jäätmete liigiti kogumise kvantiteedi ja kvaliteedi tõstmiseks;
- arendada korduskasutust;
- soodustada ehitus- ja lammutusmaterjalide korduskasutust ja ringlussevõttu ning teavitada elanikke ja ettevõtjaid Läänemaa jäätmejaamas olemasolevatest materjalide üleandmise ja taaskasutusse suunamise võimalustest.

8.2. KORDUSKASUTUS JA PARANDAMINE

Korduskasutus tähendab toodete või nende komponentide uuesti kasutamist nende esialgsel otstarbel enne, kui neist saavad jäätmed. See on üks olulisemaid jäätmetekke vältimise viise, sest pikendab toodete kasutusiga, vähendab jäätmeteket ning vajadust uute esemete järele.

Korduskasutuse edendamisel on oluline elanike teadlikkuse suurendamine ning olemasolevate võimaluste nähtavamaks ja kättesaadavamaks muutmine. Selleks saab kasutada omavalitsuste veebilehti, kohalikke infokanaleid, kooli- ja kogukonnaprogramme, töötubasid ning erinevaid korduskasutust ja parandamist tutvustavaid üritusi. Oluline on anda elanikele praktilist teavet selle kohta, kuhu kasutuskõlblikke esemeid ära anda, kust leida taaskasutusvõimalusi ning kelle poole pöörduda esemete parandamiseks.

Omavalitsuste veebilehtedele on otstarbekas koondada teave kohalike korduskasutus- ja parandamisvõimaluste kohta. Eraldi rubriiki saab koondada taaskasutuspoed, parandusteenust pakkuvad ettevõtjad, mittetulundusühingud, töötoad ning muud kohalikud algatused. Selline koondinfo aitab elanikel leida sobiva võimaluse kasutuskõlbliku eseme edasiandmiseks või parandamiseks ning toetab kohalike ettevõtjate ja kogukondlike algatuste nähtavust.

Haapsalu linnas on kavas edendada korduskasutust koostöös erinevate partneritega. Tekstiilide korduskasutuse parandamiseks on kavandatud koostöös Uuskasutuskeskusega luua Haapsallu kasutuskõlblike tekstiilide kogumis- ja korduskasutuspunkt. Selline lahendus võimaldab elanikel anda kasutuskõlblikke rõivaid ja muid tekstiilesemeid mugavalt uuesti kasutusse, pikendades nende kasutusiga ja vähendades tekstiilijäätmete teket.

Samuti saab korraldada parandamisele ja esemete kasutusea pikendamisele suunatud üritusi või töötubasid, kus elanikud saavad koostöös vabatahtlike, käsitööliste või spetsialistidega parandada näiteks väikeseid kodumasinaid, rõivaid, jalgrattaid või mööblit. Tegevuste elluviimisel saab linn teha koostööd jäätmejaama, taaskasutusorganisatsioonide, ettevõtjate, haridusasutuste, huviringide ja mittetulundusühingutega.

Lääne-Nigula vallas on Taeblas olemas taaskasutusvõimalus vallamajaga samas hoones, kuid valla suure territooriumi ja hajaasustuse tõttu ei ole see kõigile elanikele võrdselt hästi kättesaadav. Korduskasutusvõimaluste parandamiseks võiks kaaluda liikuva taaskasutusteenuse rakendamist, näiteks taaskasutusbussi, mis peatuks kindla ajakava alusel valla eri piirkondades. Selline lahendus võimaldaks elanikel anda kasutuskõlblikke esemeid

korduskasutusse ka oma elukohale lähemal ning suurendaks korduskasutusteenuse kättesaadavust kogu valla territooriumil.

Olulisemad meetmed:

- koondada omavalitsuste veebilehtedele info korduskasutus-, parandamis- ja taaskasutusvõimaluste kohta;
- teha koostööd taaskasutusorganisatsioonide, jäätmejaamade, ettevõtjate, haridusasutuste, mittetulundusühingute ja teiste kohalike partneritega;
- luua koostöös Uuskasutuskeskusega Haapsallu kasutuskõlblike tekstiilide kogumis- ja korduskasutuspunkt;
- korraldada korduskasutust ja esemete parandamist edendavaid töötubasid, paranduspäevi ning muid kogukondlike üritusi;
- luua korduskasutus või parandusvõimalused uute rajatavate keskkonnajaamade juurde;
- parandada Lääne-Nigula vallas korduskasutusvõimaluste kättesaadavust, kaaludes liikuva taaskasutusteenuse või taaskasutusbussi rakendamist eri piirkondades.

8.3. RINGSED LAHENDUSED EHITUSSEKTORIS

Ehitussektoris on oluline vähendada ehitamise, rekonstrueerimise, remontimise ja lammutamisega kaasnevat keskkonnamõju ning rakendada võimalikult laialdaselt ringmajanduse põhimõtteid. Ringse ehituse eesmärk on pikendada hoonete ja materjalide kasutusiga, vähendada uute toorainete vajadust ning suurendada ehitus- ja lammutusmaterjalide korduskasutust ja ringlussevõttu.

Ringmajanduse põhimõtetega tuleb arvestada juba ehitiste kavandamisel ja ehitusprojektide koostamisel. Võimalusel tuleb eelistada lahendusi, mis võimaldavad hooneid ja nende osi tulevikus kohandada, parandada või demonteerida ning kasutatud materjale uuesti kasutusse võtta. Omavalitsuse enda ehitus-, rekonstrueerimis-, remondi- ja lammutustöödel on otstarbekas rakendada ühtseid põhimõtteid, mis soodustavad materjalide säästlikumat kasutust, kasutuskõlblike ehitusmaterjalide eraldamist ning ehitusjäätmete liigiti kogumist ja ringlussevõttu.

Piirkonnas on ehitus- ja lammutusjäätmete ringlussevõtu võimekuse arendamisega juba alustatud. Läänemaa jäätmejaama käitaja Feralmet OÜ on saanud toetust jäätmete ringlussevõtu suurendamiseks, mille raames arendatakse muu hulgas ehitusjäätmete sorteerimise võimekust ning võimalusi eraldada jäätmevoost metalli, plasti, kartongi, klaasi, kilet ja teisi taaskasutatavaid materjale. See loob piirkonnas paremad võimalused ehitus- ja lammutusjäätmete materjalina ringlussevõtuks ning vähendab nende ladestamisele või muul viisil lõppkäitlusse suunamise vajadust.

Edaspidi on oluline toetada olemasoleva käitlusvõimekuse võimalikult tõhusat kasutamist ning suurendada elanike, korteriühistute ja ettevõtjate teadlikkust ehitus- ja lammutusmaterjalide liigiti kogumise, korduskasutuse ja ringlussevõtu võimalustest. Kasutuskõlblike ehitus- ja viimistlusmaterjalide puhul tuleb võimalusel eelistada nende korduskasutamist enne jäätmeteks muutumist.

Täiendava võimalusena saab koostöös erasektori ja jäätmekäitlejatega arendada infovahetust, mis aitaks kokku viia üle jäävate kasutuskõlblike ehitusmaterjalide pakkujad ja nende võimalikud kasutajad. Selleks võib kasutada olemasolevaid digitaalseid lahendusi või arendada piirkondlikku teabevahetust, mille kaudu saab anda infot korduskasutuseks sobivate materjalide

olemasolu ja üleandmisvõimaluste kohta. Nii saab täiendada jäätmejaamas toimuvat jäätmete sorteerimist ja ringlussevõttu tegevustega, mis aitavad kasutuskõlblikke materjale suunata korduskasutusse juba enne nende jäätmeteks muutumist.

Olulisemad meetmed:

- rakendada omavalitsuse ehitus-, rekonstrueerimis- ja lammutustöödel ringse ehituse põhimõtteid ning soodustada kasutuskõlblike materjalide eraldamist ja korduskasutust;
- suurendada elanike, korteriühistute ja ettevõtjate teadlikkust ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumise, korduskasutuse ja ringlussevõtu võimalustest;
- teha koostööd Läänemaa jäätmejaama ja teiste jäätmekäitlejatega, et suurendada piirkonnas olemasoleva ehitusjäätmete sorteerimis- ja ringlussevõtu võimekuse kasutamist;
- edendada kasutuskõlblike ehitus- ja viimistlusmaterjalide korduskasutust ning infovahetust materjalide pakkujate ja võimalike kasutajate vahel;
- võimalusel rakendada omavalitsuse hangetes ja ehitusprojektides tingimusi, mis toetavad ringlusse võetud või korduskasutatavate materjalide kasutamist.

8.4. DIGILAHENDUSED JA ANDMEPÕHINE JUHTIMINE RINGMAJANDUSE ARENDAMISEL

Ringmajanduse ja jäätmetekke vähendamise eesmärkide saavutamisel on oluline roll digilahenduste ja andmepõhise juhtimise arendamisel. Kaasaegsed tehnoloogilised lahendused võimaldavad omavalitsusel ja jäätmekäitlussüsteemi osapooltel tõhusamalt planeerida jäätmehooldust, jälgida jäätmevoogusid ning teha teadlikumaid otsuseid jäätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu suurendamiseks.

Andmepõhine juhtimine võimaldab koguda ja analüüsida infot jäätmete tekke, kogumismahtude, teenuste kasutamise ning kogumisvõrgu toimimise kohta. Regulaarne andmete analüüsimine aitab hinnata jäätmehoolduse tulemuslikkust, tuvastada probleemseid piirkondi ning kavandada sihipäraseid meetmeid liigiti kogumise parandamiseks. Samuti aitab see hinnata jäätmereformist tulenevate eesmärkide täitmist ning planeerida investeeringuid tõenduspõhiselt.

Lisaks jäätmekäitluse korraldamisele saab digilahendusi kasutada ka elanike teadlikkuse suurendamiseks ja ringmajanduse edendamiseks. Digitaalsed teavituslahendused, mobiilirakendused ja veebikeskkonnad võimaldavad jagada infot jäätmete liigiti kogumise, korduskasutuse, parandamisvõimaluste ning kogumisringide kohta. Samuti võivad digilahendused toetada esemete korduskasutust ja jagamismajandust, võimaldades luua platvorme esemete äraandmiseks, vahetamiseks või parandusteenuste leidmiseks.

Tulevikus muutub järjest olulisemaks erinevate jäätmehoolduse infosüsteemide ja andmeallikate omavaheline ühendamine, et tagada parem ülevaade jäätmevoogudest ning võimaldada tõhusamat koostööd kohaliku omavalitsuse, jäätmevedajate ja jäätmekäitlejate vahel. Digilahenduste laialdasem kasutamine aitab kaasa ressursitõhusamale jäätmehooldusele, vähendab keskkonnamõju ning toetab ringmajanduse põhimõtete rakendamist kohalikul tasandil.

Olulisemad meetmed:

- arendada jäätmehoolduse andmepõhist juhtimist ja regulaarset jäätmevoogude analüüsimist;

- optimeerida jäätmeveo marsruute ja tühjendussagedusi digilahenduste abil;
- arendada jäätmejaamas/keskkonnajaamas iseteenindus- ja digitaalseid ligipääsulahendusi;
- suurendada elanike teadlikkust digitaalsete teavituslahenduste ja veebikeskkondade kaudu;
- parandada jäätmehooldusega seotud andmete kogumist, kvaliteeti ja süsteemide omavahelist ühendatavust;
- teha koostööd jäätmevedajate ja tehnoloogiapartneritega uuenduslike digilahenduste rakendamisel.

8.5. ROHEHANKED JA KESKKONNASÄÄSTLIKUD LAHENDUSED

Kohalik omavalitsus saab oma igapäevase tegevuse, hangete ning töökorralduse kaudu olla eeskujuks kestlike tarbimisharjumuste kujundamisel ning keskkonnahoidlike lahenduste kasutuselevõtul. Avaliku sektori tegevused mõjutavad otseselt nii teenuste korraldust, kaupade ja teenuste tarbimist kui ka elanike teadlikkust keskkonnahoiust.

Üheks olulisemaks meetmeks jäätmetekke vähendamisel on keskkonnahoidlike ehk roheliste hangete rakendamine. Rohehangete eesmärk on eelistada toodete ja teenuste hankimisel lahendusi, mis tekitavad vähem jäätmeid, on pikema kasutuseaga, parandatavad, korduskasutatavad või valmistatud ringlusse võetud materjalidest. Lisaks aitab rohehangete kasutamine vähendada ühekordsete toodete kasutamist ning suunata turgu keskkonnasäästlikemate toodete ja teenuste arendamise poole.

Keskkonnasäästlikud riigihanked on üheks parimaks võimaluseks hankida parima keskkonnamõjuga teenuseid ja varasid. Keskkonnasäästliku riigihankena defineeritakse Euroopa Liidus protsessi, mille käigus avalik sektor soetab toote, teenuse või töö, millel on vähendatud keskkonnamõju kogu elutsükli vältel võrreldes seda toote, teenuse või tööga, millel on samasugune primaarne funktsioon.

Keskkonnasäästlike riigihankeid on kolme peamist tüüpi:
Süsteemi tasandi hanked: ostja kasutab riigihanget toote ostmisel lepinguna nii, et tekib toote taas- või korduskasutus. Üheks võimaluseks on osta toode koos kohustusega see tarnijal tagasi võtta ja taaskasutada (ka rent, liising) või soetada toote asemel kasutusteenus.

Tarnija tasandi hanked: hankija kirjeldab hangitava toote või teenuse loomise protsessi nii, et see vastaks ringmajanduse põhimõtetele.

Toote tasandil: hankija kirjeldab hangitava toote/teenuse tehnilised omadused, mis väljendavad selle toote/teenuse keskkonnasäästlikust.

Olulisemad meetmed:

- rakendada hangetes keskkonnahoidlike ehk roheliste hangete põhimõtteid;
- eelistada hangetes korduskasutatavaid, parandatavaid ja pika kasutuseaga tooteid;
- vähendada ühekordsete toodete kasutamist avalikes asutustes ja üritustel;
- suurendada digilahenduste kasutamist ja vähendada paberkandjal dokumentide osakaalu;
- korraldada avalikes hoonetes ja asutustes nõuetekohane jäätmete liigiti kogumine;
- pikendada töövahendite, mööbli ja IT-seadmete eluiga hoolduse ja parandamise kaudu;
- suurendada töötajate ja elanike teadlikkust keskkonnahoidlikest tarbimisharjumustest.

9. JÄÄTMETE KOGUMISSÜSTEEMIDE ARENDAMINE

9.1. JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA TAASKASUTAMISE EDENDAMINE

Jäätmeseadus määrab omavalitsuse ülesandeks korraldada jäätmete liigiti kogumist selliselt, et oleks tagatud nende taaskasutamine võimalikult suures ulatuses. Liigiti kogumise edendamisel on kandvaks eesmärgiks jäätmeseaduse § 136[3] lõigetes 1 ja 2 nimetatud olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvude täitmine. Kõik taaskasutamise, s.h ringlussevõtu sihtarvud on esitatud peatükis 6 jäätmehoolduse eesmärgid tabelis 13.

Liigiti kogumise edendamiseks on vajalik rakendada nõuetekohane kogumislahendus kogu omavalitsuse haldusterritooriumil ja kõikide jäätmevaldajate osas, s.t hõlmata korraldatud jäätmeveoga kõik jäätmevaldajad ning teostada regulaarset järelevalvet liigiti kogumise kvaliteedi osas.

Käesoleva jäätmekava perioodil on jäätmetekke vähendamise, liigiti kogumise ja ringmajanduse arendamise vaates peamised eesmärgid:

1. jäätmetekke vähendamine ning kestlike tarbimis- ja kasutusharjumuste edendamine;
2. korduskasutuse ja parandamise võimaluste suurendamine;
3. liigiti kogumise lihtsustamine ja laiendamine, sealhulgas tekkekohal kogumise arendamine;
4. jäätmete suunamine võimalikult suures ulatuses ringlusesse ressursina, vähendades jäätmete põletamist ja prügilasse ladestamist;
5. jäätmehoolduse korraldamise tõhustamine ning andmepõhiste ja innovaatiliste lahenduste kasutuselevõtt.

Antud eesmärkide saavutamiseks fikseeritakse vajalikud asjakohased tingimused omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjades ja määratakse tingimused jäätmete veole ja käitlemisele.

9.2. OLMEJÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE SIHTARVU SAAVUTAMISEKS VAJALIKUD TEGEVUSED AASTATE KAUPA

Olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvude saavutamiseks viiakse jäätmekava perioodil ellu etapiviisiline tegevuskava, mis hõlmab teenusekorralduse uuendamist, elanike teavitamist, järelevalve tugevdamist ning vajadusel kogumistaristu arendamist.

Tegevused on kavandatud aastateks 2027–2032, arvestades jäätmereformist tulenevaid muudatusi, jäätmete liigiti kogumise eesmärke ning korraldatud jäätmeveo süsteemi arengut.

Tabel 15. Olmejäätmete liigiti kogumise tegevuskava 2027-2032

Haapsalu linn	Lääne-Nigula vald	Sihtase
2027. aastal keskendutakse korraldatud jäätmeveo senise toimivuse ja liigiti kogumise tulemuste analüüsimisele. Hinnatakse jäätmeveoga hõlmatust, liigiti kogutavate jäätmete koguseid, teenuse	**2027. aastal** alustatakse järgmise korraldatud jäätmeveo perioodi ettevalmistamist. Otsustatakse korraldusmudel, võimalik koostöö teiste omavalitsustega, hankega hõlmatavad jäätmeliigid ja teenindustingimused ning	**67%**

kvaliteeti ning jäätmevaldajatelt saadud tagasisidet. Jätkatakse elanike ja ettevõtete teavitamist liigiti kogumise võimalustest ja kohustustest ning viiakse läbi järelevalvetegevusi. Erilist tähelepanu pööratakse biojäätmete, pakendijäätmete, ning paberi ja kartongi liigiti kogumise suurendamisele. Samuti hinnatakse avaliku kogumisvõrgu piisavust, kasutusaktiivsust ja ligipääsetavust.	alustatakse hankedokumentide koostamist. Alustatakse läbirääkimisi taaskasutusorganisatsioonidega ning sõlmitakse pakendijäätmete kogumise, üleandmise ja kulude jaotuse lepingud. Valmistatakse ette ja korraldatakse vajalik jäätmekäitlushange, et määrata veohankeks jäätmete käitluskohad ja üleandmistingimused. Paralleelselt valmistatakse ette jäätmehoolduseeskirja muudatused. Jätkatakse elanike teavitamist ja nõustamist ning viiakse läbi järelevalvetegevusi jäätmehoolduseeskirja nõuete täitmise tagamiseks. Arvestades valla suurt territooriumi ja hajusat asustust, pööratakse eraldi tähelepanu jäätmete üleandmisvõimaluste kättesaadavusele ning avaliku kogumisvõrgu piisavusele valla eri piirkondades.	
2028. aastal hinnatakse põhjalikumalt korraldatud jäätmeveo süsteemi toimivust. Analüüsitakse jäätmekoguste ja liigiti kogumise määra arengut. Alustatakse järgmise korraldatud jäätmeveo perioodi ettevalmistamist. Otsustatakse korraldusmudel, hankega hõlmatavad jäätmeliigid ja võimalik koostöö teiste omavalitsustega. Alustatakse läbirääkimisi taaskasutusorganisatsioonidega ning sõlmitakse pakendijäätmete kogumise, üleandmise ja kulude jaotuse lepingud. Valmistatakse ette ja korraldatakse vajalik jäätmekäitlushanked, et määrata veohangeteks jäätmete käitluskohad ja üleandmis-tingimused. Paralleelselt valmistatakse ette jäätmehoolduseeskirja muudatused. Jätkatakse kogumisringide korraldamist ning korrigeeritakse avalikku	**2028. aastal** viiakse lõpule jäätmekäitlushange ja sõlmitakse käitluslepingud, kui need ei ole sõlmitud eelmisel aastal. TKO-dega sõlmitud lepingute ja käitlushanke tulemuste alusel koostatakse korraldatud jäätmeveo hankedokumendid, viiakse läbi veohange ning sõlmitakse veoleping. Hankemenetlusteks ja võimalikeks vaidlustusteks jäetakse piisav ajavaru. Enne uue veoperioodi algust korrastatakse jäätmevaldajate registriandmed ning teavitatakse elanikke ja ettevõtteid uutest teenindustingimustest. Jätkatakse liigiti kogumise tulemuste parandamisele suunatud tegevusi. Vajadusel korrigeeritakse avalike kogumispunktide paiknemist või mahutite koosseisu ning tõhustatakse järelevalvet piirkondades, kus liigiti kogumise tulemused on madalamad. Samuti hinnatakse Pürksi jäätmekeskuse toimivust ja võimalusi elanikele	**68%**

kogumisvõrku vastavalt vajadusele. Jätkatakse elanike ja ettevõtete nõustamist ning jäätmehooldusalase teabe avaldamist linna veebilehel ja teistes infokanalites.	pakutavate jäätmete üleandmisvõimaluste parandamiseks.	
2029. aastal korraldatakse uue korraldatud jäätmeveo perioodi veohange ja sõlmitakse veoleping. Veohanke tingimustes määratakse kogutavad jäätmeliigid, teeninduspiirkonnad, veosagedused, jäätmete üleandmiskohad ja teenuse kvaliteedinõuded. Hange korraldatakse piisava ajavaruga, et arvestada võimalike vaidlustuste ja teenuse käivitamiseks vajaliku ettevalmistusajaga. Enne uue veoperioodi algust korrastatakse jäätmevaldajate registriandmed ning teavitatakse elanikke ja ettevõtteid uutest teenindustingimustest. Jätkatakse liigiti kogumise suurendamisele suunatud tegevusi ning hinnatakse avaliku kogumisvõrgu ja keskkonnajaama kasutatavust ja kättesaadavust. Jätkatakse teavitus- ja järelevalvetegevusi ning pööratakse tähelepanu jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamisele.	**2029. aastal** algab uus korraldatud jäätmeveo periood. Jälgitakse teenuse käivitumist ning veo-, käitlus- ja TKOdega sõlmitud lepingute täitmist. Kontrollitakse jäätmevaldajate hõlmatust, jäätmete üleandmist kokkulepitud käitluskohtadesse ning koguste ja kvaliteedi kohta andmete esitamist. Ilmnenud probleemid lahendatakse koostöös vedaja, käitlejate ja taaskasutusorganisatsioonidega. Koostöös taaskasutus-organisatsioonidega analüüsitakse pakendijäätmete avaliku kogumisvõrgu piisavust ja vajadusel täiendatakse võrku. Jätkatakse teavitus- ja järelevalvetegevusi ning pööratakse tähelepanu korduskasutuse ja jäätmetekke vältimise võimaluste edendamisele.	**69%**
2030. aastal käivitub uus korraldatud jäätmeveo periood. Esimestel kuudel jälgitakse jäätmevaldajate hõlmatust, teenuse kvaliteeti ning veo-, käitlus- ja taaskasutus-organisatsioonidega sõlmitud lepingute täitmist. Teenuse käivitamisel ilmnenud probleemid lahendatakse koostöös vedaja, käitlejate ja taaskasutus-organisatsioonidega. Aasta jooksul hinnatakse uue kogumiskorralduse mõju liigiti kogutud jäätmete kogustele ja puhtusele ning tehakse jäätmekava elluviimise vahekokkuvõte. Jätkatakse kogumisringe, elanike nõustamist	**2030. aastal** tehakse vahekokkuvõte jäätmekava eesmärkide täitmisest ja korraldatud jäätmeveo süsteemi tulemuslikkusest. Analüüsitakse teenuse kättesaadavust, liigiti kogumise määra arengut, jäätmevaldajate tagasisidet ning kogumisvõrgu toimivust erinevates piirkondades.	**70%**

ja järelevalvet ning korduskasutuse ja jäätmetekke vältimise tegevusi.		
2031. aastal jätkatakse jäätmekava eesmärkide täitmise hindamist ning rakendatakse vajadusel täiendavaid meetmeid liigiti kogumise suurendamiseks. Analüüsitakse eri jäätmeliikide kogumismahtude arengut, segaolmejäätmete koostist ning kogumisvõrgu toimivust. Jätkatakse koostööd taaskasutusorganisatsioonide ja jäätmekäitlejatega ning toetatakse korduskasutust ja jäätmetekke vältimist soodustavaid tegevusi.	**2031. aastal** jätkatakse liigiti kogumise ja jäätmete korduskasutuse edendamist. Hinnatakse jäätmete üleandmisvõimaluste territoriaalset kättesaadavust ning vajadusel rakendatakse täiendavaid meetmeid hajaasustusega piirkondade teenindamise parandamiseks (kogumisringide korraldamine). Jätkatakse elanike teavitamist, nõustamist ja järelevalvet ning analüüsitakse rakendatud meetmete mõju jäätmete liigiti kogumise tulemustele.	**71%**
2032. aastal tehakse kokkuvõte jäätmekava perioodil ellu viidud tegevustest ja hinnatakse seatud eesmärkide saavutamist. Analüüsitakse liigiti kogumise määra, jäätmekoguste arengut, korraldatud jäätmeveo ja kogumisvõrgu toimivust ning teavitus- ja järelevalvemeetmete tulemuslikkust. Hindamise tulemusi kasutatakse järgmise perioodi jäätmekava koostamisel ja edasiste jäätmehoolduse prioriteetide määramisel.	**2032. aastal** tehakse kokkuvõte jäätmekava perioodil kavandatud tegevuste elluviimisest ja seatud eesmärkide saavutamisest. Analüüsitakse liigiti kogumise määra, jäätmekoguste arengut, korraldatud jäätmeveo, avaliku kogumisvõrgu ja jäätmete üleandmisvõimaluste toimivust ning teavitus- ja järelevalvetegevuste tulemuslikkust. Hindamise tulemusi kasutatakse järgmise perioodi jäätmekava koostamisel ning edasiste prioriteetide määramisel, pöörates tähelepanu jäätmetekke vältimisele, korduskasutusele, liigiti kogumise suurendamisele ja ringlussevõtu edendamisele.	**72%**

9.3. PAKENDITE JA PAKENDIJÄÄTMETE KÄITLEMISE KAVA

Segapakendite näol on tegemist ühe suurima tekkemahuga olmelise jäätmeliigiga, mille kogumine üksnes avaliku kogumisvõrgu kaudu ei ole osutunud piisavalt efektiivseks. Praktikas on see toonud kaasa probleeme kogutud jäätmete kvaliteedi ja liigilise puhtusega, kuna anonüümne kogumissüsteem ei toeta piisavalt jäätmevaldaja vastutust ega võimalda nõuete täitmist tõhusalt kontrollida. Selle tulemusena esineb sagedasti liigiti kogumise nõuete rikkumisi ning pakendikonteinerite ümbruses jäätmereostust, mille likvideerimine põhjustab omavalitsusele täiendavaid kulusid.

Klaaspakend on seevastu jäätmeliik, mille materjalina ringlusse suunamine on tehniliselt võimalik väga kõrgel, ligikaudu 100% tasemel. Seetõttu on oluline tagada klaaspakendi

võimalikult kvaliteetne ja tõhus liigiti kogumine, et maksimeerida selle ringlussevõtu potentsiaali.

Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra suurendamiseks on vajalik edasi arendada juba toimivaid kogumislahendusi ning muuta eraldi kogumine elanikele mugavamaks. Mugavust suurendavad nii pakendikotiteenuse pakkumine kui ka kogumismahutite paiknemine võimalikult lähedal jäätmete tekkekohale. Oluline on tagada, et pakendijäätmete üleandmine oleks kasutajale lihtne ja meeldiv – konteinerid peavad olema heas korras, regulaarselt tühjendatud ning nende ümbrus puhas ja korrastatud. Avalikud pakendikonteinerid on otstarbekas paigutada eelkõige kohtadesse, kus inimesed igapäevaselt liiguvad, nagu kaupluste lähedus ja suuremate korterelamute piirkonnad, ning hajaasustuses suurematesse külakeskustesse.

Tulenevalt õigusaktidest muutub olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kogumine kohaliku omavalitsuse ülesandeks, samas kui nende edasine käitlemine jääb taaskasutusorganisatsioonide kohustuseks. Kohaliku omavalitsuse korraldatud kogumissüsteemi kaudu kokku kogutud pakendijäätmed antakse üle taaskasutusorganisatsioonide määratud vaheladustuskohtadesse, mille asukohad ja tingimused lepitakse kokku omavalitsuse ja taaskasutusorganisatsioonide vahelistes lepingutes.

Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse kohaselt peab kohalik omavalitsus korraldama olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kokku kogumise korraldatud jäätmeveo raames.

Tiheasustusalal tuleb pakendijäätmed tekkekohalt eraldi kogumisvahenditesse koguda järgmiselt:
1) paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi ja kartongijäätmetega;
2) joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega.

Tiheasustusalal klaaspakendi kogumine võib toimuda eraldi avaliku kogumisvõrgu kaudu või soovi korral tekkekohal.

Väljaspool tiheasustusala tuleb pakendijäätmeid kas tekkekohal või avalike konteinerite kaudu koguda järgmiselt:
1) paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega;
2) joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega;
3) klaaspakendijäätmed.

Jäätmeseaduse kohaselt peab kohalik omavalitsus tagama alates 2027. aastast vähemalt 67% oma territooriumil kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumise. Nimetatud sihttase suureneb igal järgneval aastal ühe protsendipunkti võrra, ulatudes 75%-ni alates 2035. aastast.

Haapsalu linnas koguti 2025. aastal olmejäätmeid liigiti 42,4%, millest 53% moodustasid pakendijäätmeid ning Lääne-Nigula vallas koguti liigiti 36,1%, millest 55% moodustasid pakendijäätmed. Liigiti kogumise tase jääb oluliselt alla jäätmeseaduses sätestatud 2027. aastaks seatud sihttasemele (67%), mistõttu on vajalik liigiti kogumise süsteemi sisuline arendamine. Olemasolevate lahenduste jätkamine ei võimalda nõutud taset saavutada.

Arvestades, et pool liigiti kogutud olmejäätmetest moodustavad pakendijäätmed, sõltub sihttaseme saavutamine eelkõige nende kogumise tõhususest ja kvaliteedist. Senine avalikul kogumisvõrgul põhinev lahendus ei ole osutunud piisavalt efektiivseks.

Eeltoodust tulenevalt on vajalik liikuda tekkekohapõhise kogumise suunas, suurendada kogumislahenduste kättesaadavust ning parandada kogutavate jäätmete kvaliteeti teavitustegevuste ja järelevalve tugevdamise kaudu.

Plast- ja metallpakendijäätmete kogumine korraldatud jäätmeveos

Kehtiva korraldatud jäätmeveo kohaselt on mõlemas omavalitsuses segapakendijäätmete tekkekohal kogumine jäätmevaldajatele vabatahtlik. Alates järgmisest hankest käsitletakse seniseid segapakendeid joogikartongi ning plast- ja metallpakendijäätmetena, et viia kogumissüsteem vastavusse pakendiseadusega ja liigiti kogumise põhimõtetega.

Järgmisest korraldatud jäätmeveo hankest muutub tiheasustusaladel joogikartongi ning plast- ja metallpakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumine kohustuslikuks.

Hajaasustusaladel tagatakse nende jäätmeliikide üleandmise võimalus avalike kogumispunktide kaudu või soovi korral jäätmevedajalt tellitava vabatahtliku lisateenusena.

Paberi- ja kartongijäätmete kogumine korraldatud jäätmeveos

Kehtiva korraldatud jäätmeveo kohaselt on paberi- ja kartongijäätmete tekkekohal liigiti kogumine kohustuslik korter- ja ridaelamutes ning äri-, tootmis- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel. Eramajade puhul kasutatakse valdavalt avalikku kogumisvõrku, mis on elanikele kättesaadav ning toimiv lahendus.

Alates järgmisest korraldatud jäätmeveo hankest käsitletakse paber- ja kartongpakendijäätmeid koos paberi- ja kartongijäätmetega, mis lihtsustab jäätmeliikide eristamist materjali järgi elanike jaoks ning võimaldab ühtsemat kogumissüsteemi.

Korraldatud jäätmeveo rakendumisel muutub tiheasustusaladel paber- ja kartongpakendijäätmete tekkekohal kogumine koos paberi ja kartongiga kohustuslikuks kõigile jäätmevaldajatele.

Hajaasustusaladel tagatakse nende jäätmeliikide üleandmise võimalus avalike kogumispunktide kaudu või soovi korral jäätmevedajalt tellitava vabatahtliku lisateenusena.

Klaaspakendijäätmete kogumine korraldatud jäätmeveos

Klaaspakendite kogumine toimub avaliku kogumisvõrgustiku kaudu. Senist kogumissüsteemi on kavas jätkata ja konteinerparki optimeerida nii tihe- kui ka hajaasustusega piirkondades, et tagada elanikele klaaspakendite üleandmise võimalus võimalikult kodu lähedal.

Klaaspakendid on suure kaaluga, kuid väikese tekkesagedusega jäätmeliik, mistõttu võib individuaalne kogumine põhjustada ebaproportsionaalselt suurt transpordikulu ja keskkonnamõju võrreldes kogutava jäätmekogusega.

Seetõttu tuleb avaliku kogumisvõrgustiku arendamisel lähtuda piirkondlikest vajadustest. Hajaasustusega piirkondades on oluline säilitada piisavalt tihe kogumispunktide võrgustik, et

klaaspakendite üleandmine ei eeldaks elanikelt ebamõistlikult pikkade vahemaade läbimist. Tiheasustusaladel, eelkõige eramajade piirkondades, tuleb kogumispunktide paiknemist ja arvu optimeerida, arvestades elanike arvu ja tegelikku kasutust.

Keskkonnaagentuuri jäätmemudeli prognoosi kohaselt on Haapsalu linnal võimalik rakendatavate meetmete koosmõjul saavutada ligikaudu 80% liigiti kogumise määr ning Lääne-Nigula vallal 75%.

Pakendijäätmete taaskasutusorganisatsioonidele üleandmise kava

Haapsalu linn ja Lääne-Nigula vald korraldavad pakendijäätmete üleandmise pakendi taaskasutusorganisatsioonidele koostöös turuosalistega, lähtudes pakendiseadusest ning jäätmekavas seatud eesmärgist tagada elanikele selge, toimiv ja järjepidev pakendijäätmete liigiti kogumise süsteem. Pakendijäätmete üleandmise korraldus põhineb kohaliku omavalitsuse ja pakendi taaskasutusorganisatsioonide vahelisel koostööl, mille raames lepitakse kokku pakendijäätmete kogumise ja üleandmise põhimõtted, kasutatavad jäätmekäitluskohad ning osapoolte ülesanded. Pakendijäätmete üleandmisega seotud tegevuste kavandamisel ja elluviimisel lähtutakse Kliimaministeeriumi koostatud juhendmaterjalidest, milles käsitletakse muu hulgas pakendijäätmete üleandmiskoha määramist, koostöökokkulepete sõlmimist, kulude jaotumise põhimõtteid ning kogutud pakendijäätmete kvaliteedi tagamist.

Juhul kui taaskasutusorganisatsioonidega ei saavutata kokkulepet määratud tähtajaks ning omavalitsuse omandis puudub üleandmiseks sobiv jäätmekäitluskoht, leitakse vastav jäätmekäitluskoht riigihanke kaudu vastavalt riigihangete seadusele. Sellisel juhul kavandab omavalitsus pakendijäätmete üleandmise kohaks muu piirkonnas asuva pakendijäätmete vastuvõtmise õigust omava asukoha, tagades teenuse järjepidevuse ning kogumissüsteemi toimimise ka kokkuleppe puudumisel ning määrab pakendijäätmete jaotumise taaskasutusorganisatsioonide vahel vastavalt nende turuosadele.

Jäätmete liigiti kogumise edendamine eeldab jätkuvat ja regulaarset teavitamist. Teavitustöö käigus tuleb infot levitada:
1) otsepostitusega paberkirja või e-kirja teel;
2) kohalikus ajalehes, omavalitsuse ja taaskasutusorganisatsioonide veebilehtedel, sotsiaalmeedia kanalites ning e-uudiskirjades;
3) kauplustes ja valla avalikes teabepunktides;
4) korraldades kohalikke teavitusüritusi või infotunde, kus selgitatakse uue süsteemi toimimist ja liigiti kogumise tähtsust;
5) kaasates haridusasutusi ja kogukonnaorganisatsioone, et jõuda laiemalt erinevate vanuserühmadeni.

Vajalik on pidev inimeste informeerimine pakendite liigiti kogumise vajadusest ning pakendijäätmete konteinerite sihtotstarbest vältimaks pakendikonteinerite kasutamist olmejäätmete tarbeks.

9.4. JÄÄTMEMAJADE ARENDAMINE HAJAASUSTUSES

Hajaasustusega piirkondades on jäätmekäitluse korraldamine sageli keerukam ja ressursimahukam, kuna majapidamised paiknevad hajusalt ning iga kinnistu eraldi teenindamine ei pruugi olla otstarbekas. Üheks võimalikuks lahenduseks on jäätmete kogukondlike kogumispunktide rajamine, mis võimaldavad mitmel majapidamisel kasutada ühist jäätmete kogumiskohta.

Kogumispunktide all mõistetakse lukustatavaid ja iseteeninduslikke jäätmete kogumiskohti, mida kasutavad kindlaksmääratud piirkonna jäätmevaldajad. Juurdepääsu piiramine aitab vältida kõrvaliste isikute jäätmete ladustamist ning toetab kogumisvahendite sihipärast kasutamist. Vajaduse korral võib kogumispunktid varustada videovalvega. Kogumispunktid võivad kuuluda omavalitsusele ning need antakse piirkonna jäätmevaldajatele kasutamiseks. Kasutajate vahel tuleb kokku leppida ka heakorra ja kogumiskoha igapäevase kasutamise korraldus.

Kogumispunktide asukoha valikul tuleb eelistada kohti, mis on mitmele majapidamisele hästi ligipääsetavad ning kuhu pääseb takistamatult ka jäätmeveok. Kogumisvahendite ümbrus peab võimaldama ohutut tühjendamist ja konteinerite liigutamist. Ratastega konteinerid tuleb paigutada kõvakattega ja võimalikult tasasele alusele ning talvisel ajal tuleb tagada juurdepääsuteede ja teenindusala puhastamine lumest ja jääst.

Kogumispunktis peab olema võimalik vähemalt korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliike liigiti koguda. Punkti kavandamisel on otstarbekas arvestada ka nende jäätmeliikidega, mida tekkekohalt üldjuhul ei koguta või mille üleandmisvõimalused paiknevad elanikest kaugemal. Sellisteks jäätmeliikideks võivad olla näiteks klaaspakend, väikeelektroonika ja tekstiilijäätmed.

Täiendavate kogumisvõimaluste loomine võimaldab elanikel anda rohkem jäätmeliike liigiti üle oma elukoha lähedal, vähendab vajadust külastada jäätmepunkti või jäätmejaama ning toetab jäätmete suuremat ringlussevõttu.

Olulisemad meetmed:

- kaardistada piirkonnad, kus ühiskasutatavad kogumispunktid parandaksid jäätmete liigiti kogumise võimalusi;
- rajada või arendada vajaduspõhiselt kogukondlike jäätmete kogumispunkte eelkõige hajaasustuses ja teistes sobivates piirkondades;
- tagada kogumispunktides vähemalt korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide liigiti kogumise võimalus;
- täiendada kogumispunkte vajadusel klaaspakendi, tekstiili ja väikeelektroonika kogumisvahenditega;
- tagada kogumispunktide nõuetekohane ligipääs, heakord, valgustus ja vajadusel videovalve;
- korraldada kogumispunktide kasutajate teavitamine ning selged kasutusreeglid.

9.5. KESKKONNAJAAMADE ARENDAMINE

Haapsalu linnas aadressil Lihula mnt lõik 1 asub keskkonnajaam, mis tagab elanikele erinevate jäätmeliikide üleandmise võimaluse. Olemasolev keskkonnajaam täidab olulist rolli linna jäätmekorralduses, kuid selle praegused tingimused ei võimalda piisavalt arendada korduskasutuse ja ringmajandusega seotud tegevusi.

Jäätmekava perioodil on kavandatud uue keskkonnajaama rajamine, mille eesmärk on luua tänapäevastele jäätmehoolduse vajadustele vastav kogumistaristu. Uue keskkonnajaama võimaliku asukohana kaalutakse Tööstuse tänava piirkonda. Jaama planeerimisel tuleb arvestada elanike ligipääsetavuse, jäätmete liigiti kogumise nõuete, jäätmeveokite liikumisvõimaluste ning erinevate jäätmeliikide ohutu vastuvõtu ja hoiustamise tingimustega.

Uue keskkonnajaama rajamisel on oluline pöörata suuremat tähelepanu korduskasutuse ja ringmajanduse edendamisele. Selleks on otstarbekas kavandada eraldi korduskasutusala või ringmaja, kus oleks võimalik vastu võtta, hoiustada ja uuesti kasutusse suunata kasutuskõlblikke esemeid, sealhulgas mööblit, kodusisustust ja muid tarbeesemeid. Lisaks esemete üleandmisele võiks kaaluda ka nende parandamise ja korduskasutuseks ettevalmistamise võimalusi.

Teenuse korraldamise tõhustamiseks on otstarbekas kavandada iseteeninduslahenduste kasutuselevõtt, sealhulgas elektrooniline läbipääsusüsteem, kasutajate tuvastamine ning digitaalne arvestus üleantud jäätmekoguste ja jäätmeliikide kohta. Sellised lahendused võimaldavad parandada jäätmevoogude jälgimist, lihtsustada teenuse kasutamist ning toetada andmepõhist jäätmehoolduse korraldamist. Uue keskkonnajaama valmimise ja kasutuselevõtu järel on kavandatud senise Haapsalu keskkonnajaama tegevuse lõpetamine.

Lääne-Nigula vallas on vajalik parandada jäätmete üleandmise võimalusi ja suurendada kogumistaristu kättesaadavust. Olemasolevate jäätmejaamade paiknemine ei taga kõigile valla elanikele piisavalt mugavat ligipääsu jäätmete üleandmiseks, mistõttu on otstarbekas kavandada valda kuni kolm täiendavat jäätmete kogumiskohta (keskkonnajaama/jäätmejaama).

Uute kogumiskohtade asukohtade valikul tuleb arvestada olemasolevate jäätmejaamade teeninduspiirkondi, elanike paiknemist, teedevõrku ja sõidukaugusi. Kogumiskohad tuleb kavandada selliselt, et elanikel oleks võimalik üle anda kõiki sortimismääruses nimetatud jäätmeliike. Tähelepanu tuleb pöörata jäätmete vastuvõtu ja hoiustamise tingimustele, kogumiskohtade ligipääsetavusele ning sobivate lahtiolekuaegade tagamisele.

Lisaks jäätmete liigiti kogumisele on oluline arvestada juba kavandamise etapis korduskasutuse võimalustega. Uute kogumiskohtade juurde on otstarbekas rajada korduskasutusalad või ilmastikukindlad hoiuruumid, kus oleks võimalik vastu võtta, hoiustada ja uuesti kasutusse suunata kasutuskõlblikke esemeid. See võimaldaks edendada korduskasutust ning vähendada jäätmeteks muutuvate esemete hulka.

Olulisemad meetmed:

- uue Haapsalu keskkonnajaama ning Lääne-Nigula valda täiendavate kogumiskohtade asukohtade ja tehniliste lahenduste kavandamine;
- uute kogumiskohtade rajamine, arvestades jäätmete liigiti kogumise nõudeid ning tulevasi arenguvajadusi;
- korduskasutusalade või ringmajade rajamine uute kogumiskohtade juurde;
- iseteeninduslahenduste ja digitaalse jäätmearvestuse kasutuselevõtu kavandamine.

9.6. KORRALDATUD JÄÄTMEVEO ARENDAMINE

Korraldatud jäätmeveoga peab olema hõlmatud segaolmejäätmete, biojäätmete ning olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmete kogumine ja vedu. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik jäätmeseaduse nõuete täitmiseks või mille edasine käitlemine otseselt toetab linna ja valla olmejäätmete liigiti kogumise sihteesmärkide täitmist.

Jäätmete liigiti kogumisel peab olema tagatud tegevuse otstarbekus, s.t iga tegevus peab olema majanduslikult otstarbekas, jäätmevaldajale arusaadav ja teostatav ning looma kontrollitavat

väärtust jäätmete taaskasutamisel. Vastavat otstarbekust reguleeritakse jäätmehoolduseeskirja tingimustega.

Eesmärgiks on arendada korraldatud jäätmeveo süsteemi selliselt, et see hõlmaks kõiki asjakohaseid jäätmeliike ning toetaks liigiti kogumise sihttasemete saavutamist, tagades seejuures kogumislahenduste majandusliku otstarbekuse, kasutajasõbralikkuse ja kogutavate jäätmete kvaliteedi.

Jäätmereformist tulenevalt tuleb korraldatud jäätmeveo süsteemi rakendamisel hangete ettevalmistamisel lähtuda põhimõttest, et esmalt viiakse läbi jäätmete käitlusteenuste hanked ning seejärel korraldatakse jäätmeveo hange. Käitlusteenuste hanke eesmärk on määrata segaolmejäätmete, biojäätmete ning teiste korraldatud jäätmeveo raames kogutavate jäätmeliikide käitluskohad ja -tingimused, mis loovad aluse järgneva veoteenuse hankimiseks.

Sihtarvu saavutamiseks on võimalik käitlushangetes nõuda eri jäätmeliikide puhul eri tasemel ringlussevõttu. Erinevatele jäätmeliikidele võib hankida erinevad käitluslahendused. Omavalitsus ei hangi pakendijäätmete käitlusteenust, kuna nende käitluse korraldavad taaskasutusorganisatsioonid.

Käitluslahenduste määramise järel viiakse läbi jäätmeveo hanked, mille käigus leitakse teenuseosutajad jäätmete kogumiseks ja veoks määratud käitluskohtadesse.

Kohalikul omavalitsusel on korraldatud jäätmeveo rahastamise ja korralduse kujundamisel võimalik valida kahe lähenemise vahel:

- korraldatud jäätmevedu, mille jäätmeveo puhul leitakse jäätmeveo teenuseosutaja hankemenetluse teel ning teenuse osutamise õigus antakse vedajale kontsessioonilepingu alusel, omavalitsuse rolliks on süsteemi korraldamine ja järelevalve.
- alternatiivne korraldatud jäätmevedu, mille puhul võib kohalik omavalitsus korraldada jäätmeveo viisil, kus jäätmeid vedava ettevõtja ainus lepingupartner ja tasu maksja on omavalitsus. Sellisel juhul peab omavalitsus arvestust jäätmevaldajate üle ning korraldab nendele teenuse eest arveldamise, võimaldades kujundada teenuse ühtse süsteemina ning juhtida jäätmehoolduse korraldust terviklikumalt.

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo teenustasu kogumise ja arveldamise võimalused on täpsemalt kirjeldatud peatükis 9.10.

9.7. JÄÄTMETEKITAJATE TEADLIKKUSE TÕSTMINE

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmehoolduse reegleid mõista ja rakendada, seeläbi jäätmekäitluses seatud eesmärke saavutada.

Elanike teadlikkust suurendatakse läbi järgmiste tegevuste:

- **üldise jäätmealase teabe edastamine** – hõlmab konkreetse teabe edastamist, mis kirjeldab iga jäätmeliiki ja iga jäätmekäitluse toimingu reegleid. Oluline on teavitada elanikke jäätmekäitluse üldistest põhimõtetest, eri jäätmeliikide iseloomust ja jäätmetele kehtivatest käitlusnõuetest ning nende taaskasutamise positiivsest efektist keskkonnale;

- **elanikkonna teavitamine jäätmehoolduse korraldusest** – hõlmab pidevat ajakohastatud jäätmehooldusalase informatsiooni levitamist omavalitsuse veebilehel, sotsiaalkanalites ja paberlehes vähemalt kaks korda aastas. Lisaks kajastama jäätmenõustamise alased tegevusi sh jäätmealaste ja tootjavastutusalaste teavituskampaaniate vahendamist omavalitsuse veebilehel ning eeskujuliku jäätmekäitumise tunnustamist. Siinkohal on koostöö nii avaliku sektori kui ka erasektori esindajatega vajalik, et ellu viia ühiseid teavituskampaaniaid ja projekte;
- **jäätmealaste juhendmaterjalide levitamine, arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega** – hõlmab pakendijäätmete kogumiskonteinerite asukohtade kohta info levitamist korteriühistutes ja eramajapidamistes, sh pakendite sortimisjuhise tutvustamist elanikele. Oluline on elanike teavitamine ohtlike jäätmete liigiti kogumise võimalustest ja vajalikkusest. Tuleb koostada ja elanike seas levitada juhendmaterjale biojäätmete, sh kompostimise võimaluste ja komposti kasutamise kohta ning paberi ja kartongi liigiti kogumise kohta. Elanikele peab kätte olema saadav info jäätmejaamades üleantavate jäätmeliikide ja hindade kohta;
- **koostöös jäätmekäitlejate ja tootjate ühendustega keskkonna- ja jäätmehooldusalaste infopäevade läbiviimine** – Oluline on omavalitsuse hariduse- ja noorteasutustes regulaarne jäätmete vältimise ja liigiti kogumise infopäevade korraldamine vähemalt kord aastas. Lisaks jäätmete vältimise ja liigiti kogumise kohta informatsiooni levitamine omavalitsuses toimuvatel erinevatel sündmustel.

9.8. JÄRELEVALVE TÕHUSTAMINE

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad:
- kohalik omavalitsus;
- muu seadusega määratud asutus.

Järelevalve efektiivne toimimine toetab otseselt jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamist. Selleks peab vallavalitsus edendama koostööd teiste järelevalvet teostavate asutustega ning rakendama piisavalt ressursse süsteemse järelevalve läbiviimiseks. Korraldatud jäätmeveo raames on otstarbekas anda osaline järelevalve ülesanne informatsiooni kogumise osas jäätmeveo teostajale, kes omab igapäevast kontakti ja ülevaadet kõikide jäätmeveoga hõlmatud jäätmevaldajate tegevuste osas jäätmete liigiti kogumisel.

Jäätmekavas kavandatud tegevuste elluviimiseks ning jäätmehooldusnõuete täitmise järjepidevaks kontrollimiseks on lähiaastatel vajalik tugevdada omavalitsuste järelevalvevõimekust. Selleks tuleks kaaluda Haapsalu linna ja Lääne-Nigula valla ühise või kummagi omavalitsuse oma järelevalveametniku ametikoha loomist.

Järelevalve tugevdamise vajadust suurendab ka olmejäätmete suhteliselt madal liigiti kogumise tase. Lääne-Nigula vallas kogutakse liigiti ligikaudu 36% ning Haapsalu linnas 42% olmejäätmetest. Liigiti kogumise eesmärkide saavutamiseks ei piisa üksnes kogumisvõimaluste loomisest ja elanike teavitamisest, vaid vajalik on hinnata ka seda, millistes piirkondades ja jäätmevaldajate rühmades jäävad liigiti kogumise nõuded täitmata ning millised on selle põhjused. Järelevalve kaudu on võimalik kontrollida kogumisvahendite olemasolu ja kasutamist, jäätmeveoga liitumist ning liigiti kogumise nõuete täitmist ning vajadusel rakendada täiendavat nõustamist või muid meetmeid.

Järelevalveametniku ülesannete hulka võiks kuuluda lisaks jäätmehooldusеeskirja nõuete täitmise kontrollile prügistamise ja ebaseadusliku jäätmekäitluse juhtumite menetlemine,

jäätmevaldajate registris andmete kontrollimine ning probleemsete piirkondade ja jäätmevoogude väljaselgitamine. Ühise ametniku või ametnike rakendamine võimaldaks Haapsalu linnal ja Lääne-Nigula vallal korraldada ka omavalitsuste üleseid järelevalve- ja teavitustegevusi ning kujundada jäätmehoolduse probleemide lahendamiseks ühtsemaid praktikaid.

Omavalitsuse järelevalve tegevused:

- jäätmevaldajate registri abil kontrolli teostamine korraldatud jäätmeveoga liitumise üle, sh ka ettevõtete osas;
- jäätmete liigiti kogumise nõuete täitmise kontrollimine, sh nõutavate kogumisvahendite olemasolu ja kasutamine;
- korraldatud jäätmeveost vabastuse saanud kinnistute järelevalve, vajadusel kohapealne kontrollimine, selgituste küsimine ning juhiste andmine;
- erinevate rikkumiste korral koostöö tegemine Keskkonnaametiga;
- kontorolli teostamine kohtkompostimise üle;
- vajadusel ebaseaduslike prügi mahapaneku kohtade kontrollimine ning võimalike osapoolte teavitamine ja selgitamine, juhiste andmine olukorra lahendamiseks ning vajadusel menetluse alustamine.

Järelevalve pidev ja efektiivne teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist, tekkinud probleemide kiiret lahendamist ja võimaldab seeläbi ka kohalike omavalitsuste rahalisi vahendeid ja muid ressursse säästlikumalt kasutada. Lisaks tuleb järelevalve kombineerida teavituse ja nõustamisega, et selgitada elanikele ja ettevõtetele jäätmete liigiti kogumise olulisust ja reegleid.

9.9. TEISTE KOHALIKU OMAVALITSUSE ÜKSUSTEGA JÄÄTMEKAVA ELLUVIIMISEKS KOOSTÖÖ TEGEMISE PLAAN

Haapsalu linn ja Lääne-Nigula vald ei kuulu jäätmehoolduse korraldamiseks loodud ühisesse koostööorganisatsiooni ning omavalitsustevaheline koostöö jäätmehoolduse valdkonnas on seni olnud valdavalt vajaduspõhine.

Jäätmekava perioodil jätkatakse koostööd eelkõige valdkondades, kus ühine tegutsemine võimaldab parandada teenuste kättesaadavust, ühtlustada jäätmehoolduse korraldust või kasutada olemasolevat taristut tõhusamalt. Koostöövõimalusi nähakse eelkõige jäätmealase teavituse ja kampaaniate korraldamisel, ohtlike jäätmete ja muude eriliigiliste jäätmete kogumisaktsioonidel, korduskasutuse edendamisel ning jäätmejaamade ja muude kogumislahenduste kasutamisel.

Vajaduse korral tehakse koostööd kõigi Läänemaa omavalitsustega ühiste hangete, projektide ja toetustaotluste ettevalmistamisel ning jäätmehoolduse korraldamise kogemuste ja hea praktika vahetamisel. Jäätmekava elluviimisel hinnatakse jooksvalt, millistes tegevustes on omavalitsuste ülene koostöö otstarbekas ja majanduslikult põhjendatud.

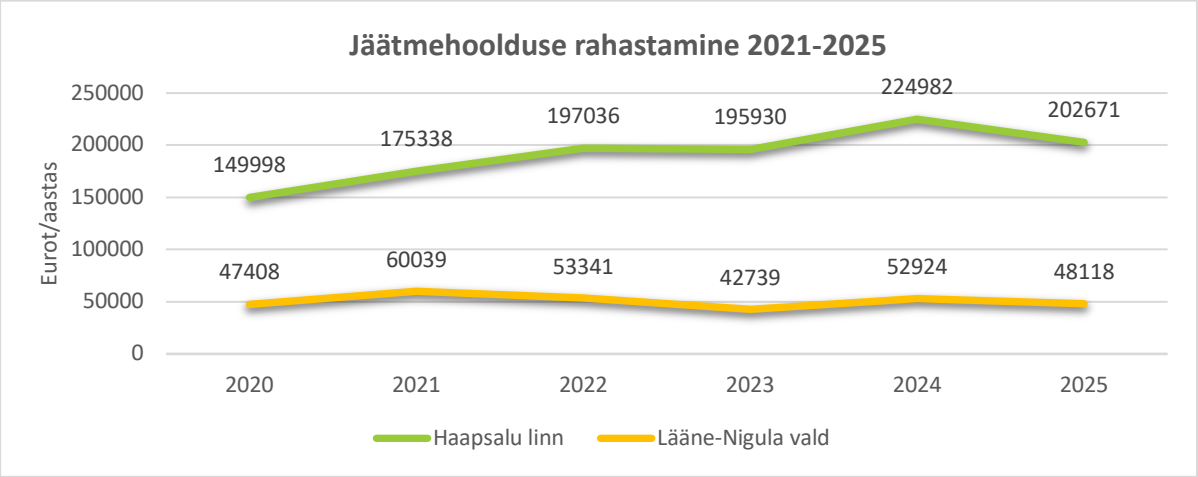
9.10. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE

Jäätmehoolduse arendamisel on kolm põhieesmärki:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine;
- infrastruktuuri arendamine ja haldamine;
- järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine.

Tänased peamised rahalised kulutused on seotud jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamisega ja jäätmekäitluse igapäevase haldamiskuludega. See hõlmab endas korraldatud jäätmeveo korraldamisest kuni avalike kohtade jäätmekäitlusteenuste pakkumiseni.

Jäätmehoolduse arendamine toimub omavalitsuse eelarvelistest vahenditest. Lisaks otsitakse jäätmehoolduse arendamiseks riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi (näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskus).

Joonis 26. Kulutused jäätmehooldusele aastatel 2021-2025 *(allikas: omavalitsused)*.

Keskkonnapoliitika põhimõte ,,saastaja maksab“ ja ,,tootjavastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni tarbija/jäätmetekitaja. Samuti on jäätmeseadusega sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja.

Jäätmereformi eesmärk on muuta jäätmehooldus ühtsemaks, läbipaistvamaks ja jätkusuutlikumaks. Reform täpsustab kohaliku omavalitsuse rolli jäätmehoolduse korraldajana, ühtlustab teenuse kvaliteeti üle riigi ning seab selgemad nõuded kulude katmisele ja tasusüsteemi ülesehitusele. Reformi keskne põhimõte on, et jäätmekäitlus peab olema majanduslikult läbipaistev, õiglane ja toetama ringlussevõtu eesmärkide täitmist. Selleks määratakse täpsemalt kindlaks, milliseid kulusid peab katma jäätmetasu ning millised tegevused tuleb omavalitsuse jäätmehoolduse korraldamisel standardiseerida.

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo rakendamisel tuleb kohaliku omavalitsuse poolt määrata, kuidas toimub jäätmevaldajatelt teenustasu kogumine, arveldamine ning kliendihalduse korraldamine. Vastavalt jäätmeseaduses sätestatud võimalustele saab kohaliku omavalitsuse üksus valida erinevate korraldusmudelite vahel sõltuvalt oma haldusvõimekusest, koostöövõimalustest ja strateegilistest eesmärkidest.

Alternatiiv 1. Teenustasu kogumine vedaja vahendusel
Selle mudeli puhul sõlmib kohalik omavalitsus jäätmevedajaga lepingu, mille alusel korraldab vedaja jäätmevaldajatega seotud kliendihalduse ning arvete koostamise. Vedaja esitab arved otse jäätmevaldajatele, mis sisaldavad kõikide teenuste kuluridasid, s.h vajadusel ka jäätmehoolduskulude osa. Teenustasud laekuvad kohaliku omavalitsuse arvelduskontole, mille alusel tasutakse vedajatele ja jäätmekäitlejatele osutatud teenuste eest. Jäätmehoolduse arendamise tasu jääb omavalitsuse kasutada ning jäätmevaldajate registri pidamist korraldab omavalitsus.

Mudeli peamiseks eeliseks on kohaliku omavalitsuse väiksem igapäevane halduskoormus, kuna kliendisuhtlus, teenuste administreerimine ja arvelduse tehniline korraldus toimub vedaja kaudu. Tegemist on olemasoleva korraldatud jäätmeveo süsteemi edasiarendusega, mistõttu on lahendus nii jäätmevaldajatele kui ka teenuseosutajatele üldjuhul tuttav ja lihtsasti rakendatav.

Samas eeldab lahendus väga täpselt reguleeritud lepingulist suhet ning tõhusat järelevalvet andmete korrektsuse, teenuste kvaliteedi ja rahaliste kohustuste täitmise üle. Kuna teenustasud laekuvad kohaliku omavalitsuse kontole, kaasneb omavalitsusele ka finantsrisk olukordades, kus jäätmevaldajate maksekäitumine ei taga teenuste eest õigeaegset tasumist.
Lahendus sobib eelkõige väiksematele kohalikele omavalitsustele, kellel puudub valmisolek luua eraldiseisvat jäätmehoolduse haldusstruktuuri.

Alternatiiv 2. KOV ise korraldab arveldamise ja kogumise
Selle lahenduse puhul korraldab kohalik omavalitsus kogu jäätmevaldajate haldamise, arveldamise ja teenustasude kogumise oma struktuuri kaudu. Vajadusel luuakse selleks eraldi üksus või määratakse täiendavad tööülesanded olemasolevatele ametikohtadele. Arved väljastatakse kohaliku omavalitsuse nimel ning kõik teenustasud laekuvad otse omavalitsusele, kes tasub teenuseosutajatele vastavalt osutatud teenustele.

Mudeli peamiseks tugevuseks on maksimaalne kontroll kogu korraldatud jäätmeveo süsteemi üle. Kohalikul omavalitsusel on täielik ülevaade jäätmevaldajatest, teenuste osutamisest, rahavoogudest ning probleemkohtadest. Samuti võimaldab see paindlikumalt kujundada jäätmehoolduse arengusuundi ja vajadusel süsteemi ümber korraldada.

Samas kaasneb sellise lahendusega märkimisväärne haldus- ja finantskoormus. Süsteemi toimimiseks on vajalik kompetentne tööjõud, kliendihalduse ja arvelduse tarkvara ning võimekus tegeleda võlgnevuste menetlemise, andmekaitse ja tehniliste probleemidega. Kõik süsteemi toimimisega seotud riskid jäävad kohaliku omavalitsuse kanda.

Lahendus sobib eelkõige suurematele kohalikele omavalitsustele või omavalitsustele, kellel on olemas piisav haldusvõimekus ja soov hallata kogu süsteemi täielikult iseseisvalt.

Alternatiiv 3. Teenuse korraldamine kohaliku omavalitsuse koostööorganisatsiooni kaudu
Selle mudeli puhul annab kohalik omavalitsus jäätmevaldajate haldamise, arveldamise ja korraldatud jäätmeveoga seotud tehniliste tegevuste korraldamise üle enda asutatud või kontrollitavale organisatsioonile, näiteks mittetulundusühingule, sihtasutusele või äriühingule. Organisatsioon korraldab igapäevast tegevust, peab arvestust jäätmevaldajate üle ning vastutab teenuste administreerimise eest, samal ajal kui kohalik omavalitsus säilitab strateegilise kontrolli ja järelevalve.

Mudeli oluliseks tugevuseks on võimalus koondada jäätmehoolduse korraldamiseks vajalik kompetents eraldiseisvasse organisatsiooni, vähendades samal ajal kohaliku omavalitsuse otsest halduskoormust. Selline lahendus võimaldab kasutada mastaabiefekti ning korraldada teenuseid kulutõhusamalt, eriti juhul kui koostööd tehakse mitme omavalitsuse üleselt.

Samuti võimaldab spetsialiseeritud organisatsioon keskenduda lisaks igapäevasele teenuse korraldamisele ka valdkonna arendamisele, teavitustööle ja ringmajanduse eesmärkide elluviimisele. Kohalik omavalitsus säilitab seejuures kontrolli organisatsiooni tegevuse üle läbi valitseva mõju ja lepinguliste tingimuste.

Mudeli rakendamine eeldab siiski piisava võimekusega organisatsiooni olemasolu ning selget vastutuse jaotust poolte vahel. Samuti kaasneb kohaliku omavalitsuse jaoks kohustus tasuda organisatsioonile teenuste osutamise eest. Lahendus sobib eelkõige omavalitsustele, kes soovivad säilitada strateegilist kontrolli jäätmehoolduse üle, kuid vältida kogu süsteemi vahetut haldamist oma asutuse sees.

Korraldatud jäätmeveo tegevused on tulenevalt õigusaktide nõuetest universaalsed ning nende teostamist saab standardiseerida ning viia seeläbi tegevused efektiivselt juhitavateks ja madalma kulubaasiga teostavaks. Omavalitsuste eesmärgiks on tagada korraldatud jäätmeveo tegevuste jätkusuutlik, elanikele arusaadav ja soodne toimimine ilma valla halduskoormust kasvatamata ja tegevusriske suurendamata.

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo rakendamisel tuleb omavalitsusel läbi mõelda jäätmehoolduse rahastamise põhimõtted ning määrata, millised jäätmehooldusega seotud kulud kaetakse jäätmevaldajatelt kogutava jäätmetasu kaudu. Jäätmetasu kujundamisel tuleb arvestada jäätmehoolduse tegelike kuludega ning rakendada põhimõtet, mille kohaselt on õigesti liigiti kogutud jäätmete üleandmine soodsam segaolmejäätmete üleandmisest ning valesti liigiti kogutud või liigiti kogumata jäetud jäätmete üleandmine kõrgema tasuga.

Jäätmetasu läbipaistvuse tagamiseks tuleb selgelt määratleda, millised kulud tasu koosseisu arvestatakse ja milliste tegevuste rahastamiseks seda kasutatakse. Tasu kogumise ja kasutamise andmed tuleb regulaarselt avalikustada ning teha omavalitsuse veebilehel kättesaadavaks.

Omavalitsuse jäätmetasu hulka on võimalik arvestada jäätmehooldusega seotud kulud:

- kogumisvahenditega seotud kulu (sh konteinerid, biolagunevad kotid või paberkotid, süvamahutid, kompostrid);
- jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmete vedu jäätmejaamadest, avalikest konteineritest ja kogumisringide käigus;
- kogutud jäätmete käitlemise kulu (sh järel sortimine, segaolmejäätmete ladestus või põletus, liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtt);
- jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamis-, sulgemis- ja järelhoolduskulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmejaamade, kompostimisväljakute, sorteerimisjaamade, kogumiskohtade rajamine, olemasolevate rajatiste hooldamine, arendamine ja opereerimine;
- korduskasutuslahendustega seotud kulud (sh ringlusmajad);
- administratiivne töö (jäätmevaldajate registri teenus, jäätmevaldajatega arveldamine, liikmemaks),
- teavitus (kampaaniad, üritused, juhendmaterjalide valmistamine ja levitamine),
- järelevalvega kaasnevad kulud (sh valvekaamerad, üleantavate jäätmete kontrollimine),
- muud seotud kulud (nt uuringud, prügikoristus, toetused).

Kohalikul tasandil kehtestatud jäätmetasu võimaldab rohkem paindlikkust ja kohalike oludega arvestamist kui riiklikul tasandil kehtestatud jäätmemaks. Kohalik omavalitsus saab jäätmetasu suuruse üle otsustamisel võtta arvesse jäätmete ringlussevõtu eesmärkide saavutamiseks vajaminevaid tegevusi ja investeeringuid.

Kui kohalik omavalitsus jätkab korraldatud jäätmeveo korraldamist kontsessioonihanke alusel, tasub jäätmevaldaja jäätmeveoteenuse eest otse jäätmevedajale vastavalt hankes ja jäätmeveolepingus sätestatud teenustasudele. Sellisel juhul kujuneb jäätmevaldaja tasu

eelkõige jäätmete kogumise, veo ja käitlemisega seotud kuludest ning omavalitsus ei korralda ise jäätmevaldajatega arveldamist ega teenustasude kogumist.

Omavalitsuse ülesandeks jääb korraldatud jäätmeveo süsteemi kavandamine, hanke korraldamine, jäätmevaldajate registri pidamine, järelevalve, teavitamine ning muu jäätmehoolduse arendamine. Nende tegevustega seotud kulud kaetakse üldjuhul kohaliku omavalitsuse eelarvest.

Mõlema korraldusmudeli puhul on oluline kujundada hanketingimused ja teenustasude struktuur selliselt, et need toetaksid jäätmete liigiti kogumist ning suunaksid vähendama segaolmejäätmete teket. Teenustasude kujundamisel tuleks lähtuda põhimõttest, et õigesti liigiti kogutud jäätmete üleandmine on jäätmevaldajale soodsam kui segaolmejäätmete üleandmine ning valesti liigiti kogutud või liigiti kogumata jäätmete üleandmine kõrgema tasuga.

10. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Käesoleva kavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks vajalike tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures peab arvestama ka keskkonna- ja terviseaspekte. Suuremat tähelepanu pööratakse tingimuste seadmisele jäätmete tekkekohal kogumisele ja kogutud jäätmete taaskasutamise toimingutele. Eesmärgiks on vältida keskkonda ja tervist kahjustavate jäätmekäitlustegevuste rakendamist ning vähendada negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad jäätmetekke vähendamises, jäätmete liigiti kogumise tõhustamises, korduskasutuse edendamises ning jäätmete kogumise ja käitlemise korraldamise arendamises. Jäätmehoolduse ja ringmajanduse arengut planeeritakse lähtudes jäätmehierarhiast ning otstarbekuse põhimõttest, eelistades võimalikult suures ulatuses jäätmetekke vältimist, toodete korduskasutust ja materjalide ringlussevõttu.

Lisaks jäätmekäitluse arendamisele on eesmärk suurendada ressursside tõhusamat kasutamist ning toetada ringmajanduse põhimõtete rakendamist kohalikul tasandil. Selleks edendatakse keskkonnateadlikkust, parandatakse liigiti kogumise võimalusi, toetatakse korduskasutuslahendusi ning soodustatakse kestlikumaid tarbimisharjumusi.

Jäätmete tekke, kogumise ja käitlemise keskkonnamõju
Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad jäätmed, mis viiakse otseselt keskkonda ehk ebaseaduslikult kõrvaldatud ja ladestatud jäätmed. Ebaseaduslik tegevus on võimalik eelkõige tulenevalt sellest, et:

- kõik jäätmevaldajad ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud;
- teadlikkus ja järelevalve korraldus on ebapiisav;
- järelevalve tõhusust piiravad rahalised ressursid;
- osadel elanikel puudub motivatsioon või harjumus jäätmeid nõuetekohaselt liigiti koguda.

Jäätmetest tuleneva keskkonnamõju vältimisel on oluline roll inimeste teadlikkusel ja jäätmete tekkekohal liigiti kogumise vajalikkuse mõistmisel. Mida rohkem jäätmeid kogutakse liigiti ja antakse üle nõuetekohasele käitlejale, seda suurem on jäätmete taaskasutus ja seda väiksem on negatiivne keskkonnamõju. Sellise tegevusega on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

Olmejäätmete, sealhulgas biolagunevate jäätmete puhul mõjutavad keskkonda lõhnahäiringud, kogumisvahendites tekkiv nõrgvesi ning näriliste ja lindude levik. Selle tõkestamiseks on vajalik tagada regulaarne jäätmevedu, nõuetele vastavate kogumisvahendite kasutamine ja nende sobiv paigutus.

Jäätmeveo keskkonnamõju
Jäätmeveo peamiseks keskkonnamõjuks on jäätmeveomasinate tekitatavad heitgaasid, müra ja lõhnahäiringud ning jäätmeveo käigus jäätmete sattumine keskkonda. Jäätmeveo halb korraldatus, näiteks ebaregulaarne mahutite tühjendamine, võib tekitada välditavaid häiringuid.

Jäätmeveo korraldamisel on oluline tagada piirkondade vaheline logistiline ühtlus ja efektiivsus. Esineb juhtumeid, kus sama piirkonna või tänava majapidamiste jäätmeid kogutakse erinevatel aegadel, kuigi veosagedus on sama. Selline praktika ei ole keskkonna ega majanduslikult otstarbekas, kuna suurendab sõidukite läbisõitu, kütusekulu ja CO_2 heidet.

Seetõttu peavad omavalitsused oluliseks, et jäätmevedajad järgiksid hanketingimustes sätestatud nõuet logistika ühtlustamiseks ning optimeeriksid veograafikuid nii, et samalt tänavalt kogutaks jäätmeid võimalusel ühel ja samal päeval. See aitab vähendada keskkonnamõju, parandada teenuse kvaliteeti ja suurendada elanike rahulolu.

Korraldatud jäätmevedu võimaldab jäätmete kogumist logistiliselt paremini organiseerida ja vähendada veokite poolt läbitavaid vahemaid ning transpordist tingitud keskkonnamõju. Jäätmeveo keskkonnamõju on võimalik vähendada liigiti kogumise tõhustamise, jäätmetekke vähenemise ning parema logistilise korralduse kaudu. Mõju aitab vähendada ka keskkonnasäästlikumate jäätmeveokite kasutamine ning ühismahutite rakendamine, mis võimaldab optimeerida veograafikuid ja vähendada sõidukite läbisõitu.

Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju
Jäätmete kõrvaldamine tähendab nende viimist prügilasse, põletamist ilma energiat tootmata või muud toimingut, mis ei kvalifitseeru taaskasutuseks. Nendest tegevustest tulenevaid keskkonnamõjusid vähendavad kõrvaldamiskäitistele seatud ranged nõuded. Keskkonnamõjusid on võimalik täiendavalt vähendada liigiti kogumise kaudu, mis võimaldab suunata suurema osa jäätmetest taaskasutusse ning vähendada kõrvaldamisele minevate jäätmete hulka ja ohtlikkust.

Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõju
Jäätmete taaskasutamine avaldab valdavalt positiivset mõju keskkonnale, kuna aitab vähendada uute loodusvarade kasutust, kasvuhoonegaaside heidet ning pikendada materjalide elutsüklit. Materjalide suunamine taaskasutusse säästab energiat ja tooraineid ning vähendab ladestatavate jäätmete hulka.

Samas kaasnevad taaskasutusega teatud keskkonnamõjud, mis sõltuvad kasutatavast tehnoloogiast, jäätmete kvaliteedist ja transpordi vahemaadest. Ümbertöötlemise protsessid nõuavad energiat ning võivad põhjustada heitmeid ja kõrvalsaadusi, kui neid ei teostata parima võimaliku tehnoloogia alusel. Suurim keskkonnakasu saavutatakse siis, kui jäätmeid taaskasutatakse võimalikult lähedal nende tekkekohale ja energiatõhusalt.

Tulenevalt jäätmete taaskasutamise eesmärkidest, ringmajandusliku majandusmudeli arendamise vajadusest ning keskkonnahoiu edendamisest on jäätmehoolduse arendamisel katuseesmärgiks keskkonnahoidlikule ja süsinikuneutraalsele jäätmehoolduse korraldamise

mudelile üleminek. See tähendab süsteemi, mis soodustab jäätmetekke vähendamist, materjalide ringlussevõttu ning vähese CO_2 heitmega käitlust.

Keskkonnahoidliku jäätmehoolduse raames toetatakse materjalide taaskasutust, korduskasutust ja kompostimist, samuti välditakse jäätmeteket ja vähendatakse tarbimist. Süsinikuneutraalsuse saavutamiseks optimeeritakse logistikat ja transporti, kasutatakse suurema mahutavusega või harvemini tühjendatavaid kogumislahendusi ning võimalusel keskkonnasäästlikumaid jäätmeveokeid.

Ringmajanduse rakendamise keskkonnamõju

Ringmajanduse põhimõtete rakendamine aitab vähendada jäätmeteket, säästa loodusressursse ning vähendada jäätmekäitlusega kaasnevat keskkonnamõju. Ringmajanduse eesmärk on hoida materjale ja tooteid võimalikult kaua kasutuses läbi korduskasutuse, parandamise ja ringlussevõtu. Selline lähenemine vähendab vajadust uute toorainete kasutamiseks ning aitab vähendada tootmise, transpordi ja jäätmete kõrvaldamisega seotud keskkonnakoormust.

Keskkonnamõju väheneb eelkõige läbi jäätmete liigiti kogumise ja materjalide taaskasutusse suunamise. Mida rohkem jäätmeid suunatakse ringlusse, seda vähem jäätmeid ladestatakse prügilasse või põletatakse. See aitab vähendada kasvuhoonegaaside heidet, pinnase- ja veereostuse riski ning energiakulu. Samuti aitab esemete korduskasutus ja parandamine pikendada toodete eluiga ning vältida veel kasutuskõlblike esemete muutumist jäätmeteks. Terviklik ringmajanduse süsteem aitab kaasa ressursitõhusamale ja keskkonnahoidlikumale jäätmehooldusele ning toetab kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamist.

LISA 1 TEGEVUSKAVA EESMÄRKIDE REALISEERIMISEKS

Nr	Tegevuse projekti nimi	Teostamise aeg	Teostaja, rahastusallikas
1	**ELANIKKONNA KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE**		
1.1	Jäätmehooldusalaste artiklite avaldamine kohalike omavalitsuste veebilehtedel, ajalehes ja muudes meediakanalites.	Pidev	KOV, KOV E
1.2	Kohalike omavalitsuste veebilehtede pidev kaasajastamine jäätmealase teabe osas.	Pidev	KOV, KOV E
1.3	Kohalike omavalitsuste ja allasutuste töötajate keskkonnateadlikkuse tõstmine.	Pidev	KOV, KOV E
1.4	Elanike teavitamine jäätmetekke vähendamise, korduskasutuse ja liigiti kogumise võimalustest.	Pidev	KOV, KOV E
2	**OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE**		
2.1	Ohtlike jäätmete kogumise korraldamine.	Pidev	KOV, KOV E toetusmeede
2.2	Probleemtoodete kogumise korraldamine.	Pidev	KOV, jäätmekäitlejad KOV E ja ettevõtete eelarve
2.3	Asbestijäätmete kogumise korraldamine.	Pidev	KOV, KOV E toetusmeede
2.4	Elanikkonna teavitamine ohtlike jäätmete ja probleemtoodete üleandmisvõimalustest.	Pidev	KOV, KOV E
3	**JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA TAASKASUTAMISE SUURENDAMINE**		
3.1	Taaskasutusorganisatsioonidega lepingute uuendamine.	2027-2028	KOV, TKO KOV E ja ettevõtete eelarve
3.2	Pakendijäätmete avaliku kogumisvõrgu ajakohastamine hajaasustuses.	Pidev	KOV, KOV E
3.3	Korraldatud jäätmeveos paberi - ja kartongijäätmete kogumise sidumine ühtseks süsteemiks muu paberi ja kartongi liigiti kogumisega.	2030	KOV, KOV E
3.4	Paberijäätmete avaliku kogumisvõrgu ajakohastamine hajaasustuses.	Pidev	KOV, KOV E
3.5	Koduse kompostimise propageerimine.	Pidev	KOV
3.6	Haljastujäätmete vastuvõtu võimaluse tagamine maakonnas.	Pidev	KOV, jäätmekäitlejad
3.7	Uute keskkonnajaamade rajamine Lääne-Nigula valda	kavaperioodil	KOV, KOV E, toetusmeede
3.8	Uue keskkonnajaama rajamine Haapsalu linna.	kavaperioodil	KOV, KOV E, toetusmeede
3.9	Jäätmekäitluskohtade inventari kaasajastamine ja täiendamine	Vajadusel	KOV VE, toetusmeede
3.9	Vajaduspõhiselt kogukondlike jäätmemajade rajamine ja arendamine eelkõige hajaasustuses ja teistes sobivates piirkondades.	kavaperioodil	KOV, kogukonnad KOV E, jäätmevaldajad
3.10	Suurjäätmete kogumisringide regulaarne korraldamine	Pidev	KOV, KOV E

3.11	Aia- ja haljastusjäätmete kogumisringide regulaarne korraldamine	Pidev	KOV,KOV E
3.12	Sadama- ja puhkealadel jäätmete kogumisvõimaluste piisavuse jälgimine ning vajadusel ettepanekute tegemine nende täiendamiseks.	Pidev	KOV, sadamad, ettevõtete eelarve
3.13	Rannakoristuste ja muude kohalike algatuste, mis aitavad vähendada mere- ja rannikualade prügistamist, toetamine	Pidev	KOV, jäätmekäitlejad, kogukonnad, KOV E, ettevõtete eelarve
4	**RINGMAJANDUSE JA KORDUSKASUTUSE ARENDAMINE**		
4.1	Info koondamine kohalike omavalitsuste veebilehtedele korduskasutus-, parandamis- ja taaskasutusvõimaluste kohta.	Pidev	KOV, KOV E
4.2	Korduskasutuse ja parandamise võimaluste arendamiseks koostöö tegemine taaskasutus-organisatsioonide, jäätmejaamade, ettevõtjate, haridusasutuste, mittetulundusühingute ja teiste kohalike partneritega.	Pidev	KOV, KOV E
4.3	Koostöös Uuskasutuskeskusega kasutuskõlblike tekstiilide kogumis- ja korduskasutuspunkti loomine Haapsallu.	kavaperioodil	KOV, ettevõte KOV E
4.4	Korduskasutust ja esemete parandamist edendavate töötubade, paranduspäevade ning muude kogukondlike ürituste korraldamine.	Pidev	KOV, kogukonnad KOV E
4.5	Lääne-Nigula vallas korduskasutusvõimaluste kättesaadavuse parandamine, kaaludes liikuva taaskasutusteenuse või taaskasutusbussi rakendamist eri piirkondades.	kavaperioodil	KOV, KOV E
4.6	Ringmaja või korduskasutusala rajamine Haapsalu keskkonnajaama	kavaperioodil	KOV, KOV E, toetusmeede
4.7	Elanike teadlikkuse suurendamine toidu planeerimise, säilitamise ja ülejääkide kasutamise võimalustest.	Pidev	KOV, KOV E
4.8	Toidujagamiskapi kasutamise edendamine ja vajadusel võrgustiku laiendamine.	Vajadusel	KOV, kogukonnad KOV E, toetusmeede
4.9	Haridusasutustes toiduraiskamise vähendamise tegevuste ja teavituse korraldamine.	Pidev	KOV, allasutused KOV E, allasutuste eelarve
4.10	Haridusasutustes võimaluse loomine ülejääva toidu jagamiseks.	kavaperioodil	KOV, allasutused KOV E, allasutuste eelarve
4.11	Kohalike omavalitsuste ehitus-, rekonstrueerimis- ja lammutustöödel ringse ehituse põhimõtete rakendamine ning kasutuskõlblike materjalide eraldamise ja korduskasutuse soodustamine.	Pidev	KOV, KOV E
4.12	Koostöö tegemine Läänemaa jäätmejaama ja teiste jäätmekäitlejatega, et suurendada piirkonnas olemasoleva ehitusjäätmete sorteerimis- ja ringlussevõtu võimekuse kasutamist.	Pidev	KOV, KOV E
4.13	Võimalusel kohalike omavalitsuste hangetes ja ehitusprojektides ringlusse võetud või korduskasutatavate materjalide kasutamist toetavate tingimuste rakendamine.	Pidev	KOV, KOV E

4.14	Digitaalsete lahenduste arendamine ja kasutuselevõtu toetamine korraldatud jäätmeveos, jäätmejaamades/keskkonnajaamades.	2029	KOV, KOV E, toetusmeede
4.15	Roheliste ja keskkonnahoidlike hanketingimuste rakendamine teenuste ja asjade ostmisel.	Pidev	KOV, KOV E
4.16	Ringmajanduse põhimõtete rakendamine kohalike omavalitsuste asutustes ja üritustel.	Pidev	KOV, KOV E
5	**KORRALDATUD OLMEJÄÄTMEVEDU**		
5.1	Korraldatud jäätmeveo käitlushanke läbiviimine	2028	KOV, KOV E
5.2	Korraldatud jäätmeveo veohanke läbiviimine	2029	KOV, KOV E
6	**JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS JA JÄRELEVALVE**		
6.1	Jäätmevaldajate registri pidamine ja pidev täiendamine	Pidev	KOV, KOV E
6.2	Jäätmevaldajate registri abil jäätmevaldajate hõlmatuse ja liigiti kogumise nõuete täitmise järjepideva kontrolli teostamine	Pidev	KOV, KOV E
6.3	Jäätmehooldusеeskirja ajakohastamine	Pidev	KOV, KOV E
6.4	Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja täiendamine	Pidev	KOV, KOV E
6.5	Koostöö naaberomavalitsustega jäätmete kogumise ja käitlemise osas ühtsete reeglite ja lahenduste rakendamisel	Pidev	KOV, KOV E
6.6	Jäätmete valdkonna järelevalveametniku ametikoha loomine Haapsalu linnas ja Lääne-Nigula vallas.	kavaperioodil	KOV, KOV E
6.7	Jäätmekäitlusalaste kontrollide teostamine ja vajadusel menetlemine (eraisikud, ettevõtted), koostöö järelevalve asutustega	Vajadusel	KOV, koostöö järelevalve-asutustega
6.8	Omavoliliste prügi mahapaneku kohtade likvideerimise korraldamine	Vajadusel	KOV, maaomanikud KOV E, maaomanike kulu
6.9	Valvekaamerate paigaldamine jäätmekäitluskohtadesse või kogumispunktidesse, selgitamaks välja isikud, kes rikuvad liigiti sorteeritud jäätmeid.	kavaperioodil	KOV, KOV E

Lühendid:
KOV – kohalik omavalitsus
TKO - taaskasutusorganisatsioon
KOV E – kohaliku omavalitsuse eelarve